

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682, z 2018 r. poz. 950 oraz z 2019 r. poz. 303) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 58:

a) § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. W braku porozumienia, o którym mowa w § 1, sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie.”,

b) po § 1a dodaje się § 1aa w brzmieniu:

„§ 1aa. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom oraz określić, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia.”;

2) w art. 107:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W braku porozumienia, o którym mowa w § 1, sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Sąd może pozostawić wykonywanie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom oraz określić, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego oraz ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

w powtarzających się okresach. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia.”;

3) art. 109 § 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 109. § 1. Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, w tym na skutek niewykonania orzeczenia sądu albo ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem, w szczególności w przedmiocie kontaktów z dzieckiem lub postanowienia o przymusowym odebraniu dziecka, sąd opiekuńczy wyda odpowiednie zarządzenia.”;

4) w art. 133 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Świadczenia alimentacyjne rodziców względem dziecka, które nie posiada orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, wynikające z orzeczenia sądu albo ugody zawartej przed sądem lub mediatorem wygasają z chwilą ukończenia przez dziecko 25 lat, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności, z których powodu dziecko nadal nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie, sąd przedłuży na żądanie uprawnionego obowiązywanie świadczeń alimentacyjnych na dalszy okres.”;

5) po art. 133 dodaje się art. 133¹ w brzmieniu:

„Art. 133¹. § 1. Jeżeli nie wytoczono innego powództwa, dziecku przysługują natychmiastowe świadczenia alimentacyjne w wysokości:

- 38% kwoty przeliczeniowej względem jednego dziecka,
- 34,5% kwoty przeliczeniowej na każde z dwojga dzieci pochodzących od tych samych rodziców,
- 31% kwoty przeliczeniowej na każde z trojga dzieci pochodzących od tych samych rodziców,
- 27,5% kwoty przeliczeniowej na każde z czworga dzieci pochodzących od tych samych rodziców,
- 24% kwoty przeliczeniowej na każde z pięciorga i więcej dzieci pochodzących od tych samych rodziców.

§ 2. Minister Sprawiedliwości ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, w terminie do dnia 30 listopada każdego roku wysokość kwoty przeliczeniowej oraz wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych na następny rok kalendarzowy. Kwota przeliczeniowa stanowi dwukrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego

zgodnie z ustawą z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2018 r. poz. 2177) na następny rok, podzieloną przez sumę liczby 2 i współczynnika dietności ogłaszanego przez Główny Urząd Statystyczny za rok poprzedni.

§ 3. Wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych zaokrąglą się do pełnych złotych w ten sposób, że końcówki kwot wynoszące mniej niż 50 groszy pomija się, a końcówki kwot wynoszące 50 groszy i więcej podwyższa się do pełnych złotych.

§ 4. Natychmiastowe świadczenia alimentacyjne ulegają zmianie z mocy prawa według aktualnej kwoty przeliczeniowej ogłaszanej przez Ministra Sprawiedliwości, od dnia 1 stycznia roku następnego po ogłoszeniu, o którym mowa w § 2 zdanie pierwsze.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 59 otrzymuje brzmienie:

„Art. 59. Sąd zawiadamia prokuratora o każdej sprawie dotyczącej dziecka, którego dobro jest zagrożone, w szczególności o ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej lub o zmianę rozstrzygnięcia w tym przedmiocie wszczętej przez sąd z urzędu, oraz o innej sprawie, w której udział prokuratora uważa za potrzebny.”;

2) w art. 98¹ § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia mediatora, w tym stałego mediatora, za prowadzenie postępowania mediacyjnego wszczętego na podstawie skierowania sądu, w tym w rodzinnym postępowaniu informacyjnym, oraz za udział w posiedzeniu informacyjnym w rodzinnym postępowaniu informacyjnym, a także zryczałtowane wydatki mediatora, w tym stałego mediatora, podlegające zwrotowi, biorąc pod uwagę rodzaj sprawy, wartość przedmiotu sporu, sprawny przebieg postępowania mediacyjnego oraz przedmiot rodzinnego postępowania informacyjnego, a także przeciętne koszty ponoszone przez mediatora oraz liczbę posiedzeń.”;

3) w art. 183⁵ zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Wynagrodzenie i zwrot wydatków obciążają strony, z wyjątkiem stron w rodzinnym postępowaniu informacyjnym, o którym mowa w art. 436¹ § 1.”;

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1467, 1499, 1544, 1629, 1637, 1693, 2385 i 2432 oraz z 2019 r. poz. 55 i 60.

4) w art. 216¹ dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Jeżeli wysłuchanie, o którym mowa w § 1, odbywa się na terenie sądu lub prokuratury, przeprowadza się je w odpowiednio przystosowanych przyjaznych pomieszczeniach, zapewniających swobodę wypowiedzi i poczucie bezpieczeństwa małoletniego.”;

5) po art. 436 dodaje się art. 436¹–436⁴ w brzmieniu:

„Art. 436¹. § 1. Przed wniesieniem powództwa o rozwód lub o separację przeprowadza się rodzinne postępowanie informacyjne. Celem postępowania jest pojednanie małżonków, a w braku możliwości pojednania – zawarcie ugody regulującej sposób wykonywania władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi, utrzymywanie kontaktów każdego z małżonków z ich wspólnymi małoletnimi dziećmi oraz alimenty między nimi a ich wspólnymi małoletnimi dziećmi.

§ 2. Za zgodą stron rodzinne postępowanie informacyjne może obejmować również zawarcie ugody regulującej sporne sprawy majątkowe podlegające rozstrzygnięciu w wyroku orzekającym rozwód lub separację.

§ 3. Czynności w rodzinnym postępowaniu informacyjnym wykonuje sąd właściwy w sprawach o rozwód i o separację bez udziału ławników.

§ 4. Przepisu § 1 nie stosuje się do małżonków, którzy nie mają wspólnych małoletnich dzieci, a także gdy małżonek przed wniesieniem pozwu o rozwód lub o separację został prawomocnie skazany za umyślne przestępstwo popełnione na szkodę drugiego małżonka lub ich wspólnego małoletniego dziecka albo przedstawiono mu zarzut popełnienia takiego czynu. Jednakże małżonek pokrzywdzony takim czynem może wystąpić z wnioskiem o przeprowadzenie rodzinnego postępowania informacyjnego.

§ 5. W rodzinnym postępowaniu informacyjnym art. 730 nie stosuje się.

Art. 436². § 1. Po złożeniu wniosku o przeprowadzenie rodzinnego postępowania informacyjnego sąd na posiedzeniu niejawnym zarządza:

- 1) wezwanie stron do obowiązkowego udziału w posiedzeniu informacyjnym, które przeprowadzane jest niezwłocznie z udziałem mediatora;
- 2) doręczenie stronom pouczenia o indywidualnych i społecznych skutkach rozpadu małżeństwa;
- 3) przeprowadzenie mediacji rodzinnej;

4) wyznaczenie mediatora, o którym mowa w art. 436 § 4, z listy mediatorów prowadzonej w sądzie okręgowym, któremu zleca przeprowadzenie mediacji.

§ 2. Posiedzenie informacyjne jest ukierunkowane na cele, o których mowa w art. 436¹ § 1. Strony informuje się i poucza o:

- 1) indywidualnych i społecznych skutkach rozpadu małżeństwa, w szczególności dla nich i ich wspólnych małoletnich dzieci;
- 2) działaniach, które strony powinny podjąć dla utrzymania małżeństwa lub zawarcia ugody, o której mowa w art. 436¹ § 1, w szczególności mediacji, terapii lub innej formie wsparcia rodziny;
- 3) skutkach prawomocnego skazania za umyślne przestępstwo popełnione na szkodę drugiego małżonka lub ich wspólnego małoletniego dziecka albo przedstawienia zarzutów w którejkolwiek z tych spraw dla rodzinnego postępowania informacyjnego.

§ 3. Strony na posiedzeniu informacyjnym mogą wskazać inną niż wyznaczona przez sąd osobę mediatora z listy mediatorów prowadzonej w sądzie okręgowym.

§ 4. Mediacja rodzinna trwa jeden miesiąc, licząc od dnia posiedzenia informacyjnego. Na zgodny wniosek stron sąd może przedłużyć mediację rodzinną na czas oznaczony, nie dłuższy niż kolejne 6 miesięcy.

§ 5. Mediator przedstawia sądowi protokół z przebiegu mediacji niezwłocznie po upływie terminów, o których mowa w § 4. Mediator przedstawia także informację o pouczeniu stron o indywidualnych i społecznych skutkach rozpadu małżeństwa.

§ 6. Jeżeli zawarto ugodę, o której mowa w art. 436¹ § 1, sąd odmawia jej zatwierdzenia także wówczas, gdyby skutek jej wykonania miało ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków.

§ 7. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rodziny określi, w drodze rozporządzenia, wzór pouczenia stron rodzinnego postępowania informacyjnego o indywidualnych i społecznych skutkach rozpadu małżeństwa, mając na względzie możliwość zrozumienia pouczenia również przez osoby niekorzystające z pomocy pełnomocnika.

§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, podstawowe elementy ugody, o której mowa w art. 436¹ § 1, uwzględniając możliwość jej wykonania w sposób zgodny z dobrem dziecka oraz możliwość zrozumienia treści ugody również przez osoby niekorzystające z pomocy pełnomocnika.

Art. 436³. Sąd umarza rodzinne postępowanie informacyjne, jeżeli:

- 1) strona cofnęła wniosek;
- 2) upłynął okres wyznaczony do przeprowadzenia mediacji rodzinnej;
- 3) mediator przedstawił protokół z przebiegu mediacji;
- 4) istnieją okoliczności, o których mowa w art. 436¹ § 4 zdanie pierwsze, a pokrzywdzony małżonek nie złożył wniosku o przeprowadzenie rodzinnego postępowania informacyjnego;
- 5) w czasie trwania rodzinnego postępowania informacyjnego zapadł prawomocny wyrok skazujący małżonka za popełnienie przestępstwa, o którym mowa w art. 436¹ § 4 zdanie pierwsze, lub przedstawiono mu zarzuty popełnienia takiego czynu, chyba że pokrzywdzony małżonek złoży wniosek o kontynuowanie rodzinnego postępowania informacyjnego;
- 6) jeden z małżonków zmarł.

Art. 436⁴. § 1. Do pozwu o rozwód lub o separację należy dołączyć odpis postanowienia o umorzeniu rodzinnego postępowania informacyjnego.

§ 2. W przypadku, o którym mowa w art. 436¹ § 4 zdanie pierwsze, przepisu § 1 nie stosuje się. Powód powinien wskazać wówczas dowody potwierdzające okoliczności, o których mowa w art. 436¹ § 4 zdanie pierwsze.

§ 3. Umorzenie rodzinnego postępowania informacyjnego z powodu cofnięcia wniosku o jego wszczęcie nie stanowi wypełnienia obowiązku, o którym mowa w art. 436¹ § 1.”;

- 6) w art. 440 w § 1 skreśla się zdanie drugie;
- 7) w art. 441 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. W razie przedstawienia ugody zatwierdzonej przez sąd w rodzinnym postępowaniu informacyjnym sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe do ustalenia okoliczności dotyczących rozkładu pożycia oraz tego, czy wskutek rozwodu lub separacji nie ucierpi dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków.”;

- 8) w art. 445¹ § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli postępowanie w sprawie dotyczącej władzy rodzicielskiej lub kontaktów zostało wszczęte przed wytoczeniem powództwa o rozwód lub o separację, sąd przekaze sprawę sądowi, w którym toczy się sprawa o rozwód lub o separację.”;

9) po art. 445¹ dodaje się art. 445^{1a} w brzmieniu:

„Art. 445^{1a}. § 1. Jeżeli rodzinne postępowanie informacyjne jest w toku, nie może być wszczęte odrębne postępowanie dotyczące władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi stron, o ustalenie kontaktów z nimi, o zaspokojenie potrzeb rodziny oraz o alimenty między małżonkami albo między nimi a ich wspólnymi małoletnimi dziećmi.

§ 2. Postępowanie w sprawie dotyczącej władzy rodzicielskiej lub kontaktów wszczęte przed złożeniem wniosku o przeprowadzenie rodzinnego postępowania informacyjnego ulega z urzędu zawieszeniu, a o władzy rodzicielskiej lub o kontaktach przez cały czas trwania rodzinnego postępowania informacyjnego sąd opiekuńczy orzeka w postępowaniu zabezpieczającym. Sąd postanowi podjąć postępowanie dotyczące władzy rodzicielskiej lub kontaktów w przypadku niezawarcia ugody lub odmowy zatwierdzenia ugody przez sąd w rodzinnym postępowaniu informacyjnym. W przeciwnym wypadku postępowanie ulega umorzeniu.

§ 3. Postępowanie w sprawie dotyczącej zaspokajania potrzeb rodziny lub alimentów wszczęte przed złożeniem wniosku o przeprowadzenie rodzinnego postępowania informacyjnego, z wyjątkiem spraw o natychmiastowe świadczenia alimentacyjne, ulega z urzędu zawieszeniu co do świadczeń za okres od dnia złożenia wniosku o przeprowadzenie rodzinnego postępowania informacyjnego. Po zakończeniu rodzinnego postępowania informacyjnego sąd postanowi podjąć zawieszone postępowanie. Postępowanie w zakresie świadczeń objętych ugodą zatwierdzoną przez sąd w rodzinnym postępowaniu informacyjnym ulega umorzeniu.”;

10) w części pierwszej w księdze pierwszej w tytule VII po dziale VIII dodaje się dział IX w brzmieniu:

„DZIAŁ IX

Postępowanie nakazowe alimentacyjne

Art. 505⁴⁰. § 1. Sąd rozpoznaje sprawę w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym na pisemny wniosek powoda zgłoszony w pozwie, o ile okoliczności uzasadniające dochodzone żądanie są potwierdzone dołączonym do pozwu oświadczeniem powoda lub jego przedstawiciela ustawowego o:

- 1) uzyskiwanych dochodach,
- 2) kosztach utrzymania,

- 3) liczbie dzieci, pochodzących od tych samych rodziców, uprawnionych do świadczeń alimentacyjnych,
- 4) niewywiązywaniu się przez pozwanego z obowiązku dostarczania środków utrzymania na rzecz powoda,
- 5) nieszczęściu przez rodziców małoletniego powoda sprawy o rozwód lub o separację

– złożonym pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań określonej w art. 233 Kodeksu karnego.

§ 2. Pozew wnosi się na urzędowym formularzu.

§ 3. W pozwie powód powinien wskazać dowody na poparcie swoich twierdzeń. Z wyjątkiem odpisu aktu urodzenia powoda dowodów nie dołącza się do pozwu.

§ 4. Rozpoznanie sprawy następuje na posiedzeniu niejawnym.

Art. 505⁴¹. § 1. Sąd wydaje alimentacyjny nakaz zapłaty, jeżeli strona dochodzi natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych. W przypadku żądania zasądzenia natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych za okres przed dniem wniesienia pozwu lub kwoty odmiennej od ustawowej wysokości natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych lub w razie braku innych podstaw do wydania alimentacyjnego nakazu zapłaty przewodniczący wyznacza rozprawę, chyba że sprawa może być rozpoznana na posiedzeniu niejawnym.

§ 2. Pozew w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym sąd rozpoznaje niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia jego wniesienia.

Art. 505⁴². Wydając alimentacyjny nakaz zapłaty, sąd orzeka, że pozwany ma w określonych terminach płacić na rzecz uprawnionego natychmiastowe świadczenia alimentacyjne oraz zapłacić koszty postępowania albo wnieść zarzuty w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu.

Art. 505⁴³. Alimentacyjny nakaz zapłaty staje się natychmiast wykonalny po upływie terminu do zaspokojenia roszczenia. W przypadku wniesienia zarzutów sąd może na wniosek pozwanego wstrzymać wykonanie nakazu.

Art. 505⁴⁴. Alimentacyjny nakaz zapłaty doręcza się stronom; pozwanemu wraz z pozwem, załącznikami i pouczeniem o treści art. 493 § 1 zdanie trzecie.

Art. 505⁴⁵. § 1. Jeżeli doręczenie alimentacyjnego nakazu zapłaty nie może nastąpić dlatego, że miejsce pobytu pozwanego nie jest znane albo gdyby doręczenie mu

tego nakazu nie mogło nastąpić w kraju, sąd z urzędu uchyla alimentacyjny nakaz zapłaty, a przewodniczący podejmuje odpowiednie czynności.

§ 2. Jeżeli po wydaniu alimentacyjnego nakazu zapłaty okaże się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej albo zdolności procesowej, a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami kodeksu, sąd z urzędu uchyla alimentacyjny nakaz zapłaty i wydaje odpowiednie postanowienie.

Art. 505⁴⁶. Pismo zawierające zarzuty wnosi się do sądu, który wydał alimentacyjny nakaz zapłaty. W piśmie pozwany powinien wskazać, czy zaskarża ten nakaz w całości czy w części, przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, oraz okoliczności faktyczne i dowody. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w zarzutach bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.

Art. 505⁴⁷. § 1. Sąd odrzuca zarzuty wniesione po upływie terminu, nieopłacone lub z innych przyczyn niedopuszczalne, jak również zarzuty, których braków pozwany nie usunął w terminie.

§ 2. Alimentacyjny nakaz zapłaty, przeciwko któremu w całości lub w części nie wniesiono skutecznie zarzutów, ma skutki prawomocnego wyroku.

Art. 505⁴⁸. § 1. W razie prawidłowego wniesienia zarzutów przewodniczący wyznacza rozprawę, zarządza doręczenie ich powodowi oraz wzywa powoda do złożenia w terminie 7 dni dowodów na poparcie oświadczeń zawartych w pozwie.

§ 2. W toku postępowania nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych.

§ 3. Przepisów art. 194–196 i art. 198 nie stosuje się.

Art. 505⁴⁹. Po przeprowadzeniu rozprawy sąd wydaje wyrok, w którym alimentacyjny nakaz zapłaty w całości lub w części utrzymuje w mocy albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu, bądź też postanowieniem uchyla alimentacyjny nakaz zapłaty i pozew odrzuca lub postępowanie umarza.

Art. 505⁵⁰. § 1. W razie cofnięcia zarzutów sąd, jeżeli nie uznaje cofnięcia za niedopuszczalne, orzeka postanowieniem, że nakaz pozostaje w mocy.

§ 2. Przepisy o kosztach w razie cofnięcia pozwu oraz art. 203 § 3 stosuje się odpowiednio.”;

11) w art. 576 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Jeżeli wysłuchanie, o którym mowa w § 2, odbywa się na terenie sądu lub prokuratury, przeprowadza się je w odpowiednio przystosowanych przyjaznych pomieszczeniach, zapewniających swobodę wypowiedzi i poczucie bezpieczeństwa małoletniego.”;

12) w art. 732 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. W sprawach małżeńskich, rodzinnych i opiekuńczych wniosek o zabezpieczenie może być złożony w terminie 30 dni od dnia złożenia pisma wszczynającego postępowanie lub wystąpienia okoliczności go uzasadniającej. Wnioski złożone po tym terminie sąd odrzuci, chyba że uzna, że brak zabezpieczenia spowoduje bezpośrednie zagrożenia dobra małoletniego dziecka. Postanowienie w tym zakresie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.”;

13) w art. 742 po § 4 dodaje się § 4¹ w brzmieniu:

„§ 4¹. W sprawach małżeńskich, rodzinnych i opiekuńczych zmiany lub uchylenia prawomocnego lub wykonalnego postanowienia o zabezpieczeniu można żądać jedynie wówczas, gdy zachodzą uzasadnione obawy bezpośredniego zagrożenia dobra małoletniego dziecka, którego orzeczenia te dotyczą, lub gdy w istotny sposób zmianie uległy przyczyny zabezpieczenia. W innych przypadkach wniosek o zmianę lub uchylenie prawomocnego lub wykonalnego postanowienia o zabezpieczeniu podlega odrzuceniu. Postanowienie w tym zakresie może być wydane na posiedzeniu niejawnym. Zmiany postanowienia o zabezpieczeniu może żądać zarówno zobowiązany, jak i uprawniony.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600 i 2077) po art. 209 dodaje się art. 209a w brzmieniu:

„Art. 209a. § 1. Kto, będąc zobowiązany do wykonania orzeczenia sądu albo ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem lub orzeczenia, w którym sąd określił, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach, uchyla się od wykonania tego orzeczenia albo tej ugody mimo uprzedniego prawomocnego nakazania przez sąd zapłaty sumy pieniężnej, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§ 2. Kto uchyla się od wykonania orzeczenia o przymusowym odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, zleconemu przez sąd kuratorowi sądowemu, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§ 3. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

§ 4. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1, który nie później niż przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego wykonywał orzeczenie albo ugodę, o których mowa w § 1, albo w czasie zawieszenia postępowania, o którym mowa w art. 318a § 1 Kodeksu postępowania karnego, wykonywał to orzeczenie albo tę ugodę.

§ 5. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 2, który nie później niż przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego wykonał orzeczenie, o którym mowa w § 2.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987 i 2399 oraz z 2019 r. poz. 150) po art. 318 dodaje się art. 318a w brzmieniu:

„Art. 318a. § 1. W sprawach o występki z art. 209a § 1 Kodeksu karnego prokurator może zawiesić postępowanie na okres nie krótszy niż 3 miesiące oraz nie dłuższy niż jeden rok, jeżeli podejrzany złoży oświadczenie na piśmie, w którym zobowiąże się do wykonywania orzeczenia sądu albo ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem lub orzeczenia, w którym sąd określił, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach.

§ 2. W czasie zawieszenia postępowania prokurator zarządza w stosunku do podejrzanego przeprowadzenie co najmniej raz na 3 miesiące wywiadu środowiskowego przez kuratora sądowego, w trybie określonym w art. 214, w celu kontroli wykonywania przez podejrzanego orzeczenia sądu albo ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem, o których mowa w § 1, a jeżeli podejrzany nie wykonuje tego orzeczenia lub tej ugody – również w celu ustalenia przyczyny niewykonywania.

§ 3. Jeżeli podejrzany nie wykonuje orzeczenia sądu albo ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem, o których mowa w § 1, prokurator podejmuje zawieszone postępowanie. Ponowne zawieszenie postępowania z powodu, o którym mowa w § 1, jest niedopuszczalne.

§ 4. Prokurator zawiadamia sąd opiekuńczy właściwy dla miejsca pobytu małoletniego o czynnościach, o których mowa w § 1–3, w terminie 7 dni od dnia ich podjęcia.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 300, 398, 770, 914, 1293 i 1629) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 19 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Trzy czwarte części opłaty pobiera się od pozwanego w razie wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym lub alimentacyjnego nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym.”;

2) w art. 79 w ust. 1 w pkt 3 lit. b) otrzymuje brzmienie:

„b) pozwu o separację, jeżeli zawarte w wyroku orzekającym separację dodatkowe rozstrzygnięcia wymagane przez przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego uwzględniają zgodne wnioski stron w tym zakresie – po uprawomocnieniu się wyroku, z zastrzeżeniem art. 26 ust. 2.”;

3) w art. 96 w ust. 1 po pkt 13 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 14 w brzmieniu:

„14) strona w rodzinnym postępowaniu informacyjnym.”.

Art. 6. Natychmiastowe świadczenia alimentacyjne, o których mowa w art. 133¹ ustawy zmienianej w art. 1 niniejszej ustawy, przysługują dziecku, które przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy nie wytoczyło powództwa o świadczenia alimentacyjne.

Art. 7. Przepisu art. 133 § 4 ustawy zmienianej w art. 1 nie stosuje się do świadczeń alimentacyjnych wynikających z orzeczenia sądu wydanego przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy albo ugody zawartej przed sądem lub mediatorem przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 8. Do spraw o rozwód lub o separację oraz do spraw opiekuńczych dotyczących dziecka, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 2 w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 9. W sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się, do czasu zakończenia postępowania, przepisy ustawy zmienianej w art. 5 w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 10. W pierwszym roku obowiązywania ustawy kwotę przeliczeniową oraz wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych, o których mowa w art. 133¹ § 2 ustawy zmienianej w art. 1, Minister Sprawiedliwości ogłosi przed upływem sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia ustawy.

Art. 11. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1 pkt 5, art. 2 pkt 2, 3, 5–7, 9 i 10 oraz art. 5, które wchodzi w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Celem projektowanych zmian jest przede wszystkim ochrona praw małoletnich dzieci przed zachowaniami naruszającymi ich dobro. Ocena obowiązujących rozwiązań prowadzi bowiem do konstatacji, że pozycja małoletniego dziecka wymaga wzmocnienia. Dotyczy to zarówno sfery prawa materialnego, jak i formalnego. W zakresie przepisów ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, zwanej dalej „k.r.o.”, projekt w art. 1 przewiduje nowelizację art. 58 § 1a i dodanie § 1aa, art. 107 § 2 i dodanie § 2a, art. 109 § 1, art. 133 przez dodanie § 4, oraz dodanie art. 133¹, który wprowadza instytucję natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych. W przypadku przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, zwanej dalej „k.p.c.”, nowelizacja przewidziana w art. 2 projektu obejmuje art. 59, art. 98¹, art. 183⁵, art. 216¹ przez dodanie § 3, dodanie art. 436¹–436⁴, które regulują etap postępowania poprzedzającego potencjalny rozwód lub separację, nazwany rodzinnym postępowaniem informacyjnym, art. 440, art. 441, art. 445¹ § 2, dodanie art. 445^{1a}, który rozstrzyga wzajemną relację wskazanych w nim postępowań toczących się lub mogących się toczyć w czasie trwania rodzinnego postępowania informacyjnego, dodanie działu o postępowaniu nakazowym alimentacyjnym, a w nim art. 505⁴⁰–505⁵⁰, a także nowelizację art. 576 przez dodanie § 3, art. 732 przez dodanie § 2 i art. 742 przez dodanie § 4¹. Konsekwencją nowelizacji prawa formalnego jest nowelizacja art. 19, art. 79 i art. 96 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, zwanej dalej „u.k.s.c.”, przewidziana w art. 5 projektu.

Uzupełnieniem zagadnienia zmierzającego do wzmocnienia ochrony praw małoletniego dziecka, w szczególności prawa do utrzymywania kontaktów z dzieckiem lub sprawowania nad nim pieczy, jest nowelizacja ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, zwanej dalej „k.k.”, przed dodanie nowego typu przestępstwa w art. 209a – art. 3 projektu, oraz w jej następstwie, nowelizacja ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, zwanej dalej „k.p.k.”, przez dodanie art. 318a – art. 4 projektu. Jak wynika bowiem z przeprowadzonych analiz, mimo istniejących od blisko 6 lat regulacji (art. 598¹⁵– 598²¹ k.p.c.) umożliwiających nałożenie sankcji majątkowej na osobę, która nie wykonuje obowiązku w zakresie realizacji ustalonego kontaktu z dzieckiem, nadal istnieje grupa spraw, w których zasądzone sumy pieniężne nie są uiszczane, a orzeczenia lub ugody nie są realizowane.

Sprzyja to zerwaniu więzi między dzieckiem, a uprawnionym do kontaktu, w szczególności rodzicem, z którym dziecko nie zamieszkuje na stałe. Koniecznym się staje w tych okolicznościach stworzenie dodatkowych instrumentów, które powinny wpłynąć na zmianę takich postaw. Uwagę tę należy odnieść również do orzeczeń, w których sąd orzekł, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach, gdyż w tego rodzaju przypadkach, przywołane przepisy dotyczące wykonywania kontaktów stosuje się odpowiednio (art. 598²² k.p.c.).

Rozstrzygnięcie o wykonywaniu władzy rodzicielskiej rozwodzących się rodziców czy też z innych przyczyn żyjących w rozłączeniu, w postaci ustanowienia pieczy naprzemiennej, jest rozwiązaniem, które mieści się obecnie w dyspozycji art. 58 § 1a oraz art. 107 § 2 k.r.o. Forma pieczy naprzemiennej nad wspólnym małoletnim dzieckiem rodziców żyjących w rozłączeniu jest zawsze możliwa w zawartym przez nich porozumieniu. Nowelizacja wskazanych przepisów jest natomiast odpowiedzią na pojawiające się w doktrynie poglądy o braku podstawy prawnej do ustanawiania pieczy naprzemiennej. Żaden z przepisów materialnoprawnych nie przewiduje takiego rozwiązania. Potwierdzenie jej istnienia wynika z przepisów art. 582¹ § 4 k.p.c., art. 598²² k.p.c. oraz art. 756² § 1 pkt 3 i § 2 k.p.c.

Zgodnie z art. 109 § 1 k.r.o. sąd opiekuńczy wyda odpowiednie zarządzenia, jeżeli dobro dziecka jest zagrożone. Nie budzi wątpliwości, że jeżeli rodzic nie wykonuje swoich obowiązków wobec dziecka, zagraża jego dobru. Obowiązkiem rodzica względem dziecka jest przykładowo łożenie na jego utrzymanie (art. 133 § 1 k.r.o.) czy utrzymywanie z nim kontaktów (art. 113 § 1 k.r.o.). Niewykonanie orzeczenia albo ugody, które o obowiązkach tych stanowią, jest spełnieniem przesłanki art. 109 § 1 k.r.o. Należy zwrócić uwagę, że w doktrynie podnoszono, że postępowanie tego rodzica, który utrudnia kontakty dziecka z drugim rodzicem, przybierające formy zjawiska alienacji, może być podstawą ograniczenia jego władzy rodzicielskiej na podstawie regulacji z art. 109 k.r.o. Również Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 sierpnia 1977 r. wywiódł, że uniemożliwianie utrzymania właściwego kontaktu między rodzicem a dzieckiem narusza interes małoletniego i może stanowić przyczynę uzasadniającą zmianę prawomocnego postanowienia regulującego wykonywanie władzy rodzicielskiej (sygn. akt III CRN 204/77, LEX nr 7986).

Sąd opiekuńczy władny jest, na podstawie przywołanego przepisu, wydać każde zarządzenie, jakiego w danych okolicznościach wymaga dobro dziecka. Może wszcząć z urzędu postępowanie w kierunku ograniczenia władzy rodzicielskiej, mając za podstawę art. 570 lub 577 k.p.c. Może uczynić to na wniosek rodzica uprawnionego do kontaktów lub do odebrania dziecka.

Projekt przewiduje jednak wyraźne wskazanie w treści omawianego przepisu, że tego rodzaju reakcja sądu jest możliwa również w przypadku niewykonywania orzeczenia opiekuńczego, z przykładowym przywołaniem tego rodzaju orzeczeń (ustalenie kontaktów z dzieckiem, odebranie dziecka), co będzie dla rodziców jasnym komunikatem o skutkach braku realizacji orzeczenia sądu. Tak sformułowany przepis, w powiązaniu z wprowadzeniem potencjalnej odpowiedzialności karnej za brak realizacji orzeczenia sądu, ukazuje kompleksowe ujęcie problematyki niespektowania tego rodzaju sądowych rozstrzygnięć. W proponowanym brzmieniu przepis ten stanowi również wyraźny przekaz dla rodziców, że niestosowanie się do orzeczeń sądu, jest traktowane jako zagrożenie dobra dziecka.

Sprawne określenie zakresu świadczenia alimentacyjnego przysługującego dzieciom od rodziców, również jest koniecznością z punktu widzenia dobra dziecka. Postępowanie dotyczące ustalenia zakresu świadczeń alimentacyjnych podlega ogólnym regułom procesu. Wydawane w jego toku postanowienie o zabezpieczeniu, skutkiem składanych zażaleń, wydłuża proces. Dochodzenie zatem do orzeczenia kończącego postępowanie bywa długie i żmudne. Tymczasem chodzi o jak najszybszy dostęp do należnych dziecku świadczeń.

W projekcie wprowadza się zatem, alternatywną do istniejącej, drogę dochodzenia do uzyskania świadczeń alimentacyjnych poprzez alimentacyjny nakaz zapłaty, którym ustalane byłyby alimenty w ustandaryzowanej wysokości. W tym celu dodaje się art. 133¹ k.r.o. oraz nowy dział w k.p.c. – Postępowanie nakazowe alimentacyjne.

Projektowane rozwiązania zmierzają do wzmocnienia ochrony dobra dziecka również przez wprowadzenie obowiązku zawiadamiania prokuratora o toczącym się przed sądem postępowaniu opiekuńczym dotyczącym dziecka, co gwarantować ma nowelizacja art. 59 k.p.c.

Ochronie tej służyć ma wreszcie wskazanie warunków w jakich powinno się odbywać wysłuchanie małoletniego, a zatem co do zasady w przystosowanym do tego pokoju, o czym traktuje nowelizacja art. 216¹ i art. 576 k.p.c.

Projekt zmierza również do usprawnienia postępowania w sprawach o rozwód lub o separację, wprowadzając rozwiązania mające ograniczyć instytucje wpływające w istotny sposób na czas trwania tych postępowań. Istotną zmianą, jaką przewiduje projekt w tym zakresie, jest rozszerzenie instytucji mediacji i umożliwienie bezpłatnego udziału w niej stron. Dotyczy to osób, które chcą zainicjować postępowanie rozwodowe i posiadają wspólne małoletnie dzieci. Realizacji tego zamierzenia służy dodanie przepisów art. 436¹–436⁴ k.p.c. oraz nowelizacja art. 183⁵ k.p.c., a także przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Proponowane zmiany w sposób bezpośredni realizowałyby konstytucyjną zasadę wyrażoną w treści art. 18 Konstytucji RP, w której wskazano, że rodzina i małżeństwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.

Szczegółowe uzasadnienie proponowanych zmian przedstawia się w następująco.

Pojęcie „opieka naprzemienna”, w istocie odnoszące się do pieczy naprzemiennej, zostało wprost powołane w unormowaniach art. 2 pkt 16, art. 5 ust. 2a oraz art. 8 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2018 r. poz. 2134 i 2354 oraz z 2019 r. poz. 60 i 303). Ustawodawca wyraźnie odwołał się w tych przepisach do sądowych orzeczeń rozstrzygających o wykonywaniu władzy rodzicielskiej przez rodziców pozostających w rozłączeniu, gdy dziecko jest w pieczy naprzemiennej każdego z nich. Nie może zatem budzić wątpliwości, że pojęcie to funkcjonuje już w obowiązującym porządku prawnym. Należy jednak zauważyć, że w znaczeniu jakim posługuje się nim wskazana ustawa, zostało ono stworzone wyłącznie na potrzeby tej ustawy, a zatem wypłaty świadczenia wychowawczego.

W celu wyraźnego wyeksponowania możliwości orzekania przez sąd o pieczy naprzemiennej, co pozwoli zapobiegać zjawisku tzw. alienacji rodzicielskiej, projekt przewiduje rozwiązanie, które stanowi uzupełnienie obecnych unormowań. W ten sposób uniknie się również wątpliwości co do istnienia podstawy prawnej stosowania takiego rozstrzygnięcia.

Konstrukcja projektowanych przepisów art. 58 k.r.o., dotyczącego rozstrzygnięć na wypadek rozwodu lub separacji i art. 107 k.r.o., dotyczącego potrzeby wydawania

rozstrzygnięcia o władzy rodzicielskiej na wypadek rozłączenia rodziców, poza zmianą redakcyjną, wskazuje na sposoby regulowania wykonywania władzy rodzicielskiej z naciskiem na zasadę wspólnego jej wykonywania, czemu służy wyodrębnienie jednostek redakcyjnych w stosunku do aktualnego stanu prawnego. Projektowane przepisy nie ograniczają możliwości uregulowania władzy rodzicielskiej, niczego nie narzucają, nie wprowadzają automatyzmu, lecz wymieniają możliwości jakie w danych okolicznościach sąd może zastosować. Każdorazowo o sposobie uregulowania wykonywania władzy rodzicielskiej decydować będzie naczelną zasadą jaką jest dobro dziecka.

W pierwszej kolejności to sami rodzice powinni decydować o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie (separacji) lub na wypadek rozłączenia. Z kolei, nawet przy braku porozumienia, mając na względzie naturalne prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, sąd rozstrzygnie o sposobie wspólnego wykonywania przez nich tej władzy. Już w obecnym brzmieniu wymienionych przepisów, prawo to ma pierwszeństwo w przypadku ewentualnego konfliktu pomiędzy rodzicami. Nawet, gdyby na skutek konfliktu do porozumienia nie doszło, to jego brak ma mniejsze znaczenie niż prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców.

Nowelizacja wprowadza jednak wprost możliwość powierzenia (projektowany art. 58 § 1aa k.r.o.) lub pozostawienia (projektowany art. 107 § 2a k.r.o.) wykonywania władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom z określeniem, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach. Należy zauważyć, że orzeczenie tej treści odnosi się do sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej, sama władza jest przy tym niepodzielna i dopiero jej ograniczenie powoduje zmianę zakresu praw i obowiązków rodzica wobec dziecka w ramach władzy rodzicielskiej.

Sąd każdorazowo dokona oceny według kryterium dobra dziecka, w odniesieniu do konkretnych okoliczności, czy rozstrzygnięcie o pieczy naprzemiennej będzie zgodne z dobrem dziecka. W doktrynie wielokrotnie podkreślano, że warunkiem zastosowania wykonywania władzy rodzicielskiej przez oboje rodziców jest przede wszystkim zdolność rodziców do komunikacji i współpracy przy podejmowaniu decyzji w sprawach dziecka, wola rodziców dla zastosowania takiego rozwiązania, dotychczasowy charakter i intensywność więzów rodziców z dzieckiem, możliwość

potencjalnego zdeorganizowania życia szkolnego i społecznego dziecka, odległość pomiędzy miejscami zamieszkania rodziców, charakter i godziny pracy rodziców, wiek i liczbę dzieci. Istnienie mocnego konfliktu uniemożliwiającego zgodne komunikowanie się między rodzicami, może stanowić ważny argument na rzecz innego niż piecza naprzemienna rozstrzygnięcia przez sąd w przedmiocie wykonywania władzy rodzicielskiej.

Ustalenie czynników, które przemawiają za zgodnością z dobrem dziecka ustalenia pieczy naprzemiennej oraz takich, które stwarzają zagrożenie tego dobra, stanowić będzie zadanie sądu. Sąd będzie mógł powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka jedynie wówczas, gdy będzie za tym przemawiać dobro dziecka.

Projektowane w tym zakresie zmiany są jednocześnie odpowiedzią na przyjętą w 2015 r. przez Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy rezolucję nr 2079 – „Równość i wspólna władza rodzicielska: rola ojców”. Rezolucja wskazuje cele, do jakich państwa będące członkami Rady Europy powinny dążyć. Zgodnie z jej treścią opieka naprzemienna jest docelowym modelem kształtowania kontaktów rodziców z dzieckiem. Rada Europy zauważa, że ojcowie w obliczu prawa, praktyk i uprzedzeń są pozbawieni możliwości utrzymywania relacji z dziećmi. Wzywa państwa członkowskie do wprowadzenia w swoich ustawodawstwach planów rodzicielskich, promowania odpowiedzialności i równości rodzicielskiej oraz wspólnego zamieszkania dziecka. Zaprojektowane zmiany mają służyć temu celowi.

Nowelizacja treści art. 109 § 1 k.r.o., oraz w jego uzupełnieniu, dodanie art. 209a k.k. i art. 318a k.p.k., wychodzi naprzeciw postulatom dotyczącym braku skuteczności obecnych przepisów dotyczących wykonywania kontaktów i przymusowego odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką. Problem ten podnoszono w petycjach wielokrotnych i indywidualnych kierowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości. Zagadnieniom izolowania dziecka od jednego z rodziców i wykonywania kontaktów z dzieckiem poświęcone były również pisma Rzecznika Praw Dziecka (sygn. akt DSRiN-II-053-9/17) oraz Rzecznika Praw Obywatelskich (sygn. akt DSRiN-II-053-11/17 i DL-I-053-8/17). Problem braku wystarczających narzędzi, do wykonania orzeczenia sądu w części spraw tego rodzaju, sygnalizowali

również sędziowie i kuratorzy sądowi. Petycje poświęcone tej problematyce kierowane były również do Sejmu, Senatu, Prezydenta RP i Premiera RP.

Zauważyć należy, że większość tej kategorii spraw rozpoznawana jest jednak skutecznie w oparciu o obowiązujące regulacje przewidziane w art. 598¹⁵– 598²¹ k.p.c. Zgodnie z ich treścią w przypadku niewykonania albo niewłaściwego wykonania przez osobę, pod której pieczę dziecko pozostaje, obowiązków wynikających z orzeczenia lub ugody zawartej przed sądem albo przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, sąd zagrozi tej osobie nakazaniem zapłaty na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem oznaczonej sumy pieniężnej za każde naruszenie obowiązku. Jeżeli osoba, której sąd zagroził nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, nadal nie wypełnia swego obowiązku, sąd nakazuje jej zapłatę należnej sumy pieniężnej, ustalając jej wysokość stosownie do liczby naruszeń.

Jest jednak część spraw, w których uczestnicy skutecznie blokują wykonanie orzeczeń mimo nakładanych sum pieniężnych (ukrywanie się, utrudnianie kontaktów). Ministerstwo Sprawiedliwości, w związku z przyjęciem przez Radę Ministrów w dniu 17 maja 2007 r. Programu Działań Rządu w sprawie wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wobec Rzeczypospolitej Polskiej, realizuje obowiązek nałożony w punkcie 13.1.3 Programu, który przewiduje monitorowanie skali problemu dotyczącego nieskuteczności egzekucji postanowień sądowych dotyczących kontaktów z dzieckiem bądź nakazujących wydanie dziecka. Ustalenia dokonane w toku prowadzonego monitoringu wykazują, że główna przyczyna nieskuteczności w wykonaniu orzeczeń sądów w zakresie realizacji kontaktów z dzieckiem nie leży po stronie sądów, lecz po stronie rodziców bądź samego dziecka, które odmawia kontaktu, lub gdy wykonanie kontaktu z uwagi na jego stan psychofizyczny stanowiłoby zagrożenie dobra dziecka.

Obecnie do sądów wpływa blisko 4501 wniosków o wykonanie kontaktów (rok 2017 – dane z formularzy statystycznych MS-s 16/18). Pozostałość z roku poprzedniego – 2016, wynosiła 2119 spraw. W całości lub w części sąd uwzględnił wnioski w 364 sprawach. W roku 2017 do sądów wpłynęło łącznie 15 899 spraw o ustalenie kontaktów (uwzględniono wnioski w 2367 sprawach) i 5655 spraw o zmianę kontaktów (uwzględniono wnioski w 1272 sprawach). Tym samym tylko w części ustalonych przez sąd kontaktów nie dochodzi do ich wykonania i wnoszone są wnioski na

podstawie art. 598¹⁵ i następne k.p.c. Jeszcze mniejszą liczbę stanowią te sprawy, w których mimo zobowiązania i nałożenia sumy pieniężnej do realizacji orzeczenia nie dochodzi. To właśnie tej kategorii spraw dotyczą projektowane zmiany.

Propozycja nowelizacji polegająca na ujęciu w treści przepisu art. 109 § 1 k.r.o. orzeczeń sądu, brak realizacji których może skutkować wydaniem przez sąd zarządzeń opiekuńczych, jest właściwym krokiem w kierunku zmiany wskazanych negatywnych postaw rodziców. W ocenie projektodawcy, rozwiązanie to powinno w znacznie większym, niż obecnie zakresie, wymuszać na stronie zobowiązanej wykonywanie orzeczeń, poszukiwanie porozumienia ze stroną uprawnioną oraz współpracę stron w zakresie przygotowania dziecka w celu wykonania postanowienia. Często głęboka niechęć rodziców do wzajemnej współpracy sprawia, że w konflikt ten angażowane są ich małoletnie dzieci. Potwierdza to potrzebę uświadomienia tego rodzaju.

Uwzględniając, że tego rodzaju oddziaływanie sądu bywa niewystarczające, projekt wprowadza zatem nowy typ przestępstwa i tym samym karalność za utrudnianie kontaktów z dzieckiem, lub za utrudnianie możliwości sprawowania pieczy naprzemiennej, gdy orzeczenie lub ugoda nie są wykonywane mimo uprzedniego nakazania zapłaty sumy pieniężnej, a także za uchylanie się od orzeczenia sądu nakazującego odebranie dziecka. Projekt przewiduje jednocześnie, adekwatnie do rozwiązania na gruncie k.p.c., że ściganie takiego czynu następuje na wniosek. To bowiem pokrzywdzony niemożnością realizacji uprawnień powinien decydować w tym przedmiocie. Nałożenie sankcji majątkowej również odbywa się na wniosek (art. 598¹⁸ k.p.c.), podobnie jak uruchomienie procedury przymusowego odebrania dziecka (art. 598⁶ k.p.c.).

Projekt przewiduje, aby niewykonywanie orzeczeń albo ugód, których dotyczy projektowany art. 209a k.k., zagrożone było karą ograniczenia wolności lub grzywną. Wprowadzenie mechanizmów prawnokarnych, analogicznych do zastosowanych przy przestępstwie niealimentacji, niewątpliwie pozytywnie wpłynie na wzmocnienie rangi orzeczeń sądów opiekuńczych oraz dobrowolne ich wykonywanie.

Problematyka penalizacji zachowań polegających na utrudnianiu kontaktów lub sprawowania pieczy nad małoletnim wymaga uwzględnienia, wynikających z zasady proporcjonalności określonej w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, obowiązków prawodawcy, do których należy przyjmowanie danej regulacji wówczas, gdy jest

niezbędna dla ochrony określonego dobra prawnego, z którym jest powiązana. Zasada ta szczególnie naciska na adekwatność celu i środka użytego do jego osiągnięcia. Oceniając pod tym kątem ewentualną ingerencję prawnokarną w sferę życia rodzinnego należy uwzględnić fakt, że podłożem zdarzeń, jakie miałyby być penalizowane, jest konflikt między rodzicami. Stąd nie wydaje się zasadne wprowadzanie sankcji w postaci kary pozbawienia wolności.

Dodatkowo podkreślić należy, że najbardziej pożądane byłoby podejmowanie działań, które doprowadziłyby do pogodzenia konkurencyjnych interesów stron, z uwzględnieniem dobra dziecka, które ma charakter nadrzędny.

Penalizację tego rodzaju zachowań przewiduje szereg państw zachodnich.

Tytułem przykładu wskazać należy, że porządki prawne takich państw jak: Republika Federalna Niemiec, Francja, Wielka Brytania i Belgia, uznają, że naruszanie obowiązków wynikających z orzeczenia o kontaktach skutkuje przede wszystkim nałożeniem na rodzica sankcji prawnokarnych, poczynając od grzywny do kary pozbawienia wolności.

Zgodnie z regulacjami obowiązującymi w niemieckim porządku prawnym (§ 1684 Bürgerliches Gesetzbuch – BGB) w razie uchybień zaistniałych przy wykonywaniu kontaktów z dzieckiem istnieje możliwość ustanowienia czasowo kuratora ds. nadzoru nad wykonywaniem tych kontaktów z dzieckiem. W przypadku uchylania się od obowiązku realizowania kontaktów przewiduje się nałożenie na rodzica kary grzywny w wysokości do 25 000 euro, a jeżeli i to nie będzie efektywne, również zastosowanie kary pozbawienia wolności.

We francuskim porządku prawnym uchylanie się od obowiązku realizacji kontaktów z dzieckiem jest kwalifikowane jako przestępstwo stypizowane w art. 227.5 francuskiego kodeksu karnego, który stanowi, że zgłoszone przypadki regularnego uchylania się od tego obowiązku karane są grzywną w wysokości do 15 000 euro i karą pozbawienia wolności do roku.

Regulacje obowiązujące w Wielkiej Brytanii przewidują sankcje w postaci: obowiązkowych szkoleń i terapii rodzicielskiej dla rodzica, który narusza obowiązki wynikające z uregulowania kontaktów, grzywny, wydania orzeczenia o zmianie miejsca pobytu dziecka u osoby uprawnionej do kontaktów oraz karą pozbawienia wolności osoby, która systematycznie i świadomie uniemożliwia kontakty.

W porządku prawnym Belgii uchylenie się od obowiązków w zakresie realizowania kontaktów również skutkuje sankcjami prawnymi unormowanymi w art. 431 belgijskiego kodeksu karnego. Przepis ten przewiduje możliwość orzeczenia kary pozbawienia wolności od 8 dni do 5 lat oraz grzywnę w wysokości do 1000 euro. Rodzaj zastosowanej sankcji karnej zależy od rodzaju i częstotliwości popełnionych naruszeń.

Podsumowując należy stwierdzić, że uchylenie się od obowiązku realizowania kontaktów z dzieckiem w wymienionych państwach Unii Europejskiej wiąże się z zastosowaniem o wiele dalej idących sankcji, których rygorystyczne stosowanie skutkować może nawet długotrwałym pozbawieniem wolności osoby, która dopuszcza się utrudniania lub uniemożliwiania kontaktów osobie do nich uprawnionej.

Projektowane rozwiązanie przewiduje ostatecznie, że karze podlegałaby osoba zobowiązana orzeczeniem sądu albo ugodą zawartą przed sądem lub mediatorem do wykonywania tego orzeczenia lub ugody w zakresie kontaktów z dzieckiem lub orzeczenia, w którym sąd określił, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach, jeżeli jednocześnie wyczerpana została procedura przewidziana w art. 598¹⁵ i następcie k.p.c., czyli mimo nakazania zapłaty sumy pieniężnej, zobowiązany nadal nie wykonuje orzeczenia lub ugody (projektowany art. 209a § 1 k.k.). Takiej samej karze podlegać miałyby również osoba zobowiązana do oddania dziecka, która nie wykonałaby orzeczenia, o którym mowa w art. 598⁵ k.p.c. i sąd nakazałby kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie dziecka w trybie art. 598⁶ k.p.c., zobowiązany zaś nadal uchylałby się od jego wykonania (projektowany art. 209a § 2 k.k.). Jak już wskazano, oba te czyny ścigane byłyby na wniosek, adekwatnie do rozwiązania przewidzianego na gruncie k.p.c. Pozostawiono zatem woli uprawnionego decyzję w przedmiocie ścigania takich czynów (projektowany art. 209a § 3 k.k.). Jednocześnie, mając na uwadze cel projektowanych zmian, a zatem dążenie do zmiany postawy osób zobowiązanych do wykonywania orzeczeń sądu lub ugód dotyczących dziecka, projekt przewiduje, że wykonanie orzeczenia albo ugody w określonych przepisami warunkach pozwoli uniknąć kary. Nie będzie bowiem podlegał karze ten, kto przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego wykonał orzeczenie lub wykonywał je w czasie zawieszenia postępowania, które zarządził prokurator w celu umożliwienia podejrzanemu zmiany swojej postawy wobec obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu albo ugody

(projektowany art. 209a § 4 i 5 k.k.). W takiej sytuacji prokurator nie skieruje aktu oskarżenia do sądu, lecz umorzy postępowanie na podstawie art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k.

Z projektowanym przepisem art. 209a k.k. powiązana jest konstrukcja projektowanego art. 318a k.p.k. dotycząca postępowania przygotowawczego prowadzonego w sprawach o czyny z projektowanego art. 209a § 1 k.k.

Prokurator prowadzący to postępowanie będzie mógł je zawiesić na okres od 3 miesięcy do roku, o ile podejrzany na piśmie zobowiąże się do wykonywania orzeczenia sądu opiekuńczego albo ugody zawartej przed sądem lub mediatorem, od wykonania których do tego czasu się uchylał (projektowany art. 318a § 1 k.p.k.). W czasie zawieszenia postępowania, kurator sądowy będzie sporządzał na żądanie prokuratora, co najmniej raz na 3 miesiące, wywiad środowiskowy, w celu potwierdzenia wywiązywania się podejrzanego ze zobowiązania albo wskaże w nim przyczyny, dla których podejrzany nadal nie wykonuje orzeczenia sądu albo ugody (projektowany art. 318a § 2 k.p.k.).

Ten swoisty czas „probacji” ma zapewnić zatem dobrowolne wykonywanie przez podejrzanego zobowiązania zgodnego z dobrem dziecka, o którym wcześniej prawomocnie orzekł już sąd. Sąd ten będzie informowany przez prokuratora o przebiegu postępowania, co przewiduje projektowany art. 318a § 4 k.p.k. Pozwoli to na rozważenie przez sąd podjęcia z urzędu określonego postępowania opiekuńczego. Tak skonstruowany przepis ma tym samym ten walor, że kształtuje właściwe postawy wobec sądowych rozstrzygnięć.

Przedstawiona propozycja nie wpłynie znacząco na obciążenie organów ścigania ani sądów, a to z uwagi na fakt, że łączna liczba spraw, w których zagrożono uczestnikowi lub zasądzono od niego zapłatę sumy pieniężnej za niewykonywanie orzeczeń, nie przekracza 1000 w skali kraju w ciągu roku. Uwzględniając, że projektodawca przewiduje dodatkowo tryb wnioskowy zależny od woli pokrzywdzonego, propozycja nie wpłynie na widoczny wzrost obciążenia prokuratur i sądów w rozpatrywaniu spraw tego rodzaju. Jednocześnie nowe narzędzie dla wzmocnienia orzeczeń sądów rodzinnych jest pożądane społecznie.

W celu sprawniejszego zagwarantowania należnych małoletnim środków utrzymania proponuje się wprowadzenie instytucji natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych, które orzekane byłyby w sposób uproszczony w tzw. postępowaniu nakazowym alimentacyjnym.

W toku prac nad niniejszym projektem, mając również na uwadze postulaty wprowadzenia na wzór niemiecki tzw. tabel alimentacyjnych, w Ministerstwie Sprawiedliwości dokonano analizy szeregu rozwiązań w tym zakresie w celu wypracowania odpowiedniego dla Polski modelu.

Istniejące w Niemczech tzw. tabele alimentacyjne funkcjonują obok kodeksowych regulacji z zakresu alimentów i są rozpowszechniane w nieznanym polskiemu prawu formie – wytycznych dla sądu. Istotną trudnością w recepcji tabel funkcjonujących w Niemczech jest wiarygodne ustalenie dochodów osoby zobowiązanej do alimentacji. Jak wynika z praktyki sądowej strony wielokrotnie zaniżają swoje dochody w celu uzyskania najkorzystniejszego dla siebie rozstrzygnięcia. Powszechną od wielu lat praktyką są nierzetelne zaświadczenia o zatrudnieniu i zarobkach. Tymczasem dokumenty te mają istotne znaczenie dla ustalenia zakresu świadczenia przysługującego dziecku. Tabele ponadto nie uwzględniają wielu czynników istotnych przy ustalaniu alimentów. Cechuje je pewien automatyzm.

Korzystając z doświadczeń innych państw w zakresie stosowania tabel do ustalania wysokości zobowiązania alimentacyjnego, należałoby się odnieść do pewnych obiektywnych kryteriów, takich jak przeciętne koszty utrzymania i zależność kosztów utrzymania od wieku uprawnionego. Kwoty zróżnicowane ze względu na wiek dziecka powinny jednak wzrastać wraz z rosnącą kwotą dochodów brutto zobowiązanego, stosownie do obowiązującej w polskim systemie prawnym zasady równej stopy życiowej rodziców i ich dzieci.

Istotne jest znalezienie kompromisu pomiędzy potrzebą zapewnienia należytego zaspokojenia potrzeb dziecka, odpowiednich do jego wieku i związanych z tym uwarunkowań, a zapewnieniem zobowiązanemu możliwości wywiązania się z określonych zobowiązań alimentacyjnych bez potrzeby ingerencji sądu, a następnie organu egzekucyjnego. Wysokość kosztów utrzymania dziecka nie została dotychczas obliczona, a informacje w tym zakresie mają charakter jedynie szacunkowy, gdyż koszty utrzymania i wychowania dziecka są sumą wielu czynników tj. zamożności rodziny, liczby dzieci, ich wieku. Należy zatem zastosować obiektywne kryterium.

Zgodnie z art. 128 k.r.o. obowiązek alimentacyjny polega przede wszystkim na dostarczaniu środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania. W konsekwencji nie ogranicza obowiązku do dostarczania uprawnionemu środków

pieniężnych, lecz także środków wychowania pojmowanych w powszechnym tego słowa znaczeniu (sprawowanie opieki, dbanie o zdrowie, rozwój fizyczny i umysłowy, itp.). Tak rozumiany obowiązek alimentacyjny obejmuje mnogość różnych stanów faktycznych, które należy uwzględnić w indywidualnym akcie konkretyzacji tego obowiązku. Potrzebna jest zatem koncepcja zmian mająca na celu nie tylko usprawnienie procesów o alimenty, ale również uwzględniająca kompleksową sytuację dziecka, z punktu widzenia materialnego i opiekuńczego.

Obowiązujące rozwiązanie przewidziane w art. 135 § 1 k.r.o. polegające na ustalaniu przez sąd tzw. możliwości zarobkowych zobowiązanego w kontekście usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego, jest narzędziem sprawnie eliminującym twierdzenia o braku pracy i trudnościach w zatrudnieniu. Przepis ten pozwala sądowi na pewną elastyczność, która sprzyja uwzględnieniu wielu czynników mających wpływ na zakres obowiązku alimentacyjnego, leżących czy to po stronie uprawnionego, czy zobowiązanego. W zakresie usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego dziecka, należy wskazać, że zmieniają się one wraz z wiekiem dziecka. Ponadto, dzieci nawet w tym samym wieku, uczące się w tego samego rodzaju szkołach posiadają usprawiedliwione potrzeby na różnym poziomie. Uzależnione jest to od ich stanu zdrowia, zainteresowań, posiadanych zdolności.

Uznano ostatecznie, że w alternatywnie do istniejących regulacji, najbardziej właściwym będzie wprowadzenie do polskiego systemu prawnego instytucji natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych, z których skorzystać będą mogli zainteresowani szybkim uzyskaniem orzeczenia sądowego z pominięciem długiego i żmudnego procesu. Jest to jednocześnie wciąż świadczenie alimentacyjne, a jedynie będzie dochodzone w odrębnym trybie. Zaletą tej instytucji jest jej prostota i przewidywalność co do czasu uzyskania orzeczenia w przedmiocie alimentów oraz jego wysokości. Z uwagi na jej charakter nie może budzić wątpliwości, że na wymiar tego świadczenia nie będą wpływały świadczenia, o których mowa w art. 135 § 3 k.r.o. Co najważniejsze nie zamykałaby drogi do domagania się innej kwoty alimentów w postępowaniu opartym na obecnie istniejących regulacjach. Wprowadzeniu tych rozwiązań służą projektowane przepisy art. 133¹ k.r.o.

Wysokość projektowanych świadczeń określana byłaby na podstawie algorytmu. Na algorytm ten składają się: minimalne wynagrodzenie, ustalone na następny rok,

o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2018 r. poz. 2177) oraz współczynnik dzietności, który oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego, który ogłasza na swoich stronach internetowych Główny Urząd Statystyczny (GUS). W oparciu o te dane ustala się kwotę przeliczeniową. Jest ona ilorazem podwójnego minimalnego wynagrodzenia na następny rok (dwoje rodziców) i sumy utworzonej z liczby 2 oraz współczynnika dzietności, który w roku 2017 wynosił 1,45. Kwota minimalnego wynagrodzenia na rok 2019 wynosi 2250 złotych. Pomnożone przez dwa wynosi 4500. Tę kwotę należy podzielić przez liczbę 3,45 (liczba 2 plus aktualny współczynnik dzietności – 1,45). Obecna kwota przeliczeniowa to zatem 1304,35 złotych. Od tak ustalonej kwoty na podstawie stawki procentowej w zależności od liczby uprawnionych dzieci byłaby ustalana kwota natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych, przy czym przy jednym dziecku to 38% tej kwoty, przy dwojgu dzieciach 34,5%, przy trojgu dzieciach 31%, przy czworgu dzieciach 27,5% i przy pięciorgu oraz większej liczbie dzieci 24%.

Wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych będzie corocznie aktualizowana z urzędu w postępowaniu egzekucyjnym na podstawie obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości (projektowany art. 133¹ § 3 k.r.o.). W przypadku gdy świadczenie jest realizowane dobrowolnie, jego wysokość skorygują same strony. Mając na względzie, że podstawą ustalania wysokości tych alimentów byłyby dwa wskaźniki: czynnik demograficzny i najniższe wynagrodzenie krajowe, nie można zakładać, że czynnik demograficzny zmniejszy się, a czynnik wynagrodzenia zwiększy, co w konsekwencji spowoduje wzrost świadczeń alimentacyjnych. Może się bowiem okazać, że zmiana wysokości obu tych czynników wpłynie finalnie na obniżenie świadczeń alimentacyjnych. Wówczas mimo wzrostu usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego do alimentów, wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych uległaby zmniejszeniu. Zostaje jednak zawsze możliwość wniesienia zwykłego powództwa opartego o kryteria art. 135 k.r.o., a w przypadku potrzeby ustalenia alimentów już zasądzonych w innym wymiarze, w oparciu o art. 138 k.r.o.

Należy również zwrócić uwagę, że konstrukcja projektowanego przepisu jest pomyślana na orzekanie o wysokości natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych w wysokości zależnej od liczby dzieci, które pochodzą od wspólnych rodziców, zatem jeżeli spośród przykładowo trojga dzieci uprawnionych do alimentów jedynie jedno

złożył pozew o wydanie nakazu alimentacyjnego, sąd ustali wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych na poziomie 31% kwoty przeliczeniowej. Każdorazowo zatem sąd musi ustalić liczbę uprawnionych pochodzących od wspólnych rodziców, stąd potrzeba takiego wskazania w pozwie o wydanie alimentacyjnego nakazu zapłaty (projektowany art. 505⁴⁰ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Projekt przewiduje możliwość żądania natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych bez ograniczeń w liczbie dzieci uprawnionych do alimentów. Jednym z czynników mających wpływ na wysokość natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych jest liczba dzieci pochodzących od tych samych rodziców. Najwyższa wysokość świadczenia alimentacyjnego przysługuje w sytuacji, kiedy żąda go jedno dziecko. Następnie wysokość ta ulega zmniejszeniu o 3,5% kwoty przeliczeniowej przy każdym kolejnym dziecku.

Przy żądaniu alimentów na pięcioro i większą liczbę dzieci kwota ta wynosi, na chwilę projektowania, po 310,00 złotych na każde dziecko. Według statystyk GUS w 2016 r. w Polsce urodziło się 382 257 dzieci. Tych piątych, szóstych, siódmych i kolejnych jedynie 6037. Ta liczba stanowi 1,6% całej liczby urodzeń w roku 2016. Według Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2016 r. żyło w Polsce 520 000 rodzin wychowujących troje i więcej dzieci. Łącznie w rodzinach wielodzietnych żyje 2 700 000 osób. Trudno jednak ustalić, ile z nich to rodziny, w których przyszło na świat więcej niż pięcioro dzieci. Pełna charakterystyka rodzin jest możliwa do uzyskania tylko w oparciu o dane ze spisów powszechnych. Dla przykładu na rok 2011, kiedy odbył się ostatni taki spis, rodzin liczących 10 i więcej dzieci było 1139. Trzeba jednak pamiętać, że znaczna część zbieranych wówczas informacji pochodzi z badania reprezentacyjnego obejmującego ok. 20% wylosowanych mieszkań, które następnie uogólniono na całą populację.

Związek Dużych Rodzin „Trzy Plus” i IPSOS Polska we współpracy z Fundacją PZU opracował pierwszy w Polsce raport „Wielodzietni w Polsce Raport 2016”, poświęcony rodzinom z trojgiem i więcej dzieci. Został on opublikowany na stronie www.3plus.pl. Raport wskazuje, że 74% rodzin wielodzietnych w Polsce ma troje dzieci, 14% – czworo dzieci, 7% – pięcioro dzieci, a 6% – więcej niż pięcioro. Chodzi o potomstwo poniżej 24. roku życia zamieszkujące z rodzicami we wspólnym gospodarstwie domowym. W niemal co czwartym gospodarstwie (23%) mieszkają dzieci ze związków

poprzednich (także byłych, rozwiązanych). Co oznacza, że procent dzieci pochodzących od tych samych rodziców będzie mniejszy.

Wobec powyższych statystyk żądanie zasądzenia natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych na sześcioro czy większą liczbę dzieci będzie sporadyczne, stąd brak w projekcie wskazania dla każdej kolejnej liczby dzieci, ponad pięcioro, odrębnej wysokości świadczenia. Zważywszy, że na chwilę bieżącą natychmiastowe świadczenia alimentacyjne na pięcioro i więcej dzieci to kwota 310,00 złotych, dalsze obniżanie wysokości alimentów doprowadziłoby do zasądzenia kwot poniżej 300,00 złotych, co nie stanowi gwarancji finansowego zabezpieczenia nawet części podstawowych potrzeb uprawnionych.

Proponowana instytucja natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych nie zawiera zróżnicowania alimentów ze względu na wiek uprawnionego dziecka (projektowany art. 133¹ § 1). Zaletą projektowanej koncepcji jest szybkość uzyskania orzeczenia sądowego w przedmiocie alimentów w postaci alimentacyjnego nakazu zapłaty.

W tym celu projekt przewiduje nowelizację przepisów k.p.c., poprzez wprowadzenie działu IX – Postępowanie nakazowe alimentacyjne (w księdze pierwszej, tytule VII po dziale VII), i dodanie w nim art. 505⁴⁰– 505⁵⁰. Wydawany w tych sprawach nakaz stanowić ma specjalną formę procesową dla orzeczeń, których przedmiotem są natychmiastowe świadczenia alimentacyjne. Projekt powiela jednocześnie niektóre z rozwiązań, które regulują postępowanie nakazowe (projektowane art. 505⁴⁴–505⁵⁰ k.p.c.). Wnoszący pozew nie będzie jednocześnie zobowiązany do wskazywania wartości przedmiotu sporu, gdyż ustalona z urzędu wysokość należnych alimentów będzie zawsze wiadoma, a zależna jedynie od liczby uprawnionych. Alimenty te ponadto będą orzekane za okres od wniesienia pozwu, co wynika z charakteru tego specjalnego świadczenia. Inne żądanie spowoduje rozpoznanie pozwu na zasadach ogólnych (projektowany art. 505⁴¹ § 1 k.p.c.). W ramach uproszczenia procedury projekt zakłada, że pozew wnosi się na urzędowym formularzu (projektowany art. 505⁴⁰ § 2 k.p.c.), co jest równoznaczne z koniecznością wydania przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia na podstawie delegacji ustawowej, zawartej w art. 125 § 3 k.p.c., w celu ustalenia wzoru nowego formularza. Uproszczenie polegać będzie również na ograniczeniu liczby dowodów, przy jednoczesnym położeniu nacisku na oświadczenia strony powodowej złożone po pouczeniu o odpowiedzialności karnej za

złożenie fałszywego oświadczenia (projektowany art. 505⁴⁰ § 1 k.p.c.). Dowody, z wyjątkiem odpisu aktu urodzenia dziecka, wystarczy wskazać (projektowany art. 505⁴⁰ § 3 k.p.c.). Treść nakazu zapłaty będzie dotyczyła natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych jako roszczeń powtarzających się również na przyszłość, ze wskazaniem terminów płatności (projektowany art. 505⁴²). Pozew w tym postępowaniu będzie rozpoznany w założeniu, najpóźniej w terminie 14 dni od jego wniesienia (projektowany art. 505⁴¹ § 2 k.p.c.). Postępowanie alimentacyjne nakazowe pozwoli odciążyć sądy w zakresie konieczności rozpatrywania wniosków o zabezpieczenie, gdyż projekt przewiduje, że alimentacyjny nakaz zapłaty jest natychmiast wykonalny (projektowany art. 505⁴³ k.p.c.). Pozwany, nie godząc się na wysokość alimentów zasądzonych alimentacyjnym nakazem zapłaty, będzie mógł wnieść zarzuty, wówczas sprawa podlega rozpoznaniu w trybie zwykłym (projektowany art. 505⁴⁸ k.p.c.).

Projekt, w zakresie uprawnień dzieci do świadczeń alimentacyjnych należnych od rodziców, przewiduje, co do zasady, wprowadzenie granicy wieku, po osiągnięciu którego ustawałby obowiązek alimentacyjny rodzica wobec dziecka wyrażony w postaci świadczenia alimentacyjnego ustalonego wyrokiem albo ugodą (projektowany art. 133 § 4). Wiek 25 lat należy uznać za pozwalający na samodzielne utrzymanie. Założenie to nie obejmuje dzieci, które posiadają orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, dlatego w przypadku tych osób, w zakresie wygaśnięcia ustalonych świadczeń alimentacyjnych, zastosowanie będą miały zasady dotychczasowe. Zagadnienia wydawania tego rodzaju orzeczeń regulują przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511, z późn. zm.). Wiek 25 lat jest jednocześnie górną granicą wieku do wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego w przypadku osób uczących się w szkole lub szkole wyższej (art. 9 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów – Dz. U. z 2018 r. poz. 554, z późn. zm.). Projektowane rozwiązanie nie dotyczy, jak wskazano, samego uprawnienia do świadczenia alimentacyjnego należnego z mocy ustawy, lecz jedynie ustalonego orzeczeniem przez sąd albo ugodą zatwierdzoną przez sąd. Projekt zakłada przy tym, że rozwiązanie to obejmie orzeczenia wydane oraz ugody zawarte w tym przedmiocie po wejściu w życie ustawy (art. 7 projektu). W przypadku uzyskania zdolności do samodzielnego utrzymania przez dziecko przed ukończeniem 25 lat (również przez fakt zaprzestania nauki) rodzic, zobowiązany dotąd

do łożenia na jego utrzymanie w wysokości określonej wyrokiem albo ugodą, będzie mógł, zgodnie z art. 133 § 1 lub § 3 k.r.o. w zw. z art. 138 k.r.o., wystąpić o zniesienie tego obowiązku, przed ukończeniem przez dziecko tego wieku. Projektowane rozwiązanie służy ograniczeniu postępowań o wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego w postaci ustalonej wyrokiem albo ugodą, gdy dziecko nie czyni starań, aby zmienić swoją sytuację, osiągnęło zaś wiek, który pozwala na samodzielnie utrzymanie. Rodzic nie będzie zatem zmuszony wnosić pozwu w tym przedmiocie, po ukończeniu przez dziecko 25 lat, gdyż osiągnięcie tego wieku spowoduje ustanie obowiązku dalszego utrzymania (w przypadku, gdy był ustalony wyrokiem albo ugodą). W określonych sytuacjach okazać się może, że ukończenie 25 lat nie pozwoli jednak dziecku na samodzielne utrzymanie, w takim przypadku osiągnięcie tego wieku nie spowoduje ustania ustalonego uprzednio świadczenia (wyjątek), ale warunkiem jest wystąpienie przez uprawnionego z roszczeniem do sądu o przedłużenie okresu obowiązywania ustalonego świadczenia alimentacyjnego od rodziców. Rozwiązanie to wzorowane jest w tym zakresie na przepisie art. 60 § 3 k.r.o.

Mając na uwadze, że w ostatnim okresie odnotowano liczne zdarzenia, w których dochodziło do użycia przemocy fizycznej wobec małoletnich dzieci ze strony ich rodziców lub opiekunów, niejednokrotnie prowadzącej do śmierci dziecka, za właściwe uznano potrzebę informowania przez sąd prokuratora o każdej sprawie dotyczącej dziecka, którego dobro jest zagrożone, co może znacząco przyczynić się do zmniejszenia skali tych zjawisk (projektowany art. 59 k.p.c.). Odpowiednio wcześniejsza reakcja prokuratora, wyposażonego w środki prawne do przeciwdziałania, a także do zwalczania patologicznych zachowań wobec małoletnich, na dostrzeżone agresywne zachowania wobec dziecka, zapobiegnie ewentualnym tragediom.

W obecnym brzmieniu art. 59 k.p.c. sąd zawiadamia prokuratora o każdej sprawie, w której uważa jego udział za potrzebny. Nowelizacja tego przepisu zmierza do nałożenia na sąd obowiązku w zakresie spraw, które toczą się przed sądem opiekuńczym, a których charakter wskazuje, że dobro dziecka może być zagrożone. Jak ustalono na kanwie wielu spraw, objętych nadzorem przez Prokuraturę Krajową, brak zawiadomienia prokuratora o sprawach dotyczących zagrożonego dobra dziecka może negatywnie wpływać na sprawność ustaleń w konkretnych przypadkach. Ponadto organy postępowania przygotowawczego dysponują możliwościami pilnego przeprowadzenia czynności niecierpiących zwłoki oraz zebrania i zabezpieczenia

dowodów, których to uprawnień nie posiadają inne organy, np. kuratorzy sądowi czy organy opieki społecznej.

W zakresie nowelizacji przepisów dotyczących rozwiązania małżeństwa zaznaczyć należy, że polski system prawny otacza opieką instytucje małżeństwa. Podstawowym aktem prawnym w tym zakresie jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. poz. 483, z późn. zm.). Art. 18 Konstytucji stanowi: „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.”

Konsekwencją istnienia przytoczonego artykułu jest stworzenie w ustawodawstwie gwarancji instytucjonalnych dla określonych w tej normie wartości. Istnieje prawny obowiązek państwa ustanowienia odpowiednich instytucji zapewniających trwałe miejsce małżeństwu, rodzinie, macierzyństwu i rodzicielstwu w polskim systemie prawnym. Przepis ten bowiem nakazuje podejmowanie przez państwo takich działań, które umacniają więzi między osobami tworzącymi rodzinę, a zwłaszcza więzi istniejące między rodzicami i dziećmi oraz między małżonkami.

Rozpad rodziny spowodowany separacją lub rozwodem jest dzisiaj jednym z najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawisko to pogłębia się we wszystkich krajach Europy.

Praktycznie wszystkie badania, które analizują zależność pomiędzy rozpadem rodziny spowodowanej rozwodem i uwarunkowaniami ekonomicznymi, wskazują na silną korelację tych dwóch zmiennych. Dezintegracja struktur rodzinnych generuje koszty. Są one związane z koniecznością ponoszenia większych wydatków związanych ze wzrostem problemów społecznych przy jednoczesnym obniżeniu wpływów do budżetu (mniejsza efektywność ekonomiczna osób z rodzin, które rozpadły się). Z publikowanego w Wielkiej Brytanii raportu na temat kosztów rozpadu rodzin przygotowanego przez Relationship Foundation z Cambridge wynika, że w skali całego kraju Wielka Brytania straciła na pokrycie kosztów związanych z dezintegracją rodziny 47 miliardów funtów. Koszty te są ponoszone zarówno przez państwo, jak i samorządy lokalne. Pokazanie skali strat finansowych związanych z brakiem wspierania jedności małżeństw i rodzin stał się impulsem do wdrożenia rozwiązań, które w szczególności sposób wspierałyby budowanie relacji rodzinnych i małżeńskich. W Wielkiej Brytanii

na każdego 1 funta wydanego na profilaktykę relacyjną przypada 6000 funtów wydanych jako reakcja na rozpad rodziny, co ukazuje skalę problemu.

W Polsce w roku 2017 orzeczono 68 493 rozwody i 2037 separacji (informacje z formularza statystycznego MS-s 10). Pamiętać należy, że skutki rozvodu dosięgają nie tylko małżonków, ale również ich wspólnych dzieci – w większości małoletnich. W łącznej liczbie orzeczonych rozwodów blisko 30 000 dotyczyło postępowań, w których strony posiadały małoletnie dzieci i musiały być podejmowane w ich sprawie przewidziane prawem decyzje. Warto zwrócić uwagę, że blisko 70 000 spraw rozwodowych rocznie to niewiele mniej niż 400 000 spraw w ciągu 5 lat, a liczba osób bezpośrednio doświadczających rozwodów sięga blisko 1 100 000 obywateli.

Główną osią regulowanych w projekcie zapisów jest dobro dziecka i to właśnie na rzecz dobra najmłodszych i najsłabszych członków rodziny podejmowana jest inicjatywa zmian, które zagwarantować mają większą ochronę instytucji małżeństwa.

Proponuje się wprowadzenie dodatkowych jednostek redakcyjnych – art. 436¹–436⁴ k.p.c., które mają tworzyć nową instytucję tzw. rodzinnego postępowania informacyjnego.

Na marginesie należy wskazać, że regulacje te są zgodne ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Zgodnie z projektowanym art. 436¹ § 1 k.p.c. rozwód lub separacja mają być poprzedzone rodzinnym postępowaniem informacyjnym. Obowiązek udziału w tym postępowaniu dotyczyć będzie jednak wyłącznie stron mających wspólne małoletnie dzieci. Takie rozwiązanie uzasadnione jest tym, że w przypadku rodziców posiadających małoletnie dzieci pozostaje najwięcej zagadnień, które wymagają uzgodnienia – władza rodzicielska, miejsce zamieszkania dziecka, kontakty, alimenty. Często na tle tych właśnie uzgodnień dochodzi do sporów, co pogłębia konflikt ze szkodą dla małoletnich dzieci. Projektodawca chce wesprzeć strony w tym procesie i umożliwi w trakcie postępowania informacyjnego odbycie bezpłatnych mediacji. Obowiązek ten nie będzie dotyczył małżonków w przypadku skazania jednego z nich za umyślne przestępstwo na szkodę małżonka lub ich wspólnego dziecka (np. przestępstwo znęcania), a także, gdy o takie czyny małżonkowi przedstawiono zarzuty ich popełnienia. Uzasadnione jest to charakterem mediacji. Jeżeli jednak inaczej postanowi małżonek pokrzywdzony, i w takiej sytuacji tego rodzaju postępowanie się

odbędzie (projektowany art. 436¹ § 4 k.p.c.). Z uwagi na istotę tego postępowania, powiązanego z zamiarem rozvodu lub separacji, zgodnie z projektowanym art. 436¹ § 3 k.p.c., czynności w rodzinnym postępowaniu informacyjnym wykonuje, i tym samym prowadzi to postępowanie, sąd właściwy w sprawach o rozwód i o separację, czyli sąd okręgowy, przy czym bez udziału ławników, wzorem rozwiązania przyjętego w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (art. 468 § 1 i 3 k.p.c.). Dotyczy to zatem wydania zarządzenia, o którym mowa w projektowanym art. 436² § 1 k.p.c., o wezwaniu stron do udziału w posiedzeniu informacyjnym, przedłużenia mediacji (projektowany art. 436² § 4 k.p.c.), zatwierdzenia wypracowanej ugody (projektowany art. 436² § 6 k.p.c. *a contrario*), umorzenia rodzinnego postępowania informacyjnego (projektowany art. 436³ k.p.c.).

Postępowanie ma dać małżonkom co najmniej miesiąc (minimalny czas trwania postępowania – projektowany art. 436² § 4 k.p.c.) na wzajemne wyjaśnienie problemów i dojście do porozumienia, by tak ważnej decyzji, gdy chodzi o dobro ich dzieci, nie podejmować pochopnie.

W odpowiedzi na dostrzeżoną przez organizacje społeczne, mediatorów, środowiska sędziowskie i przedstawicieli zawodów prawniczych pochopność w działaniu stron decydujących się na rozwód, w projekcie przewiduje się, że w postępowaniu w toku rodzinnego postępowania informacyjnego strony uzyskają pouczenie o skutkach społecznych rozpadu małżeństwa, w szczególności dla małoletnich dzieci małżonków (projektowany art. 436² § 1 pkt 2 i § 5 k.p.c.). Wzór takiego pouczenia zostanie, w drodze rozporządzenia, określony przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rodziny (projektowany art. 436² § 7 k.p.c.).

Główną rolę w powyższym postępowaniu będą odgrywać mediatorzy, którzy uzgodnią z małżonkami warunki rozvodu lub separacji, kwestie władzy rodzicielskiej nad dziećmi, kontaktów z nimi i wysokość alimentów (projektowany art. 436¹ § 1 k.p.c.). W tym celu strony powinny zawrzeć ugode, która podlega kontroli sądu na zasadach ogólnych, a ponadto sąd zbada wówczas, czy skutkiem wykonania ugody nie ucierpi dobro małoletnich dzieci. W przypadku takiej oceny oraz dokonywanej ponadto w oparciu o przepis art. 183¹⁴ § 3 k.p.c., sąd ugody nie zatwierdzi (projektowany art. 436² § 6 k.p.c.). Dzięki zawarciu ugody sam proces o rozwód lub o separację, jeśli będzie się toczył, powinien przebiegać znacznie sprawniej i bezkonfliktowo. Jeżeli

strony wypracowały ugodę przed rozpoczęciem rodzinnego postępowania informacyjnego, będzie ona podlegała ocenie sądu tak jak ta zawarta w jego toku.

W związku z udziałem w posiedzeniu informacyjnym w rodzinnym postępowaniu informacyjnym mediator powinien uzyskać wynagrodzenie, również wówczas, gdy strony nie zdecydują się na mediację, dlatego w projekcie przewidziano nowelizację art. 98¹ § 4 k.p.c. poprzez objęcie delegacją dla Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia o wysokości wynagrodzenia mediatora za przeprowadzenie mediacji w rodzinnym postępowaniu informacyjnym oraz za udział mediatora w posiedzeniu informacyjnym (art. 2 pkt 2 projektu).

Od wniosku o przeprowadzenie rodzinnego postępowania informacyjnego nie będzie pobierana opłata. Państwo weźmie na siebie ciężar poniesienia kosztów, również obejmujących koszty mediacji, która być może doprowadzi do ugodowego zakończenia sporu i utrzymania rodziny. Służą temu propozycje zmian przewidziane w art. 5 projektu, a dotyczące ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (projektowany art. 96 u.k.s.c.), w związku z którymi pozostaje nowelizacja art. 183⁵ k.p.c. (art. 2 pkt 3 projektu).

Projekt przewiduje również zakaz żądania w rodzinnym postępowaniu informacyjnym udzielenia zabezpieczenia na podstawie art. 730 k.p.c. (projektowany art. 436¹ § 5 k.p.c.). Umożliwienie stronom składanie wniosków o zabezpieczenie wydłużałoby rodzinne postępowanie informacyjne. Ponadto celem tego postępowania jest ukierunkowanie na wypracowanie ugody między małżonkami, a nie uzyskanie korzystnego dla każdej ze stron orzeczenia. Projekt zakłada, że złożenie pozwu o rozwód lub separację, gdy strony nie uczestniczyły w rodzinnym postępowaniu informacyjnym, w przypadkach, w których obowiązek ten ich dotyczy, nie spowoduje rozpoznania sprawy o rozwód lub o separację. Aby mogło to być możliwe, wymaga się w tym celu dołączenia do pozwu odpisu postanowienia o umorzeniu rodzinnego postępowania informacyjnego (projektowany art. 436⁴ § 1 k.p.c.). Brak odpisu postanowienia oznacza niezachowanie warunków formalnych pisma i zwrot pisma po bezskutecznym upływie terminu wzywającego do jego uzupełnienia (art. 130 § 1 i 2 k.p.c.).

W ramach proponowanych zmian znalazły się również propozycje usprawnienia postępowań sądowych powiązanych z postępowaniem o rozwód lub o separację, czyli

przepisy art. 445¹ i art. 445^{1a} k.p.c. Jest to istotny element z uwagi na prawa stron i uczestników postępowania, ale pośrednio również przekłada się na sytuację ich małoletnich dzieci. Niewątpliwie przedłużające się postępowania tworzą sytuację niepewności, a to wpływa na poziom stresu, destabilizacji i poczucie bezpieczeństwa.

Obecnie postępowania dotyczące władzy rodzicielskiej lub kontaktów wszczęte przed wytoczeniem powództwa o rozwód lub o separację, które nie zostały zakończone, ulegają zawieszeniu i oczekują na zakończenie sprawy rozwodowej. Sprawa jest zawieszona niejednokrotnie na okres kilku lat, a następnie w większości przypadków jest umarzana. Konieczna jest koncentracja postępowań oraz materiału dowodowego przed jednym sądem i rozstrzygnięcie w jednym postępowaniu. Ideą jest, aby w takich okolicznościach sprawami z wyżej wymienionego zakresu zajmował się jeden sąd – sąd właściwy do orzekania w sprawach o rozwód i o separację. Projektowany art. 445¹ § 2 k.p.c. przewiduje przekazywanie sprawy do sądu okręgowego, przed którym toczy się sprawa o rozwód lub o separację. Nie wyklucza to podejmowania decyzji w nagłych sytuacjach w oparciu o treść art. 569 § 2 k.p.c.

Projektowany art. 445^{1a} § 1 k.p.c. przewiduje, że w czasie trwania rodzinnego postępowania informacyjnego nie mogą być wszczęte postępowania w sądzie rejonowym dotyczące zaspokojenia potrzeb rodziny, alimentów oraz władzy rodzicielskiej i kontaktów. Założeniem jest, aby małżonkowie podczas trwania rodzinnego postępowania informacyjnego skupili się na wypracowaniu ugody. Wszczynianie spraw przed sądem rejonowym rodziłoby kolejne konflikty między nimi i nie sprzyjałoby ich rozwiązywaniu w sposób ugodowy. W projekcie przewidziano, że elementy, jakie powinna zawierać taka ugoda, określi, w drodze rozporządzenia, Minister Sprawiedliwości (projektowany art. 436² § 8 k.p.c.).

Postępowania w sprawie dotyczącej władzy rodzicielskiej i kontaktów wszczęte przed złożeniem wniosku o rodzinne postępowanie informacyjne ulegałyby zawieszeniu. Jednocześnie sąd opiekuńczy będzie mógł orzekać w postępowaniu zabezpieczającym (projektowany art. 445^{1a} § 2 k.p.c.). Rozwiązanie to nie stoi w sprzeczności z projektowanym art. 436¹ § 5 k.p.c., wyłączającym udzielenie zabezpieczenia w rodzinnym postępowaniu informacyjnym, gdyż odnosi się do postępowania w sprawie zawieszonyj, prowadzonej przez sąd opiekuńczy. Projektowany art. 436¹

§ 5 k.p.c. jest natomiast adresowany do sądu, przed którym toczy się rodzinne postępowanie informacyjne.

Z kolei postępowania w sprawie alimentów i zaspokajania potrzeb rodziny wszczęte przed złożeniem wniosku o rodzinne postępowanie informacyjne ulegałyby zawieszeniu jedynie co do świadczeń za okres od złożenia wniosku o rodzinne postępowanie informacyjne (projektowany art. 445^{1a} § 3 k.p.c.).

Innym elementem usprawniającym postępowanie, w tym przypadku o rozwód lub o separację, jest projektowany przepis art. 441 § 2, który przewiduje możliwość ograniczenia postępowania dowodowego w przypadku zawarcia ugody w rodzinnym postępowaniu informacyjnym, do ustalenia okoliczności dotyczących rozkładu pożycia oraz czy skutek rozwodu lub separacji nie ucierpi dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków.

Kładąc nacisk na trwałość małżeństwa, projekt przewiduje skreślenie zdania drugiego w przepisie art. 440 k.p.c. celem umożliwienia zawieszenia postępowania w sprawie o rozwód i o separację, kiedy tylko istnieją widoki utrzymania pożycia małżeńskiego. Obecna regulacja przewiduje zawieszenie postępowania w sprawach tego rodzaju tylko raz.

Istotnym zagadnieniem jest zapewnienie małoletnim wysłuchiwanym w sądzie odpowiednich warunków pozwalających na ograniczenie stresu związanego z wizytą w sądzie i prowadzonymi z jego udziałem czynnościami. Proponowana zmiana treści art. 216¹ k.p.c. przez dodanie § 3 i tym samym art. 576 k.p.c., również poprzez dodanie § 3, wynika z potrzeby ustandaryzowania warunków, w których odbywać się może wysłuchanie małoletnich. Oba przepisy regulują zagadnienie wysłuchania małoletniego, w zależności od rodzaju postępowania. Obecnie zarówno art. 216¹ § 1 k.p.c., jak i art. 576 § 2 k.p.c., wskazują jedynie, że wysłuchanie odbywa się poza salą posiedzeń sądu. Proponuje się uzupełnienie tego zapisu o warunki, jakim powinno odpowiadać takie pomieszczenie. Propozycja nie dotyczy trybu wysłuchania. Zamiarem projektodawcy jest, aby pokoje wysłuchań miały przyjazny dla małoletnich charakter, zapewniające swobodę wypowiedzi i poczucie bezpieczeństwa małoletnich. Chodzi o to, aby wyodrębnione pomieszczenie wyposażone było w sprzęt przypominający warunki mieszkania. Nie będzie w tych pomieszczeniach wymagane instalowanie kosztownych sprzętów rejestracji obrazu i dźwięku, gdyż wysłuchanie nie podlega

ujawnieniu. Zaznaczyć oczywiście należy, że jeżeli sądy posiadają już pomieszczenia spełniające pełne wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c k.p.k. (Dz. U. poz. 1642), to w takich pomieszczeniach również mogą odbywać się wysłuchania małoletnich i nie będzie istniała potrzeba tworzenia odrębnych pokoi wysłuchań.

Usprawnieniu postępowania sądowego służy również projektowany art. 732 k.p.c. Obserwacja praktyki sądowej w sprawach rodzinnych wskazuje, że jedną z głównych przyczyn przewlekłości postępowań sądowych, które nie są zależne od sądów, są składane wielokrotnie wnioski o zabezpieczenie i o zmianę sposobu zabezpieczenia, następnie zaskarżane przez uczestników (strony). Zaproponowane w projektowanym § 2 rozwiązanie może w istotny sposób wpłynąć na przyśpieszenie rozpoznawania spraw, w szczególności rozwodowych czy o ustalenie kontaktów. Projekt przewiduje zatem, że wniosek o zabezpieczenie może być złożony w terminie do 30 dni od złożenia pisma wszczynającego postępowanie, a zmiana postanowienia o zabezpieczeniu może nastąpić wyłącznie wtedy, gdy zachodzą uzasadnione obawy bezpośredniego zagrożenia dobra małoletniego. Takie rozwiązanie powinno przyczynić się do ograniczenia wnoszonych środków, które paraliżują sprawne rozpoznawanie spraw.

Temu samemu celowi służy propozycja nowelizacji art. 742 k.p.c. poprzez dodanie § 4¹. Wskazano w projekcie, że wniosek o zmianę zabezpieczenia dopuszczalny jest jedynie, gdy zachodzą uzasadnione obawy bezpośredniego zagrożenia dobra małoletniego dziecka lub w istotny sposób zmianie uległy przyczyny zabezpieczenia. Ocena przesłanek należy do sądu. Uprawnienie do złożenia wniosku o zmianę dotyczyć ma przy tym zarówno zobowiązanego, jak i uprawnionego.

Nowelizacja ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wiąże się z nowelizacją przepisów k.p.c. Zmiana art. 19 ust. 4 u.k.s.c. ma charakter porządkowy, wymaga bowiem wskazania wysokości pobieranej opłaty od zarzutów w nowym postępowaniu. Art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.k.s.c. obliguje obecnie sąd do zwrotu połowy opłaty w sprawach o rozwód i o separację w razie orzeczenia o rozwodzie lub o separacji na zgodny wniosek stron bez orzekania o winie. Wydaje się, że tego rodzaju możliwość trudno pogodzić ze wskazywaną już konstytucyjną normą o szczególnej ochronie rodziny. W założeniu przepis ten ma sprzyjać szybkiemu zakończeniu tych

spraw. Argument o zwrocie połowy opłaty nie jest jednak ani podstawowym, ani w wielu przypadkach znanym stronom przyczynkiem do osiągnięcia przez nie porozumienia co do zgodnego wniosku procesowego. Nie przekonuje tym bardziej, że opłata w sprawie o rozwód jest w istocie niewielka i wynosi 600,00 złotych. Z tej przyczyny projekt zakłada, że dotychczasowa możliwość zwrotu ograniczona zostanie jedynie do spraw o separację. Zwrot nie będzie jednak uzależniony od dotychczasowego warunku, ale od tego, czy małżonkowie osiągnęli porozumienie w kwestiach wymagających rozstrzygnięcia, przewidzianych w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym (art. 5 pkt 2 projektu).

Z badania przeprowadzonego w 2016 r. przez Instytut Wymiaru Sprawiedliwości „Koszty postępowań sądowych w sprawach rozwodowych” wynika, że opłaty sądowe uiszczane w sprawach o rozwód odpowiadają za ok. 1% ogółu dochodów budżetowych z tytułu opłat sądowych. Uwzględnić w tym należy okoliczność, że co najmniej w 25% spraw strony są zwolnione z kosztów sądowych. Powoduje to taki skutek, że faktyczne koszty postępowań rozwodowych są znacznie wyższe niż koszty ponoszone przez strony. Rezygnacja ze zwrotu z urzędu połowy opłaty sądowej w sprawach o rozwód spowodowałaby, że faktyczne koszty byłyby w wyższym zakresie opłacane przez strony, a nie ogół obywateli, w znaczeniu udziału w tych kosztach Skarbu Państwa.

Powyższe oznacza, że nie ma ani konstytucyjnego, ani procesowego, ani nawet finansowego uzasadnienia dalsze wspieranie przez państwo stron postępowań o rozwód w dotychczasowej formie zwrotu połowy opłaty w przypadku zgodnego wniosku o rozwód bez orzekania o winie.

Projektowany art. 6 wskazuje, że alimenty natychmiastowe dotyczą tych dzieci, uprawnionych do świadczeń alimentacyjnych, które przed wejściem w życie ustawy nie występowały o zasądzenie alimentów.

Projekt przesądza w art. 7, że projektowane w art. 133 § 4 k.r.o. rozwiązanie o wygaśnięciu świadczenia alimentacyjnego wynikającego z orzeczenia sądu albo ugody z chwilą ukończenia przez dziecko 25 lat dotyczy orzeczeń wydanych oraz ugód zawartych po dniu wejścia w życie ustawy.

Projekt przesądza również, w art. 8 i art. 9, że sprawy w nich wskazane, będące w toku w chwili wejścia w życie ustawy, podlegają regułom dotychczasowym.

W projektowanym art. 11 kwestię *vacatio legis* rozstrzyga się w zależności od przedmiotu nowelizacji. Wprowadzane rozwiązania, niewymagające wydania dodatkowych aktów wykonawczych (projekt przewiduje wydanie czterech rozporządzeń przez Ministra Sprawiedliwości), będą obowiązywały po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, pozostałe zaś po upływie sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia.

Zgodnie z § 1 ust. 1 uchwały nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205), projekt ustawy powinien przewidywać jej wejście w życie 1 stycznia albo 1 czerwca. Ważne względy dotyczące ochrony dobra dziecka przemawiają za innym terminem wejścia ustawy w życie, to jest wskazanym w projekcie. W zakresie, w jakim projekt obejmuje zagadnienia wymagające wydania aktów wykonawczych, jest to jednocześnie czas, w jakim możliwe będzie ich przygotowanie i opublikowanie, a także przyswojenie nowych rozwiązań przez podmioty, których projekt dotyczy.

Z powodu niedającego się przewidzieć czasu wejścia w życie ustawy obwieszczenie, o którym mowa w projektowanym art. 133¹ § 2 k.r.o., mogłoby nie zostać ogłoszone, gdyż projekt przewiduje ogłaszanie go corocznie do dnia 30 listopada, przy uwzględnieniu w nim minimalnego wynagrodzenia ustalanego na następny rok. Projektowany art. 10 zakłada zatem, że w pierwszym roku obowiązywania ustawy Minister Sprawiedliwości ogłosi kwotę przeliczeniową oraz wysokość natychmiastowego świadczenia alimentacyjnego przed upływem sześciu miesięcy od dnia jej ogłoszenia w oparciu o ustalone minimalne wynagrodzenie za pracę za ten właśnie rok.

Przed skierowaniem niniejszego projektu do uzgodnień, konsultacji publicznych i opiniowania Rada Ministrów ani jej organ pomocniczy nie występowały o ocenę OSR przez koordynatora OSR.

Projekt ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej i nie jest z nim sprzeczny. Jednocześnie projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt ustawy nie wpłynie na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich firm.

Projektowana ustawa, zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny, oraz na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości.

Żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad przedmiotowym projektem w trybie powołanej wyżej ustawy.

Nazwa projektu

Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw

Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące

Ministerstwo Sprawiedliwości

Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu

Łukasz Piebiak – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości

Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu

Aneta Matosek – Kozdój tel. 22 23 90 736

Data sporządzenia

13.02.2019 r.

Źródło:

Wniosek komórki merytorycznej

Nr w Wykazie prac

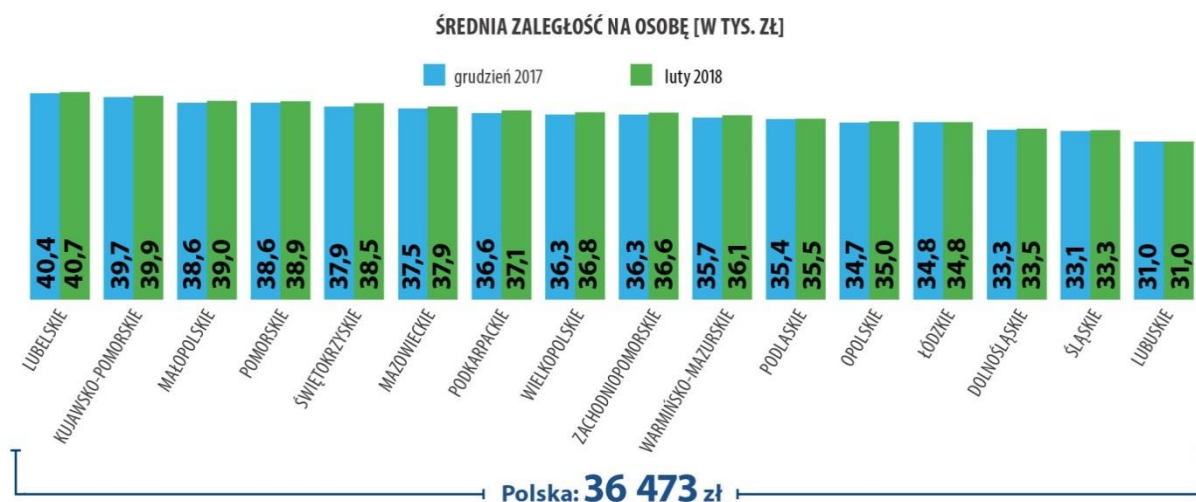
UD392

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Potrzeba podjęcia prac legislacyjnych wynika z przeprowadzonej kompleksowej oceny istniejącego stanu prawnego oraz efektywności orzeczeń sądów w sprawach rodzinnych i opiekuńczych. W efekcie wspomnianej oceny zidentyfikowano następujące problemy:

- 1) przedłużające się postępowania w sprawach o alimenty na rzecz dziecka;
 - 2) niedostateczna skuteczność mechanizmów wymuszających wykonywanie orzeczeń sądów opiekuńczych ustalających kontakty z dzieckiem lub odebranie dziecka;
 - 3) niewystarczająca ochrona interesu dziecka w postępowaniu rozwodowym;
 - 4) brak wyraźnego wskazania w przepisach prawa materialnego o możliwości orzekania przez sąd o pieczy naprzemiennej na wypadek rozłączenia rodziców;
 - 5) inne rozwiązania wymagające interwencji legislacyjnej.
1. Przygotowany w maju 2017 r. Raport – „*Postawy Polaków wobec niepłacenia alimentów*”, opracowany na podstawie sondażu CATIBUS dla Krajowego Rejestru Długów BIG S.A. oraz Krajowej Rady Komorniczej wskazuje, że ogólne zadłużenie w 2017 r. w płatnościach alimentów na dzieci wyniosło blisko 11 mld zł (co stanowi wzrost o 6 mld zł względem 2015 r., w którym zadłużenie to wynosiło około 5 mld zł). Z kolei ogólna liczba dłużników alimentacyjnych w 2017 r. wyniosła 320 tys. (co stanowi wzrost o 144 tys. względem 2015 r., w którym dłużników alimentacyjnych było 176 tys.).

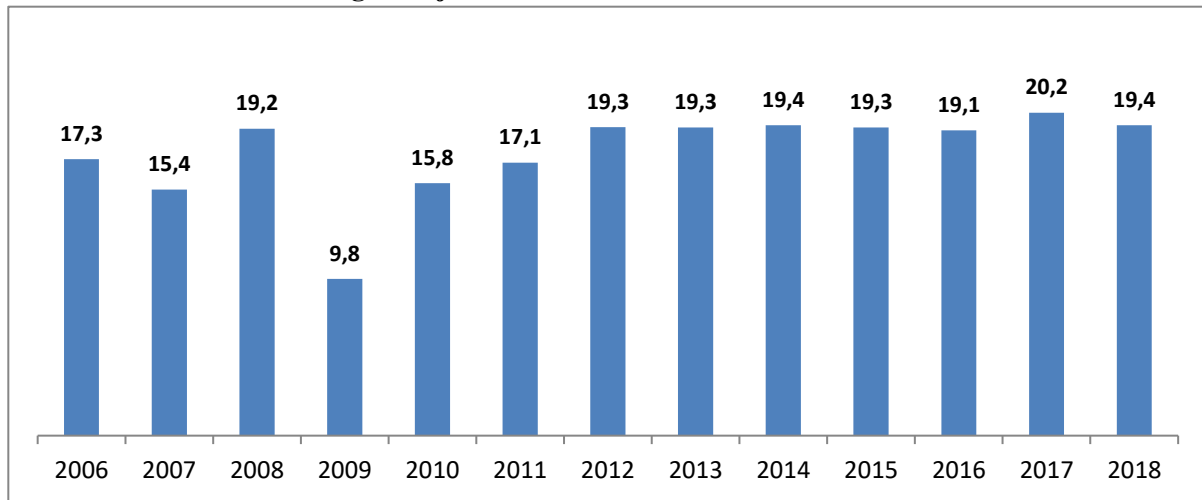

Źródło: Raport Biura Informacji Kredytowej – Dłużnik alimentacyjny (marzec 2018 r.).

W związku z tym faktem, podjęto szereg działań zmierzających do ograniczenia dynamicznego wzrostu podanych wyżej wskaźników – m.in. na gruncie prawa karnego *ustawą z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* (Dz. U. poz. 952), znowelizowano art. 209 Kodeks karny przez penalizację zachowania polegającego na niepłaceniu alimentów stanowiących równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące. W celu zapewnienia kompleksowej polityki działań przeciwko dłużnikom alimentacyjnym, wymagana jest również zmiana na płaszczyźnie dochodzenia świadczeń alimentacyjnych w postępowaniu cywilnym. Zgodnie z danymi Ministerstwa Sprawiedliwości, średni czas trwania postępowania przed sądami rejonowymi w sprawach o alimenty wynosi prawie 6 miesięcy, i często trwa dalej w postępowaniu egzekucyjnym (skuteczność ściągłości alimentów od kilku lat utrzymuje się na stałym poziomie ok. 19–20%). Sytuacja taka stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa i bytu materialnego dzieci, w związku z czym wymaga interwencji legislacyjnej. Długi czas trwania postępowań sądowych o alimenty, w tym

możliwość przeprowadzania w ich toku szeregu czynności dowodowych powodują, że dochodzenie świadczeń alimentacyjnych, niezbędnych często dla zachowania podstawowych warunków bytowych dzieci, utrudnia lub wręcz uniemożliwia ich zaspokojenie.

Skuteczność egzekucji alimentów w Polsce w latach 2006–2018 (w %)

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, na podstawie danych z formularzy MS-Kom23; Krajowa Rada Komornicza.

2. Według statystyk sądowych niewykonanie orzeczeń sądów opiekuńczych w przedmiocie m.in. kontaktów z dzieckiem w 2018 r. dotyczyło ponad 630 spraw. Wynika to często z braku współpracy między uczestnikami postępowania o ustanowienie kontaktów z dzieckiem, jednocześnie dzieci są angażowane w konflikt między ich przedstawicielami ustawowymi. Dla dzieci stanowi to trudny etap w życiu, przy już i tak negatywnej dla nich sytuacji koncesjonowania kontaktów z rodzicami, odciskający swoje piętno na ich dalszym życiu. Rolą państwa jest więc, by w możliwie najlepszy sposób zapewnić egzekwowanie orzeczeń sądów rodzinnych w tym przedmiocie. Wydaje się więc zasadne wprowadzenie rozwiązań prawnych ponad obecnie obowiązujące.

W latach:	Liczba orzeczeń, wydanych na podstawie art. 598 ¹⁵ § 1 k.p.c. ¹⁾
2018	631
2017	652
2016	623

Źródło: Opracowano na podstawie danych z formularzy statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości MS-S16/18.

3. Zgodnie z danymi statystycznymi Ministerstwa Sprawiedliwości w 2018 r. wpływ spraw o rozwód do sądów okręgowych, którym nadano dalszy bieg, osiągnął poziom 81 657.

Dane z ewidencji spraw: W latach:	Ogólny wpływ	Sposób załatwienia sprawy			Nadano dalszy bieg
		Oddalono	Zwrócono	Odrzucono	
2018	89 156	489	6 160	850	81 657
2017	88 361	570	6 752	734	80 305
2016	89 135	599	7 958	740	79 838
2015	86 963	774	8 340	686	77 163
2014	85 610	681	8 671	706	75 552
2013	90 855	832	9 457	639	79 927
2012	90 933	895	9 527	628	79 883

Źródło: Opracowano na podstawie danych z formularzy statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości MS-S10.

¹⁾ Orzeczenie, w którym zagrożono osobie, pod której pieczę dziecko pozostaje, niewykonującej (albo niewłaściwie wykonującej) obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem.

Natomiast dane Głównego Urzędu Statystycznego, zawarte w Roczniku Statystycznym RP 2018 wskazują, że w 2017 r. orzeczono ogółem 65 257 rozwodów, z których 38 267 dotyczyło małżeństw z dziećmi. Według wspomnianej statystyki, w 2017 r. z sytuacją rozwodu rodziców zetknęło się ponad 56 tys. małoletnich dzieci.

Rozwody według liczby małoletnich dzieci*

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
ogółem rozwody, w tym:	61 300	67 296	63 497	65 257
bez dzieci	25 002	28 152	26 209	26 990
z dziećmi, w tym o liczbie:	36 298	39 144	37 288	38 267
1	23 373	24 581	22 853	23 230
2	10 655	12 149	12 101	12 755
3	1 805	1 914	1 881	1 857
4 i więcej	465	500	453	425

Źródło: GUS – Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2018 r.; *- dot. dzieci w wieku poniżej 18 lat.

Powyżej przedstawione dane są istotne, gdyż konflikty dorosłych rodziców, szczególnie w fazie procesu rozwodowego, wpływają negatywnie na dzieci. Biorąc pod uwagę praktykę procesową, która wykazuje, że procesom rozwodowym w dużej części towarzyszy silne nagromadzenie emocji z obu stron postępowania, wskazuje się na konieczność wprowadzenia formy postępowania, poprzedzającego bezpośrednio proces o rozwód lub o separację w tych sprawach, w których małżonkowie mają wspólne małoletnie dzieci. Przykładem takiego mechanizmu jest system sądowego programu edukacji rozwodzących się rodziców (*court – affiliated divorcing parents education programs*, dalej: DPE) funkcjonujący w Stanach Zjednoczonych. Programy te różnią się, w zależności od danego stanu, w zakresie długości trwania, obowiązkowości uczestnictwa czy treści w nich przekazywanych, jednak skupiają się generalnie na uświadamianiu rozwodzących się rodziców o warunków, do jakich małoletnie dzieci będą musiały się przystosować po rozwodzie oraz wagi ścisłej kooperacji obojga rodziców w wychowywaniu dzieci po rozwodzie. Meta- analityczne badania poglądowe wykazały²⁾, że programy te cechują się nie tylko skutecznością, ale i korzyściami dla finansów publicznych, spowodowanymi mniejszym zaangażowaniem sądów do m.in. sporów wtórnych dla rozwodu (np. podział majątku). Wspomniana skuteczność, opiera się głównie na tym, że pewna grupa rozwodzących się małżonków (wg. badań prowadzonych w stanie Minnesota było to 10% par), którzy skorzystali z DPE, wyraziła chęć przeprowadzenia postępowania pojednawczego przed kontynuowaniem rozwodowego, a kolejna grupa, która zdecydowała się doprowadzić sprawę rozwodową do końca, kwestie takie jak kontakty z dzieckiem czy miejsce jego pobytu uzgodniła w sposób ugodowy.

4. Przy okazji dokonywania wspomnianej na wstępie oceny, zidentyfikowano również grupę pobocznych obszarów, wymagających interwencji legislacyjnej, m.in.:
- brak ustandaryzowanych warunków, w których może odbywać się wysłuchanie małoletnich w toku postępowania opiekuńczego,
 - brak przepisu obligującego sąd rodzinny do zawiadamiania prokuratora w postępowaniach o władzę rodzicielską wszczynanych z urzędu oraz innych, w których dobro dziecka jest zagrożone,
 - regulacja art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 300, z późn. zm.) obligującej sąd do zwrotu połowy opłaty w sprawach o rozwód lub separację w razie orzeczenia o rozwodzie lub separacji na zgodny wniosek stron bez orzekania o winie.

Wszystkie powyżej zdiagnozowane problemy powodują realne zagrożenie dla bezpieczeństwa i bytu materialnego dzieci, w związku z czym występuje potrzeba wydania aktu prawnego, który zapewni, zarówno organom publicznym jak i opiekunom tychże dzieci, instrumenty pozwalające na zapewnianie dzieciom odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa i skutecznego dochodzenia ich praw.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

W ramach projektowanej regulacji rekomendowane rozwiązania zawierają szereg interwencji legislacyjnych mających na celu rozwiązanie problemów wskazanych w pkt 1 OSR. Należy do nich:

1. Wprowadzenie instytucji natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych oraz postępowania nakazowego alimentacyjnego

W celu dokonania usprawnień w zakresie dochodzenia alimentów w postępowaniu cywilnym, projektuje się następujące rozwiązania:

a) natychmiastowe świadczenia alimentacyjne

²⁾ T.A. Fackrell, A.J. Hawkins, N.M. Kay – *How Effective are court-affiliated divorcing parents education programs? A meta-analytic study*, Family Court Review 2011.

Określone w projektowanym art. 133¹ ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682, z późn. zm.), zwanej dalej „k.r.o.” natychmiastowe świadczenia alimentacyjne pozwolą na szybsze uzyskanie przez uprawnione dziecko środków, stanowiących niezbędne minimum potrzebne do zabezpieczenia jego bytu materialnego. Jedną z przyczyn długości trwania zwyczajnego postępowania alimentacyjnego jest ustalanie przez sąd „usprawiedliwionych potrzeb” uprawnionego, ustalanych każdorazowo indywidualnie w odniesieniu do każdego dziecka. Projektowana instytucja pozwoli na szybkie uzyskanie przez małoletniego świadczeń „uśrednionych” stanowiących określony procent kwoty przeliczeniowej. Wspomniany procent zależeć będzie od liczby uprawnionych w danym postępowaniu i wynosić będzie:

- 38% w przypadku jednego dziecka,
- 34,5% w przypadku dwojga dzieci, pochodzących od tych samych rodziców, na każde z nich,
- 31% w przypadku trojga dzieci, pochodzących od tych samych rodziców, na każde z nich,
- 27,5% w przypadku czworga dzieci, pochodzących od tych samych rodziców, na każde z nich,
- 24% w przypadku pięciorga i więcej dzieci, pochodzących od tych samych rodziców, na każde z nich,

Kwota przeliczeniowa będzie ustalana w oparciu o następujący wzór:

$$KP = \frac{2MW_b}{2 + WD}$$

gdzie:

KP – oznacza kwotę przeliczeniową,

MW_b – oznacza kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę brutto,

WD – oznacza współczynnik dietności, ogłaszany przez Główny Urząd Statystyczny.

Tak wyliczone świadczenie ulegałoby waloryzacji z mocy prawa według aktualnej kwoty przeliczeniowej. Sam obowiązek świadczenia alimentów wygasłby względem dziecka, które nie posiada orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, nie później, niż z chwilą ukończenia przez uprawnionego 25 lat, o ile został ustalony orzeczeniem sądu lub ugodą zatwierdzoną przez sąd, co nastąpiło po wejściu ustawy w życie. Ze względu na wyjątkowe okoliczności, z powodu których dziecko nadal nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie, sąd na żądanie uprawnionego przedłuży obowiązywanie świadczenia alimentacyjnego na dalszy okres.

b) postępowanie nakazowe alimentacyjne

W celu umożliwienia sprawnego uzyskania alimentów natychmiastowych, projektuje się nowe postępowanie odrębne w Księdze pierwszej ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, z późn. zm.), zwanej dalej „k.p.c.” – Postępowanie nakazowe alimentacyjne, statuowane przez projektowane przepisy od art. 505⁴⁰ do art. 505⁵⁰ k.p.c. Zgodnie z nimi, sąd rozpoznaje sprawę w tym trybie na pisemny wniosek powoda zgłoszony w pozwie, wnoszonym na specjalnym urzędowym formularzu, wraz z dołączonym do niego oświadczeniem powoda lub jego przedstawiciela ustawowego, złożonym pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań o:

- uzyskiwanych dochodach,
- kosztach utrzymania,
- liczbie dzieci, pochodzących od tych samych rodziców, uprawnionych do świadczeń alimentacyjnych,
- niewywiązywaniu się przez pozwanego z obowiązku dostarczenia środków utrzymania na rzecz powoda,
- nieszczęściu przez rodziców małoletniego powoda sprawy o rozwód lub separację.

Dodatkowo powód powinien w pozwie wskazać dowody na poparcie twierdzeń w nim zawartych, jednak ich nie dołącza. Wyjątkiem jest wymóg dołączenia odpisu aktu urodzenia dziecka. Rozpoznanie sprawy następuje na posiedzeniu niejawnym. Sąd zobowiązany byłby do rozstrzygnięcia sprawy niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od wniesienia pozwu.

W przypadku dochodzenia roszczeń, które nie przewyższają ustalonej kwoty natychmiastowego świadczenia alimentacyjnego, sąd wydaje alimentacyjny nakaz zapłaty wraz z orzeczeniem, że pozwany ma płacić natychmiastowe świadczenia alimentacyjne w określonym terminie albo w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu wnieść zarzuty. W przypadku braku wniesienia zarzutów, pozwany zmuszony będzie płacić natychmiastowe świadczenie alimentacyjne w kolejnych okresach powtarzających się. W razie wniesienia zarzutów, przewodniczący wyznaczy rozprawę i wezwie powoda do złożenia w terminie 7 dni dowodów na poparcie oświadczeń zawartych w pozwie. Jeżeli brak będzie podstaw do wydania nakazu, sprawa będzie rozpoznana na zasadach ogólnych.

Proponowany nowy tryb spowoduje usprawnienie postępowań sądowych, ułatwi egzekwowanie roszczeń, a to z powodu natychmiastowej wykonalności nakazu alimentacyjnego zapłaty oraz ułatwi czynności procesowe stronom, które dotychczas często zmuszone były do uzupełniania wielu wymogów formalnych przy dochodzeniu tych podstawowych dla bytu dziecka roszczeń.

2. Wyraźne wskazanie o możliwości orzekania przez sąd w przypadku rozłączenia rodziców o pieczy naprzemiennej

W tym celu projekt przewiduje nowelizację art. 58 i art. 107 k.r.o. W celu wyraźnego wyekspozowania możliwości orzekania przez sąd o pieczy naprzemiennej, co pozwoli zapobiegać zjawisku tzw. alienacji rodzicielskiej, projekt przewiduje rozwiązanie, które stanowi uzupełnienie obecnych unormowań. W ten sposób uniknie się również wątpliwości co do istnienia podstawy prawnej stosowania takiego rozstrzygnięcia.

Konstrukcja projektowanych przepisów art. 58 k.r.o., dotyczącego rozstrzygnięć na wypadek rozwodu lub separacji i art. 107 k.r.o., dotyczącego potrzeby wydawania rozstrzygnięcia o władzy rodzicielskiej na wypadek rozłączenia rodziców, poza zmianą redakcyjną, wskazuje na sposoby regulowania wykonywania władzy rodzicielskiej z naciskiem na zasadę wspólnego jej wykonywania, czemu służy wyodrębnienie jednostek redakcyjnych w stosunku do aktualnego stanu prawnego. Projektowane przepisy nie ograniczają możliwości uregulowania władzy rodzicielskiej, niczego nie narzucają, nie wprowadzają automatyzmu, lecz wymieniają możliwości jakie w danych okolicznościach sprawy sąd może zastosować. Każdorazowo o sposobie uregulowania wykonywania władzy rodzicielskiej decydować będzie naczelną zasadą jaką jest dobro dziecka.

3. Rozwinięcie mechanizmów wzmacniających wykonywanie orzeczeń regulujących kontakty z dzieckiem

W ramach działań zmierzających do wzmocnienia instrumentów służących wykonywaniu orzeczeń regulujących kontakty z dziećmi, proponuje się zmiany przepisów na gruncie zarówno prawa cywilnego, jak i karnego, odpowiednio w postaci:

a) zmiany brzmienia art. 109 § 1 k.r.o. – w obecnym brzmieniu, przepis ten nadaje kompetencje sądowi do wydania zarządzenia, w przypadku stwierdzenia, że dobro dziecka jest zagrożone. Projektowane brzmienie dookreśla dotychczasową klauzulę generalną „zagrożenia dobra dziecka”, wskazując, że pojęcie to oznacza również niewykonywanie:

- orzeczenia sądu,
- ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem,

przykładowo tych, których przedmiot dotyczy wykonywania kontaktów z dzieckiem,

b) zmiany brzmienia art. 59 k.p.c. – obecnie zawiadomienie prokuratora przez sąd o toczącej się sprawie, uzależnione jest od oceny sądu czy udział prokuratora uznaje w niej za potrzebny. Projektowane brzmienie wprost wskazuje, że sąd ma obowiązek zawiadomić prokuratora o każdej sprawie dotyczącej dziecka, którego dobro jest zagrożone, w szczególności w sprawach o ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej wszczynanych z urzędu, natomiast w innych sprawach, zawiadomienie to byłoby uzależnione od oceny sądu, jak w obecnym stanie prawnym,

c) dodanie art. 209a w *ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600 i 2077), zwanej dalej „k.k.” oraz art. 318a do *ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987 i 2399 oraz z 2019 r. poz. 150), zwanej dalej „k.p.k.”. W zakresie dodania art. 209a k.k. należy zauważyć, że jest to nowy instrument prawa karnego. Jego wykorzystanie przez prokuratora, będzie możliwe dopiero w sytuacji, w której obowiązany, po wyczerpaniu środków przewidzianych w postępowaniu cywilnym (prawomocnym nakazaniu zapłaty sumy pieniężnej na rzecz pokrzywdzonego na podstawie art. 598¹⁶ k.p.c.), nadal uchyla się od wykonywania orzeczeń sądów w przedmiocie kontaktów z małoletnim lub takich, w których sąd orzekł, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach (art. 598²² k.p.c.). Projektuje się również, by czyn ten zagrożony był karą grzywny albo ograniczenia wolności. Tej samej karze podlegałaby osoba, która uchylałaby się od wykonania prawomocnego orzeczenia sądu rodzinnego, nakazującego odebranie małoletniego (art. 598⁶ k.p.c.). Ściganie tych czynów następować będzie na wniosek pokrzywdzonego. Sprawca powyżej wymienionych czynów nie podlegałby jednak karze, w przypadku m.in. wykonania ciężących na nim obowiązków po pierwszym przesłuchaniu w charakterze podejrzanego.

Dodanie art. 318a k.p.k. pozostaje w związku z projektowanym art. 209a k.k. Zakłada on między innymi możliwość zawieszenia postępowania w przypadku pisemnego zobowiązania podejrzanego do wykonywania orzeczenia sądu rodzinnego, na okres nie krótszy niż 3 miesiące i nie dłuższy niż jeden rok. W czasie zawieszenia prokurator zleci kuratorowi sądowemu przeprowadzenie wywiadu w celu sprawdzenia czy podejrzany wykonuje zobowiązanie.

Celem regulacji jest wzmocnienie wartości orzeczeń sądów rodzinnych i zmobilizowanie rodziców – opiekunów do wykonywania prawomocnych orzeczeń wydawanych dla dobra dziecka.

4. Rodzinne postępowanie informacyjne

Projekt przewiduje wprowadzenie tzw. rodzinnego postępowania informacyjnego. Ma ono poprzedzać sprawy o rozwód lub o separację małżonków posiadających wspólne małoletnie dzieci.

a) cele oraz reguły rodzinnego postępowania informacyjnego zostały określone przez dodanie art. 436¹–436⁴ k.p.c. W projektowanym brzmieniu rodzinne postępowanie informacyjne przeprowadzane jest przed wniesieniem powództwa o rozwód lub separację, w przypadku małżonków mających małoletnie dzieci. Wyjątkiem od tej reguły jest sytuacja, w której małżonek, przed wniesieniem pozwu o rozwód lub o separację został prawomocnie skazany za umyślne przestępstwo popełnione na szkodę drugiego małżonka lub ich wspólnego małoletniego dziecka albo przedstawiono mu zarzuty w którejkolwiek z tych spraw – chyba że małżonek pokrzywdzony tym przestępstwem wystąpi z wnioskiem o wszczęcie rodzinnego postępowania informacyjnego. Wyjątek ten

wstrzymuje również trwające rodzinne postępowanie informacyjne, jeżeli okoliczność w nim opisana wystąpi w trakcie trwania postępowania. Postępowanie to jest wówczas umarzane.

Celem przedmiotowego postępowania jest pojednanie małżonków, a w przypadku braku takiej możliwości – wypracowanie ugody regulującej sposób wykonywania władzy rodzicielskiej, utrzymywanie kontaktów ze wspólnymi małoletnimi dziećmi oraz o alimentach na rzecz wspólnych małoletnich dzieci, chyba że już uprzednio ugodę taką wypracowali. Za zgodą stron, postępowanie to może obejmować również wypracowanie ugody w zakresie spornych kwestii dotyczących spraw majątkowych.

b) zmiany te określają procedurę rodzinnego postępowania informacyjnego w następujących etapach:

➤ **Złożenie wniosku o przeprowadzenie rodzinnego postępowania informacyjnego**

Samo złożenie wniosku jest czynnością inicjującą rozpoczęcie rodzinnego postępowania informacyjnego. Należy zwrócić uwagę, że pozew o rozwód lub separację bez załączonego odpisu orzeczenia o umorzeniu rodzinnego postępowania informacyjnego, będzie traktowany jako dotknięty brakiem formalnym i podlegał będzie zwrotowi, gdy odpis ten nie zostanie w terminie dołączony.

Po złożeniu takiego wniosku, sąd na posiedzeniu niejawnym zarządza:

- wezwanie stron do obowiązkowego udziału w posiedzeniu informacyjnym, które jest niezwłocznie przeprowadzane z udziałem mediatora wraz z przekazaniem pouczenia o społecznych i indywidualnych skutkach rozpadu małżeństwa,
- przeprowadzenie mediacji rodzinnej, wraz z wyznaczeniem mediatora z listy mediatorów prowadzonej w sądzie okręgowej, spełniającego kryteria określone w art. 436 § 4 k.p.c., któremu sąd zleca przeprowadzenie tejże mediacji (projekt zakłada jednocześnie możliwość wyboru mediatora przez strony).

➤ **Posiedzenie informacyjne**

Jest to pierwszy etap merytoryczny rodzinnego postępowania informacyjnego. Będzie ono zorientowane na osiągnięcie celów określonych w projektowanym brzmieniu art. 436¹ § 1 k.p.c. Czynności w tym postępowaniu będzie wykonywał sąd właściwy w sprawach o rozwód i o separację, bez udziału ławników, czego wymaga charakter tego postępowania.

W trakcie jego trwania, strony postępowania zostaną poinformowane i pouczone o:

- indywidualnych i społecznych skutkach rozpadu małżeństwa, w tym w szczególności dla nich i ich wspólnych małoletnich dzieci,
- działaniach, które strony powinny podjąć w celu zachowania trwałości małżeństwa lub zawarcia ugody, o której mowa w projektowanym art. 436¹ § 1 k.p.c., czyli skorzystanie z mediacji, terapii lub innej formy wsparcia rodziny,
- skutkach prawomocnego skazania za umyślne przestępstwo popełnione na szkodę drugiego małżonka lub małoletniego dziecka stron albo postawienia zarzutów w którejkolwiek z tych spraw dla rodzinnego postępowania informacyjnego.

➤ **Mediacja rodzinna**

Jest to etap następujący po posiedzeniu informacyjnym. Trwa nie krócej niż miesiąc, licząc od dnia tego posiedzenia. Pierwsze posiedzenie mediacyjne może oczywiście odbyć się już w dniu posiedzenia informacyjnego. Na zgodny wniosek stron, mediacja rodzinna może zostać przedłużona na czas oznaczony, jednak nie dłuższy niż 6 miesięcy. Jak każda mediacja, również i przeprowadzana w rodzinnym postępowaniu informacyjnym, ma charakter dobrowolny.

Na zasadach ogólnych, mediator po przeprowadzeniu mediacji, przedstawia sądowi protokół z jej przebiegu.

➤ **Zakończenie rodzinnego postępowania informacyjnego**

Sąd kończy rodzinne postępowanie informacyjne jeżeli:

- cofnięto wniosek o rodzinne postępowanie informacyjne,
- upłynął okres wyznaczony do przeprowadzenia mediacji rodzinnej,
- mediator przedstawił protokół z przebiegu mediacji wraz z ugodą, jeżeli została wypracowana,
- prawomocnie skazano jednego z małżonków za umyślne przestępstwo popełnione na szkodę drugiego małżonka lub małoletniego dziecka albo przedstawiono mu zarzuty w którejkolwiek z tych spraw, w tym, w toku rodzinnego postępowania informacyjnego,
- jeden z małżonków zmarł.

➤ **Przepisy techniczne**

W celu dostosowania pozostałych przepisów do istoty rodzinnego postępowania informacyjnego, wprowadzono szereg zmian w pozostałych przepisach przedmiotowego rozdziału, m.in.: skreślenie w art. 440 § 1 k.p.c. zdania drugiego, z którego wynika, że w toku postępowania o rozwód sąd może zawiesić postępowanie jedynie raz,

- w zakresie postępowania dowodowego w trakcie sprawy rozwodowej (art. 441 § 2) – przez umożliwienie jego ograniczenia do ustalenia okoliczności dotyczących rozkładu pożycia oraz czy wskutek rozwodu lub separacji nie ucierpi dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków w przypadku przedstawienia ugody zatwierdzonej

przez sąd w rodzinnym postępowaniu informacyjnym,

- w kwestii niemożności wszczynania odrębnych spraw o zaspokojenie potrzeb rodziny i o alimenty, a także w zakresie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi stron lub o ustalenie kontaktów z nimi, w trakcie trwania rodzinnego postępowania informacyjnego, oraz zasad umarzania i zawieszania tych spraw w razie ich wszczęcia przed wystąpieniem z wnioskiem o wszczęcie rodzinnego postępowania informacyjnego (art. 445^{1a}).

5. Pozostałe rozwiązania legislacyjne

Do pozostałych rozwiązań, prezentowanych w niniejszym projekcie zalicza się:

- zmiana art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych obligującej sąd do zwrotu połowy opłaty w sprawach o rozwód i separację w razie orzeczenia o rozwodzie lub separacji na zgodny wniosek stron bez orzekania o winie, proponuje się zmianę polegającą na rezygnacji ze zwrotu połowy opłaty w przypadku spraw o rozwód oraz pozostawienie zwrotu połowy opłaty w sprawach o separację, o ile zostaną spełnione wskazane w projektowanym przepisie warunki,
- nowelizacja art. 216¹ przez dodanie § 3 oraz art. 576 k.p.c. przez dodanie § 3, co pozwoli na ustandaryzowanie warunków, w których odbywać się może wysłuchanie małoletnich w toku postępowania w sprawach dotyczących dziecka,
- projektowane zmiany treści art. 732 i art. 742 k.p.c. – w istotny sposób mogą wpłynąć na przyspieszenie rozpoznawania spraw, w szczególności rozwodowych, o ustalenie kontaktów, ustalenie pieczy nad dzieckiem. Wskazano w projekcie, że wniosek o zabezpieczenie może być złożony w terminie do 30 dni od złożenia pisma wszczynającego postępowanie, a zmiana postanowienia o zabezpieczeniu może nastąpić wyłącznie gdy zachodzą uzasadnione obawy bezpośredniego zagrożenia dobra małoletniego.

Okres *vacatio legis* jest proponowany dla rozwiązań wymagających aktów wykonawczych po upływie 6 miesięcy – rodzinne postępowanie informacyjne i natychmiastowe świadczenia alimentacyjne, zaś dla pozostałych rozwiązań po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia aktu prawnego.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Dania

W Danii funkcjonuje minimalna kwota świadczenia alimentacyjnego, naliczana zgodnie z powszechną standardową formułą. Nie ma natomiast górnej granicy wysokości świadczenia. Intencją prawodawcy jest zatem raczej zabezpieczenie niezbędnego dla egzystencji dziecka minimum środków, niż próba utrzymania dotychczasowego poziomu życia. Świadczenie alimentacyjne należy się jedynie w przypadku stałego niezamieszkiwania z dzieckiem (tj. gdy przebywa ono z rodzicem nie więcej niż 5 dni na 14, co jest standardowym podziałem opieki). Jeżeli rodzice dzielą się obowiązkami opiekuńczymi w równym wymiarze, świadczenie nie przysługuje żadnemu z nich. Zobowiązanie jednego z rodziców do uiszczania świadczenia alimentacyjnego nie zwalnia rodzica zamieszkującego z dzieckiem z obowiązku partycypowania w utrzymaniu dziecka. Naliczanie wysokości świadczeń jest kompetencją władz lokalnych – *statsamt*, odpowiednika polskiego urzędu wojewódzkiego. Ustalenie indywidualnej kwoty alimentów może odbyć się za porozumieniem stron, przy czym musi ona być równa lub wyższa corocznie ustalalnemu minimum. Do negocjacji przystąpić mogą rodzice bez względu na charakter ich związku (formalny lub nieformalny). W przypadku braku kompromisu, na wniosek rodzica sprawującego opiekę to urząd naliczy wysokość należnego świadczenia, zgodnie z zestandaryzowanym algorytmem. Ostateczna kwota świadczenia potwierdzona zostanie na piśmie decyzją o przyznaniu alimentów (*Afgørelse om børnebidrag*). Samorząd lokalny jest jedyną właściwą instytucją do orzeczenia wysokości alimentów.

Standardowo na świadczenie alimentacyjne składają się 2 elementy: stała podstawa (ryczałt) oraz stały dodatek, które mogą zostać uzupełnione o dodatek w wysokości zależnej od dochodów rodzica brutto oraz liczby dzieci objętych świadczeniem. Wysokość podstawy świadczeń ustalana/waloryzowana jest co roku. Minimalny wymiar indywidualnego świadczenia ustalany jest przez *statsamt*. W roku 2017 miesięczna stała podstawa świadczenia alimentacyjnego wynosi 1180 koron duńskich, a stały dodatek – 153 koron, co przekłada się na minimalną kwotę świadczenia w wysokości 1333 koron miesięcznie, co z kolei oznacza 15 996 koron rocznie.

Wysokość alimentów obliczana jest na podstawie wszystkich dochodów rodzica zobowiązanego do ich wypłacania, włącznie z niezarobkowymi źródłami dochodu. Na wysokość alimentów nie ma zatem wpływu wysokość ani źródło zarobków rodzica sprawującego na co dzień opiekę nad dzieckiem, jego wydatki czy fakt założenia nowej rodziny. Alimenty naliczane są w sposób uniwersalny, niezależnie od wieku, wydatków związanych z wychowywaniem dziecka (np. czesne), czy innych jego cech indywidualnych, np. niepełnosprawności. Alimenty wypłacane są dziecku do osiągnięcia przez nie 18. roku życia – w przypadku kontynuowania edukacji wsparcie może zostać wydłużone do 24. roku życia. Podstawowa kwota świadczenia alimentacyjnego (tj. jego stała część składowa) wypłacana do momentu ukończenia przez dziecko 18. roku życia może zostać odpisana od podatku. Co więcej, na wymiar tej ulgi wpływ ma także liczba utrzymywanych dzieci. W niektórych sytuacjach samorząd lokalny może zobowiązać ojca dziecka do uiszczania dodatkowych świadczeń: współponiesienia kosztów porodu (811 koron) oraz wparcia finansowego matki na 2 miesiące przed wyznaczonym terminem rozwiązania oraz miesiąc po porodzie (1413 koron za każdy miesiąc). Kwoty

te są corocznie waloryzowane.

Wielka Brytania

Proces ustalania prawa do alimentów oraz ich wysokości w Wielkiej Brytanii może przebiegać dwoma różnymi ścieżkami. Pierwsza z nich zakłada, że rodzice rozstają się ugodowo i między sobą, na podstawie nieformalnej umowy, ustalają wysokość, sposób i częstotliwość płacenia alimentów. Z takiego rozwiązania korzysta ponad pół miliona dzieci w Wielkiej Brytanii. To rozwiązanie pozwala na swoistą elastyczność, nie ma ścisłych zasad naliczania alimentów, rodzice sami decydują, na podstawie sytuacji rodzinnej o szczegółach, a jeśli zachodzi potrzeba, mogą szybko, wysokość, częstotliwość i inne zasady płacenia zmienić. Można skorzystać także z pomocy instytucji publicznych. Do 2013 r. była to Agencja Alimentacyjna (*Child Support Agency, CSA*), a obecnie Publiczne Usługi Alimentacyjne (*Child Maintenance Service, CMS*). Jeżeli zatem rodzice nie ustalą między sobą nieformalnego układu, mogą zwrócić się o pomoc w stworzeniu go oraz kalkulowaniu wysokości alimentów do CMS. Jeżeli rodzice taką nieformalną umowę stworzą, ale jedna strona nie wywiązuje się z jej postanowień, wówczas również można zwrócić się do CMS, która podejmie odpowiednie środki by uzyskać płatność. Wśród działań, które wówczas podejmuje CMS, znajdują się:

- poszukiwanie rodzica dziecka, jeżeli nie można zidentyfikować miejsca, w którym przebywa,
- rozstrzygnięcie sporu dotyczącego ojcostwa w przypadku jego negacji (badania DNA),
- obliczenie wysokości alimentów,
- zorganizowanie metody płatności.

Od 2014 r. korzystanie z usług publicznych w zakresie tworzenia warunków i pomocy w uzyskaniu alimentów jest odpłatne. Założeniem ustawodawcy było zachęcenie rodziców do wybierania pierwszej ścieżki – czyli tworzenia między sobą nieformalnych umów. Obecnie za korzystanie z systemu CMS opłata wstępna wynosi 20 funtów. Jeżeli rodzice nie współpracują i CMS, aby uzyskać alimenty, zmuszony jest do podjęcia dodatkowych działań – z każdej wypłaty potrącanie jest 20% od rodzica mającego obowiązek alimentacyjny. Oznacza to, że jeżeli ktoś ma zasądzone alimenty w wysokości 100 funtów miesięcznie i ich nie płaci, to CMS pozyskuje swoimi metodami 120 funtów i 20 pobiera do swojego budżetu. Wprowadzając to rozwiązanie, ustawodawca miał na celu wprowadzenie zachęty do regularnych i całkowitych opłat, ponieważ to jedyna metoda by uniknąć dodatkowych należności. Opłatę musi jednak uiścić także rodzic opiekujący się dzieckiem i wynosi ona 4% wysokości alimentów. Oznacza to, że jeżeli na dziecko przewidziane jest 100 funtów – rodzic otrzyma wypłatę w wysokości 96 funtów. Podkreśla się, że wprowadzenie opłat dodatkowo pogorszyło sytuację rodziców samotnie wychowujących dzieci, będących w najtrudniejszej sytuacji finansowej, którzy mają największe problemy z uzyskaniem wsparcia od drugiego rodzica.

Niemcy

Zgodnie z regulacjami obowiązującymi w niemieckim porządku prawnym (§ 1684 Bürgerliches Gesetzbuch – BGB) w razie uchybień zaistniałych przy wykonywaniu kontaktów z dzieckiem istnieje możliwość ustanowienia czasowo kuratora ds. nadzoru nad wykonywaniem tych kontaktów z dzieckiem. W przypadku niewykonywania nałożonych obowiązków w zakresie realizowania kontaktów, przewiduje się możliwości nałożenie na rodzica kary grzywny w wysokości do 25 000 euro, a jeżeli i to nie będzie efektywne – otwiera się możliwość zastosowanie kary pozbawienia wolności.

Francja

We francuskim porządku prawnym utrudnianie lub wręcz odmawianie możliwości kontaktów z dzieckiem osobie uprawnionej jest kwalifikowane jako przestępstwo stypizowane w art. 227.5 francuskiego kodeksu karnego, który stanowi, że zgłoszone przypadki utrudniania kontaktu z małoletnim dzieckiem karane są grzywną w wysokości do 15000 euro i karą pozbawienia wolności do roku.

Belgia

Zgodnie ze stanem prawnym w Belgii, uchylenie się od obowiązków w zakresie utrudniania realizowania kontaktów z dzieckiem powoduje zastosowanie sankcji karnych, które to zostały szczegółowo unormowane w art. 431 belgijskiego kodeksu karnego. Zgodnie z tym przepisem, utrudnianie realizowania kontaktów z dzieckiem może skutkować orzeczeniem kary pozbawienia wolności od 8 dni do 5 lat oraz grzywnę w wysokości do 1000 euro. Rodzaj zastosowanej sankcji karnej zależy od rodzaju i częstotliwości popełnionych naruszeń.

Norwegia

O rozwód mogą ubiegać się małżonkowie jeżeli są co najmniej rok w separacji albo od co najmniej dwóch lat żyją osobno. Małżonkowie wypełniają odpowiednie formularze i przesyłają do Fylkesmannen (Urzędu Wojewódzkiego). To właśnie w tym urzędzie następuje rozpatrzenie wniosku rozwodowego. Jeżeli potwierdzone zostaną informacje o całkowitym rozpadzie pożycia małżeńskiego, związek małżeński zostanie rozwiązany.

Rozwód par posiadających dzieci jest nieco bardziej skomplikowany niż w przypadku bezdzietnego małżeństwa. Małżonkowie muszą uczestniczyć w spotkaniu pojednawczym, tzw. *meklingsattest*. Jeśli małżonkowie posiadają dzieci poniżej 16. roku życia, do wniosku rozwodowego powinni załączyć zaświadczenie z przeprowadzonego spotkania pojednawczego. Spotkania te przeprowadzane są w lokalnych poradniach rodzinnych, *familiekontor*, w obecności wykwalifikowanego mediatora.

Austria

Rozwód bezsporny

Jeżeli małżonkowie od ponad sześciu miesięcy żyją osobno (nie oznacza to koniecznie, że w takim przypadku muszą oni mieszkać osobno) i uznali, że rozpad ich małżeństwa jest tak dalece posunięty, iż jest ono nie do uratowania, mogą wówczas złożyć do sądu wniosek o rozwód za porozumieniem stron. Sprawa rozwodowa odbywa się przez uproszczone postępowanie sądowe (tzw. Außerstreitverfahren). Wniosek może zostać złożony w sądzie pisemnie lub ustnie, osobiście bez pomocy adwokata, w stałym dniu wyznaczonym przez sąd raz w tygodniu. Rozwód za porozumieniem stron wymaga od małżonków obopólnego porozumienia się zarówno co do rozwodu, jak i jego konsekwencji; nie mogą istnieć w takim przypadku żadne wątpliwości. Oboje muszą zawrzeć wzajemną ugodę odnośnie do rozwodu; jest ona podstawą. Treść takiej ugody może zostać podana w sądzie do protokołu zarówno w formie ustnej, jak i przedłożona pisemnie, np. jako dodatek do wniosku rozwodowego. Po złożeniu wniosku sąd ustala termin rozprawy, na której muszą być obecni oboje małżonkowie. O ile rozwodzący się nie dostarczyli sądowi ugody odnośnie do rozwodu do czasu rozprawy, mogą uczynić to ustnie podczas rozprawy. Sąd pomaga w takim przypadku obu stronom w sformułowaniu i spisaniu porozumienia.

Małżonkowie, którzy chcą się rozwieść za porozumieniem stron i mają pod swoją opieką nieletnie dzieci, są zobowiązani na podstawie zarządzenia z dnia 1 lutego 2013 r. przedłożyć zaświadczenie, że przed rozwodem zasięgnęli porady i zostali poinformowani przez odpowiednie instytucje lub kompetentne osoby o konsekwencjach rozwodu dla ich dzieci oraz wynikających z tego tytułu potrzebach nieletnich. Zaświadczenie takie musi zostać złożone jeszcze przed rozwodem.

W sprawie rozwodu sąd wydaje decyzję, przeciwko której można w ciągu 14 dni od dostarczenia jej stronom rozwodzącym się złożyć sprzeciw. Jeżeli okres ten zostanie niewykorzystany, decyzja sądu nabiera mocy prawnej. Rezygnują obie strony – po ich wcześniejszym ustnym pouczeniu przez sąd – z możliwości odwołania się jeszcze podczas rozprawy, decyzja rozwodowa nabiera mocy prawnej natychmiast i tym samym nie istnieje możliwość późniejszego zrewidowania wyroku. Wyrok rozwodowy wchodzi w życie jednakże dopiero po dostarczeniu wyroku orzekającego rozwód.

Rozwód sporny

Pozew rozwodowy musi zostać złożony w sądzie okręgowym, w którego kompetencji leży podjęcie decyzji. Pozew może zostać złożony ustnie lub pisemnie stałym dniu wyznaczonym przez sąd raz w tygodniu, powinien zawierać wniosek na przeprowadzenie rozwodu, wyszczególnienie przyczyn rozwodu oraz dowody winy strony pozwanej.

Na początku rozprawy sędzia stara się doprowadzić do wzajemnego pojednania, informuje o możliwościach skorzystania z pomocy mediatora. Równocześnie informuje o możliwości rozwodu za porozumieniem stron. Jeżeli próby pojednania nie przynoszą skutku, alternatywna pomoc ze strony mediatorów nie zostanie wykorzystana i rozwód za porozumieniem stron nie jest brany pod uwagę, sprawa rozwodowa toczy się.

Kończy się ona wydaniem wyroku rozwodowego przez sąd, przeciwko któremu można wnieść odwołanie w ciągu czterech tygodni od dostarczenia stronom rozwodzającym się wyroku rozwodowego. Jeżeli któraś ze stron zrezygnuje z takiego odwołania, wyrok po upływie czterech tygodni uprawomocnia się. Prawomocność rozwodu zostaje potwierdzona przez sąd na odpisie wyroku.

W sprawie rozwodu spornego uzyskuje się jedynie rozwiązanie małżeństwa. Wszelkie jego następstwa i roszczenia finansowe (np. podział majątku, alimenty, opieka nad i kontakty z dziećmi) muszą zostać dochodzone – w przypadku kiedy nie jest możliwe uzyskanie wzajemnego porozumienia – w osobnym procesie z powództwa cywilnego.

Należy zwrócić uwagę, że w przypadku kiedy strony rozwodowe jednak zdecydowały się na przeprowadzenie rozwodu za porozumieniem stron, rozprawa z powodu rozwodu spornego może zostać w każdej chwili przerwana.

Od 1 lipca 2010 r. istnieje możliwość – w przypadku bardzo spornego procesu rozwodowego – uzyskania wsparcia prawnego dla dzieci (kuratora), szczególnie jeśli przedmiotem sporu jest opieka nad dziećmi, ich odwiedziny i sprawa rozwodowa jest dla nieletnich uciążliwa.

Kurator troszczy się przede wszystkim o dobro i sprawy nieletnich (z reguły jest przyznawana nieletnim, którzy nie ukończyli jeszcze czternastego roku życia), reprezentuje interesy dzieci, za ich zgodą przekazuje sądowi ich prośby i zażalenia. Kurator jest zobowiązany do zachowania tajemnicy. Koszty powołania kuratora ponoszą obie strony (najczęściej są to rodzice nieletnich), jednakże nigdy dzieci. Opłata ta jest zryczałtowana i zależna jedynie od czasu trwania rozprawy, nie od nakładu pracy włożonego przez kuratora sądowego w opiekę prawniczą nad nieletnimi.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Minister Sprawiedliwości	1	Ministerstwo Sprawiedliwości	Nowa kompetencja do wydawania obwieszczenia określającego kwotę przeliczeniową oraz wysokość

			<p>natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych.</p> <p>Określenie, w drodze rozporządzenia, wzoru pozwu właściwego dla postępowania nakazowego alimentacyjnego.</p> <p>Określenie, w drodze rozporządzenia, wynagrodzenia mediatora za udział w rodzinnym postępowaniu informacyjnym.</p> <p>Określenie, w drodze rozporządzenia, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rodziny, wzoru pouczenia stron rodzinnego postępowania informacyjnego o indywidualnych i społecznych skutkach rozpadu małżeństwa.</p> <p>Określenie, w drodze rozporządzenia, elementów jakie powinna zawierać ugoda o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi, kontaktów z dziećmi oraz alimentach na rzecz dzieci.</p>
Sądy powszechne	<p>374</p> <p>w tym:</p> <p>11 sądów apelacyjnych</p> <p>45 sądów okręgowych</p> <p>318 sądów rejonowych</p>	Ministerstwo Sprawiedliwości	Szerokie zmiany m.in. w zakresie postępowań rozwodowych i o separację oraz w sprawach o alimenty dla małoletnich dzieci.
Powszechne jednostki prokuratury	<p>402</p> <p>w tym:</p> <p>45 prokuratur okręgowych</p> <p>357 prokuratur rejonowych</p>	Prokuratura Krajowa	Dodanie nowego typu przestępstwa, polegającego na niewykonywaniu orzeczeń sądów rodzinnych w przedmiocie m.in. kontaktów z dzieckiem.
Strony postępowania o rozwód	ok. 163 000	Ministerstwo Sprawiedliwości	Rezygnacja ze zwrotu z urzędu połowy opłaty sądowej w sprawach o rozwód w razie orzeczenia rozwodu na zgodny wniosek stron bez orzekania o winie.
Strony postępowania o rozwód i separację, mający wspólne małoletnie dzieci	ok. 78 000	Główny Urząd Statystyczny (dane na 2017 r.)	Zmiana trybu postępowania o rozwód i separację – dodanie nowego etapu – rodzinnego postępowania informacyjnego.
Osoby uprawnione do alimentów natychmiastowych	ok. 56 000	Główny Urząd Statystyczny (dane za 2017 r.)	Możliwość domagania się natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych w trybie nowego postępowania

			nakazowego alimentacyjnego.
Mediatorzy	ok. 450	Ministerstwo Sprawiedliwości	Prowadzenie mediacji oraz udzielanie informacji i pouczeń w ramach rodzinnego postępowania informacyjnego.
Zawodowi kuratorzy sądowi dla dorosłych	2982	Ministerstwo Sprawiedliwości (liczba etatów wg stanu na 31.12.2018 r.)	Przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w celu kontroli przestrzegania wykonywania orzeczenia sądu albo ugody w przedmiocie m.in. kontaktów z dzieckiem.
Dzieci, które nie są w stanie utrzymać się samodzielnie, z chwilą ukończenia przez nich 25 lat, wobec których obowiązuje świadczenie alimentacyjne wynikające z orzeczenia sądu albo ugody zawartej przed sądem lub mediatorem po wejściu ustawy w życie.	ok. 6020 (rocznie) Liczba osób niepełnosprawnych prawnie, w stopniu lekkim bądź umiarkowanym, w wieku 16 i więcej lat, wobec których obowiązuje świadczenie alimentacyjne. Oszacowano na podstawie prawomocnych orzeczeń w sprawach o alimenty, których liczba w 2017 r. wynosiła 81 334, natomiast odsetek osób niepełnosprawnych, w stopniu lekkim bądź umiarkowanym, w wieku 16 i więcej lat to 7,4% ogółu populacji w tym wieku. Brak możliwości oszacowania liczby dzieci, które nie są w stanie utrzymać się samodzielnie, ze względu na indywidualne podejście i odrębne badanie każdego przypadku przez sąd.	Ministerstwo Sprawiedliwości, Główny Urząd Statystyczny, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL 2017)	W przypadku niemożności utrzymania pomimo ukończenia 25 lat, obowiązek złożenia pozwu o przedłużenie obowiązywania świadczeń alimentacyjnych, również po ukończeniu przez uprawnionego tego wieku.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. *o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa* (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin Pracy Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006 i 1204, z 2018 r. poz. 114 i 278 oraz z 2019 r. poz. 137) projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces

Legislacyjny oraz na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości, w zakładce „Projekty aktów prawnych”.

Projekt ustawy przekazano do zaopiniowania:

- 1) Krajowej Radzie Sądownictwa;
- 2) Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego;
- 3) Prezesowi Urzędu Ochrony Danych Osobowych;
- 4) Prokuratorowi Krajowemu.

Projekt ustawy przekazany został do konsultacji:

- 1) prezesom sądów apelacyjnych;
- 2) Stowarzyszeniu Sędziów Rodzinnych w Polsce;
- 3) Stowarzyszeniu Sędziów „Themis”;
- 4) Stowarzyszeniu Sędziów Polskich „Iustitia”;
- 5) Stowarzyszeniu Sędziów Rodzinnych „Pro Familia”;
- 6) Ogólnopolskiemu Stowarzyszeniu Asystentów Sędziów;
- 7) Ogólnopolskiemu Stowarzyszeniu Referendarzy Sądowych;
- 8) Krajowej Radzie Kuratorów;
- 9) Rzecznikowi Praw Obywatelskich;
- 10) Rzecznikowi Praw Dziecka;
- 11) Fundacji Court Watch Polska;
- 12) Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę;
- 13) Fundacji Panoptykon;
- 14) Porozumieniu Samorządów Zawodowych i Stowarzyszeń Prawniczych;
- 15) Krajowej Radzie Radców Prawnych;
- 16) Naczelnej Radzie Adwokackiej.

W toku konsultacji publicznych i opiniowania, spośród wskazanych podmiotów, w nadesłanych stanowiskach uwagi zgłosili: Sąd Najwyższy, Prezesi Sądów Apelacyjnych w: Warszawie, Krakowie, Szczecinie, Łodzi, Katowicach, Gdańsku, Wrocławiu, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Obywatelskich, Krajowa Rada Kuratorów, Krajowa Rada Radców Prawnych oraz Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę. Część uwag została uwzględniona. Uwagi omówiono w raporcie z konsultacji publicznych.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2018 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)
Dochody ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa (w tym):	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												
Wydatki ogółem	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-172,48
budżet państwa (w tym):	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-15,68	-172,48
<i>Oszczędności wynikające z rezygnacji ze zwrotu połowy opłaty sądowej w sprawach o rozwód</i>	-38,33	-38,33	-38,33	-38,33	-38,33	-38,33	-38,33	-38,33	-38,33	-38,33	-38,33	-421,63
<i>Koszty mediacji</i>	22,6	22,6	22,6	22,6	22,6	22,6	22,6	22,6	22,6	22,6	22,6	248,6
<i>Koszty kuratorów sądowych</i>	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,55
JST												
Saldo ogółem	15,68	15,68	15,68	15,68	15,68	15,68	15,68	15,68	15,68	15,68	15,68	172,48
budżet państwa (w tym):	15,68	15,68	15,68	15,68	15,68	15,68	15,68	15,68	15,68	15,68	15,68	172,48
JST												

Źródła finansowania	Skutki finansowe, spowodowane zwolnieniem stron z obowiązku uiszczenia wynagrodzenia mediatorów w rodzinnym postępowaniu informacyjnym oraz wynikające z wprowadzenia zarządzanych przez prokuratora wywiadów środowiskowych sporządzanych przez kuratora sądowego w czasie zawieszenia postępowania w sprawie o występki z art. 209a § 1 k.k. sfinansowane zostaną z oszczędności powstałych w wyniku przewidzianej projektem nowelizacji art. 79 § 3 ust. 3 lit. b ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Nowelizacja ta nie przewiduje zwrotu połowy opłaty od pozwu o rozwód w razie orzeczenia
---------------------	---

	<p>przez sąd rozwodu bez orzekania o winie. Zwrot połowy opłaty w sprawach o rozwód następuje z części 15 budżetu państwa – <i>Sądy powszechne</i>.</p> <p>Wejście w życie projektowanej ustawy nie będzie stanowiło podstawy do tworzenia nowych etatów sędziowskich, asystenckich i urzędniczych.</p>
<p>Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń</p>	<p>Potencjalne oszczędności, wynikają z rezygnacji ze zwrotu z urzędu połowy opłaty sądowej (tj. 300 zł) w sprawach o rozwód w razie orzeczenia o rozwodzie na zgodny wniosek stron bez orzekania o winie, które dotychczas ponoszone były z części 15 budżetu państwa – <i>Sądy powszechne</i>. Obecnie zwracana jest połowa opłaty sądowej w sprawach o rozwód i separację bez orzekania o winie, a wydatki te kształtują się na poziomie około 39 mln zł rocznie. Projektowana zmiana zakłada, że utrzymany zostanie jedynie zwrot w przypadku spraw o separację bez orzekania o winie. Z danych Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości³⁾wynika, że w ostatnich latach przeciętna liczba prawomocnie orzeczonych separacji kształtowała się na poziomie 2238, zaś liczba orzeczeń na zgodny wniosek stron była marginalna. Zakładając, że liczba spraw o separację pozostanie na tym samym poziomie to łączna kwota zwrotów połowy opłaty z tego tytułu wyniesie 671 400 zł rocznie. Oznacza to zmniejszenie wydatków budżetu państwa z 39 mln zł do 0,67 mln zł rocznie, a co za tym idzie oszczędności na poziomie ok. 38,3 mln zł rocznie, które w tabeli 6 ujęte zostały po stronie wydatków z minusem:</p> <p>39 000 000 zł – kwota zwracana w sprawach o rozwód i separację bez orzekania o winie, 2 238*300 zł = 671 400 zł – kwota zwracana w sprawach o separację,</p> <p>39 000 000 zł – 671 400 zł = 38 328 600 zł – oszczędności z tytułu rezygnacji ze zwrotu połowy opłaty w sprawach o rozwód.</p> <p>Z uwagi na cele projektu, ważne jest by strony w rodzinnym postępowaniu informacyjnym były zwolnione z obowiązku ponoszenia opłat. Ze wstępnych analiz wynika, że przy około 80000 spraw o rozwód i o separację tego typu sytuacja dotyczyć będzie znacznie mniejszej liczby spraw. Przedstawione szacunki zostały oparte na założeniu 30000 spraw rocznie.</p> <p>Niemniej jednak, biorąc pod uwagę przyjęte obecnie założenia, szacuje się, że średnio przy każdym Sądzie Okręgowym powinno być powołanych około 10 mediatorów, co daje liczbę ok. 450 mediatorów w skali całego kraju. Na każdego z nich przypadnie więc ok. 67 spraw.</p> <p>Przeciętna mediacja w sprawach rozwodowych lub opiekuńczych obejmuje około 3–5 spotkań, jednak zdarzają się też takie, w których odbywa się ok. 8–9 spotkań. Biorąc pod uwagę stopień skomplikowania tego typu spraw, do obliczeń przyjęto założenie, że średnio na 1 mediację składają się 4 spotkania.</p> <p>W związku z udziałem w rodzinnym postępowaniu informacyjnym mediator powinien uzyskać wynagrodzenie, dlatego w projekcie przewidziano nowelizację art. 98¹ § 4 k.p.c. przez objęcie delegacją dla Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia o wysokości wynagrodzenia mediatora, również udziału mediatora w rodzinnym postępowaniu informacyjnym.</p> <p>Zakłada się, że wynagrodzenie mediatora za prowadzenie postępowania mediacyjnego wynosi za pierwsze posiedzenie 150 zł, a za każde kolejne – 100 zł, jednak łącznie nie może przekroczyć 450 zł. Biorąc pod uwagę przeciętną liczbę spotkań mediacyjnych (4 spotkania), to koszt jednego postępowania mediacyjnego został oszacowany na 450 zł. Do kwoty tej należy doliczyć wydatki mediatora poniesione w związku z przeprowadzeniem mediacji, które naliczane są w formie zryczałtowanej w wysokości 50 zł za każde przeprowadzone posiedzenie mediacyjne, jednak nie więcej niż 200 zł. Przyjmując założenie 4 spotkań mediacyjnych, dodatkowe koszty mediatora będą na poziomie 200 zł. Do kosztów postępowania należy doliczyć również koszt posiedzenia informacyjnego w wysokości 100 zł⁴⁾.</p> <p>Łączne koszty 1 postępowania mediacyjnego, wliczając zryczałtowane wydatki mediatora w związku z przeprowadzeniem mediacji oraz koszt posiedzenia informacyjnego, zostały oszacowane na 750 zł, co daje kwotę 50,3 tys. zł na jednego mediatora, tj. 22,6 mln zł w skali kraju rocznie.</p> <p>$(450 \text{ zł} + 200 \text{ zł} + 100 \text{ zł}) * 67 * 450 = 22\,612\,500 \text{ zł}$.</p> <p>Z danych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że w 2018 r. sądy wydały 215 orzeczeń (dotyczy również poprzednich okresów statystycznych), nakazujące zapłatę oznaczonej sumy</p>

³⁾ Raport z 2016 r. z prawa rodzinnego numer 375 nt *Orzecznictwo w sprawach o zniesienie separacji* (<https://www.iws.org.pl/analizy-i-raporty/raporty>).

⁴⁾ Skalkulowano w oparciu o projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym i rodzinnym postępowaniu informacyjnym.

	<p>pieniężnej (wydane w odniesieniu do 29 ojców i 172 matek, czyli 201 osób). Przyjmując założenie, że wszystkie te osoby nie wykonywałyby orzeczenia, wszczętych zostałoby 201 postępowań przygotowawczych. Z kolei, gdyby prokuratorzy w każdej z tych spraw zlecali sądowym kuratorom zawodowym kontrolę wykonania orzeczenia sądu rodzinnego przez podejrzanego, wobec którego prowadzone byłoby postępowanie przygotowawcze to takich wywiadów jednorazowo byłoby 201, w których przeprowadzenie zaangażowanych byłoby 201 sądowych kuratorów zawodowych dla dorosłych.</p> <p>Zgodnie z art. 91 ust. 3 ustawy o kuratorach sądowych za przeprowadzenie wywiadu środowiskowego sądowemu kuratorowi zawodowemu przysługuje ryczałt w wysokości 4% kwoty bazowej (1916,94 zł), co w praktyce oznacza, że za jeden wywiad kurator otrzymałby ryczałt w kwocie 76,68 zł brutto. Wynagrodzenie to jest w formie ryczałtu, tak więc nie uwzględnia dodatkowych kosztów obsługi.</p> <p>Biorąc pod uwagę wspomnianą liczbę osób 201, jednorazowy koszt przeprowadzenia wywiadów w odniesieniu do wszystkich podejrzanych wynosiłby 15 412,68 zł. Zakładając częstotliwość kontroli na 3 wywiady rocznie, to koszt proponowanego rozwiązania byłby na poziomie 46 238,04 zł brutto rocznie.</p> <p>$76,68 \text{ zł} * 201 * 3 = 46 238,04 \text{ zł}$ brutto</p> <p>Wydatki dla budżetu państwa (+19,64%) – 55 319,19 zł.</p>
--	--

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców, oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2018 r.)	duże przedsiębiorstwa	-	-	-	-	-	-	-
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	-	-	-	-	-	-	-
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w szczególności osoby niepełnosprawne i starsze, w tym:	22,63	22,63	22,63	22,63	22,63	22,63	248,93
	<i>Zwolnienie z kosztów mediacji</i>	22,6	22,6	22,6	22,6	22,6	22,6	248,6
	<i>Wynagrodzenie kuratorów sądowych</i>	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,33
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Przedmiotowy projekt nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej, w związku z czym odstąpiono od analiz i oceny przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych, wskazanych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – <i>Prawo przedsiębiorców</i> (Dz. U. poz. 646, z późn. zm.).						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w szczególności osoby niepełnosprawne i starsze	Projektowana regulacja wpłynie w sposób pozytywny na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe przez szersze i bardziej sprawne zapewnienie realizacji części świadczeń alimentacyjnych przysługujących dzieciom. Dzięki tak przyjętemu rozwiązaniu, a także odrębnemu postępowaniu do uzyskania praw do natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych – postępowaniu nakazowemu alimentacyjnemu, przedstawiciele ustawowi dzieci oraz same dzieci, uzyskają możliwość szybkiego uzyskania środków na zapewnienie podstawowych potrzeb materialnych. W obecnym stanie prawnym jest to dalece utrudnione. Praktyka procesowa wskazuje, że powodem tego stanu rzeczy jest ós sporu w postępowaniu o alimenty czyli zakres przedmiotowy, „usprawiedliwionych potrzeb” dziecka, wiążących się immanentnie z kwestią wysokości nominalnej alimentów. Efektem jest to, że postępowanie takie ulega znacznemu przedłużeniu, co naraża bezpieczeństwo materialne samego dziecka. W projektowanym stanie						

		<p>prawnym, do zasądzenia alimentów natychmiastowych, uśredniających niejako pojęcie „usprawiedliwionych potrzeb” wystarczy stwierdzenie przez sąd przesłanki faktycznej, że pozwany jest osobą zobowiązaną do płacenia alimentów.</p> <p>Należy również w sposób pozytywny z punktu widzenia rodzin ocenić rodzinne postępowanie informacyjne, które stanie się nową płaszczyzną możliwości porozumienia się małżonków mających wspólne małoletnie dzieci, przed faktycznym postępowaniem o rozwód i separację. Nie ulega wątpliwości, że zarówno postępowania o rozwód, jak i separację w rodzinach, w których są wspólne dzieci, są wydarzeniami szczególnie mocno nacechowanymi emocjami, jak również dewastującymi z punktu widzenia psychiki małoletniego dziecka. Dlatego, dążąc do ochrony dobra dziecka wspólnego małżonków, państwo powinno móc zapewnić rodzicom nieodpłatną szansę na chwilę namysłu, zapoznanie się ze wszystkimi konsekwencjami rozvodu a także w przypadku woli stron – również na mediację rodzinną. Jest to rozwiązanie minimalnie inwazyjne w życie rodziców, a zapewniającą możliwość porozumienia się stron przed rozwiązaniem związku małżeńskiego.</p> <p>Również należy pozytywnie ocenić propozycje zmierzające do wzmocnienia mechanizmów służących „egzekucji” orzeczeń sądów rodzinnych i opiekuńczych w zakresie regulacji kontaktów z dziećmi.</p>
Niemierzalne	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w szczególności osoby o ustalonym stopniu niepełnosprawności i inne mające ukończone 25 lat	W związku z przedmiotową zmianą, obowiązek realizacji świadczenia alimentacyjnego wynikającego z orzeczenia sądu albo ugody zawartej przed sądem lub mediatorem nie wygasłoby, jedynie w przypadku dziecka, które posiada orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Natomiast dzieci, które z indywidualnych przyczyn, ze względu na wyjątkowe okoliczności, z powodu których nadal nie będą się w stanie utrzymać samodzielnie, z chwilą ukończenia przez nie 25 lat, w celu przedłużenia obowiązywania uprzednio ustalonego świadczenia, będą zobowiązane do złożenia stosownego pozwu. Zasada ta nie będzie jednak dotyczyła orzeczeń wydanych i ugód zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Projekt zakłada, że strony biorące udział w postępowaniu mediacyjnym w sprawach o rozwód i separację, gdy w małżeństwie są małoletnie dzieci stron, są zwolnione z obowiązku ponoszenia opłat. Sytuacja taka będzie dotyczyć ok. 30 tys. spraw, których łączny koszt został oszacowany na 22,6 mln zł rocznie. Kwota ta wpływa na zmniejszenie się wydatków obywateli, co przekłada się na wzrost oszczędności.</p> <p>Na wzrost dochodów obywateli wpływ będą miały również zmiany polegające na nałożeniu dodatkowych zadań dla kuratorów sądowych. W związku z tym, roczny wzrost wynagrodzeń z tego tytułu szacuje się na ok. 46,24 tys. zł brutto, co daje kwotę 32,22 tys. zł netto rocznie.</p>	
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu		
☒ nie dotyczy		
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy	
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☒ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy	
<p>Wprowadzenie do postępowań rozwodowych i o separację instytucji rodzinnego postępowania informacyjnego, jako nowego etapu w całym postępowaniu cywilnym o rozwód i separację, stanowić będzie czynnik powodujący zarówno zwiększenie liczby dokumentów oraz procedur.</p> <p>Jednocześnie wprowadzana przez projektowane przepisy instytucja natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych oraz</p>		

postępowania nakazowego alimentacyjnego przyczyni się do znacznego skrócenia czasu na, przynajmniej częściowo, załatwienia sprawy w postaci zapewnienia minimalnych środków na utrzymanie dziecka.

9. Wpływ na rynek pracy

W wyniku wprowadzenia do Kodeksu postępowania cywilnego instytucji rodzinnego postępowania informacyjnego, poszerzeniu ulegnie rynek usług mediacyjnych ze względu na szacowaną konieczność funkcjonowania przy sądach okręgowych łącznie około 450 mediatorów (po 10 na każdy sąd okręgowy).

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne	☐ demografia	☐ informatyzacja
☐ sytuacja i rozwój regionalny	☐ mienie państwowe	☐ zdrowie
☐ inne:		

Omówienie wpływu | Projektowane zmiany nie wpłyną na ww. obszary.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Przewiduje się, że ustawa wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1 pkt 5, art. 2 pkt 2,3,5–7,9 i 10 oraz art. 5, które wejdą w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Ze względu na specyfikę proponowanych unormowań, ewaluacja projektu w celu oceny funkcjonowania wprowadzanych rozwiązań powinna być dokonana nie wcześniej niż po trzech latach funkcjonowania ustawy.

Projekt może zostać poddany ewaluacji w oparciu m.in. o następujące mierniki:

- liczbę spraw o orzeczenie natychmiastowego świadczenia alimentacyjnego,
- liczbę rozwodów i separacji wśród rodzin posiadających dzieci,
- liczbę spraw rozwodowych i o separację wśród rodzin posiadających dzieci, które zakończyły się na etapie rodzinnego postępowania informacyjnego,
- dynamikę skazań za czyn określony w projektowanym art. 209a k.k.,
- liczbę postępowań o władzę rodzicielską wszczynanych z urzędu oraz tych, w których dobro dziecka jest zagrożone, do których przystąpił prokurator.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Raport z konsultacji.

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

L.p.	Zgłaszający uwagę	Krytykowane założenia	Treść uwagi	Stanowisko do uwagi
1.	SA Warszawa	<p>Art. 133 § 4 k.r.o.</p> <p>Art. 133¹k.r.o.</p> <p>Art. 445¹ § 1, 445¹ § 2 i 445^a k.p.c.</p>	<p>Przepis nie uwzględnia sytuacji osób niepełnosprawnych, które mimo osiągnięcia 25 roku życia nie uzyskały możliwości samodzielnego utrzymania się.</p> <p>Należałoby doprecyzować przepis w ten sposób, by wynikało z niego, czy podstawą zastosowania właściwego współczynnika kwoty przeliczeniowej jest liczba: a) wspólnych dzieci przedstawiciela ustawowego powoda i pozwanego, b) dzieci przedstawiciela ustawowego (pozostających we wspólnym gospodarstwie), c) dzieci pozwanego. Z praktyki bowiem wynika, że liczba dzieci każdego z rodziców małoletniego jest różna.</p> <p>Przepisy te należałoby uzupełnić poprzez dopisanie spraw o ustalenie miejsca pobytu i rozstrzygnięcie w istotnych sprawach dziecka. Obecna regulacja, podobnie jak projektowana, nie uwzględnia spraw o ustalenie miejsca pobytu dziecka i rozstrzygnięcia w istotnych sprawach dziecka. Tym samym brak jest podstawy prawnej do przekazania tego typu</p>	<p>Uwaga zasadna, uwzględniona w projekcie.</p> <p>Uwaga zasadna, uwzględniona w projekcie, przepis ma dotyczyć dzieci pochodzących od tych samych rodziców.</p> <p>Projekt nie zawiera nowelizacji art. 445¹§1 k.p.c. Zwrócić należy uwagę, że rozstrzygnięcie o istotnych sprawach dziecka w zakresie braku porozumienia pomiędzy rodzicami (art. 97 § 2 k.r.o.) jest szeroką normą, która może zawierać różnorakie stany faktyczne. Należą do nich sprawy o wydanie dokumentu paszportowego,</p>

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>spraw sądom okręgowym, w których toczą się postępowania o rozwód. Sąd, przed którym toczy się postępowanie o rozwód dysponuje zgromadzonym materiałem dowodowym, który w postępowaniu o ustalenie miejsca zamieszkania lub rozstrzygnięcie w istotnych sprawach dziecka jest w dużej mierze dublowany.</p>	<p>dowodu osobistego, zezwolenie na wyjazd, wybór szkoły, wybór sposobu leczenia i inne. Zazwyczaj są to sprawy incydentalne, które wymagają szybkiej decyzji. Bardzo często skutki orzeczenia są określone w czasie. Do istotnych spraw dziecka orzecznictwo zalicza m.in. sprawy związane z miejscem pobytu dziecka (zob. postanowienie SN z 14.10.1970 r., III CRN 181/70, LEX nr 1195, uchwała SN z 20.05.2011 r., III CZP 20/11, OSNC 2012/1, poz. 4 oraz w uchwale z 23.05.2012 r., III CZP 21/12, LEX nr 1163878).</p> <p>Przesunięcie ciężaru rozpoznania tej kategorii spraw do sądu właściwego w sprawach o rozwód skutkowałoby rozpatrywaniem spraw tego rodzaju w trybie zabezpieczenia, a następnie uruchamiało kontrolę judykacyjną i wydłużało znacznie postępowanie rozwodowe. Postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia wniosku o rozstrzygnięcie w istotnej sprawie dziecka nie zawsze mieściłoby się w roszczeniu głównym i nie znalazłoby odzwierciedlenia w wyroku końcowym. Sąd orzekając rozwód ostatecznie nie orzekałby o tych kwestiach incydentalnych jako już nieaktualnych.</p>
--	--	--	---	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		Art. 209a § 1 k.k.	<p>Uregulowanie zawarte w projektowanym przepisie nie jest wystarczające dla wymuszenia na rodzicach uniemożliwiających utrzymywanie kontaktów z drugim rodzicem. Wydaje się celowe rozważenie wprowadzenia do kodeksu karnego kary pozbawienia wolności za utrudnianie i uniemożliwianie kontaktów. Wieloletnie doświadczenie sędziów orzekających w sprawach rodzinnych wskazuje, że podejmowanie przez sądy wielu czynności w tych długotrwałych i absorbujących sprawach, niestety nie przybliży, w szczególności ojców, do możliwości realnej realizacji kontaktów z dziećmi.</p>	<p>Projekt ustawy zakłada wprowadzenie skutecznej ochrony prawa rodzica, któremu drugi rodzic utrudnia kontakt z dzieckiem. Zmiany te opierają się na założeniu, że dzieci mają prawo do kontaktów z obydwójkiem rodziców. Celem zmian jest ograniczenie zjawiska uniemożliwiania jednemu z rodziców kontaktu z dzieckiem przez drugiego rodzica. Wypracowane rozwiązanie uwzględnia, że podłożem zdarzeń, jakie będą penalizowane, jest konflikt między rodzicami. Konieczne jest zatem zachowanie proporcji między efektami wprowadzonej regulacji, a ciężarami, które wynikają z niej dla rodzica, pod pieczę którego dziecko pozostaje. Nadmierne wydaje się zatem zastosowanie najsurowszej sankcji jaką jest kara pozbawienia wolności. Ewentualna możliwość stosowania kar izolacyjnych w sposób oczywisty byłaby rozwiązaniem zbyt daleko idącym, przynoszącym w efekcie więcej szkód dla relacji rodzinnych, niż ewentualnych pożytków.</p>
--	--	--------------------	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

2.	SA Kraków	Art. 58 § 1 k.r.o.	<p>Wątpliwości budzi użyte we wskazanym przepisie sformułowanie, iż sąd może określić, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach. Z uzasadnienia projektu wynika, że uregulowanie to ma na celu rozstrzygnięcie wątpliwości odnośnie dopuszczalności orzekania o pieczy naprzemiennej. W naszej ocenie ustalenie miejsca zamieszkania dziecka w powtarzających się okresach u każdego z rodziców nie jest tożsame z ustaleniem pieczy naprzemiennej, samo bowiem pojęcie pieczy jest znacznie obszerniejsze aniżeli ustalenie „zamieszkania”. Nadto ustawodawca nie wskazał przesłanek jakimi ma się kierować sąd opiekuńczy ustalając w takiej sytuacji zgodnie z treścią art. 26 §2 kc miejsce zamieszkania dziecka. Nie sposób przyjąć, iż zgodne z dobrem dziecka jest ustalenie, że ma ono dwa miejsca zamieszkania. Brak ustalonego miejsca zamieszkania rodzi konsekwencje w postaci braku możliwości ustalenia, chociażby tego gdzie ma ono uczęszczać do szkoły, przedszkola, gdyż w tym zakresie istnieje rejonizacja.</p>	<p>Sformułowanie „dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach” nie jest nową instytucją wprowadzaną przez niniejszy projekt. Sformułowania tego rodzaju zawarte są w art. 582¹§ 4 k.p.c., art. 598²² k.p.c. oraz art. 756² k.p.c. Przewidziana regulacja precyzuje i wskazuje materialnoprawne podstawy do orzekania o pieczy naprzemiennej, a nie ustalenia miejsca zamieszkania zgodnie z art. 26 k.c. Projekt nie definiuje pojęcia „piecza naprzemienna”, należy ją jednak rozumieć w sposób opisany, mając na uwadze fakt wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej. Jeżeli sąd pozostawia władzę rodzicielską obojgu rodzicom to sprawowana jest ona niepodzielnie, bieżąca piecza jest sposobem wykonywania władzy rodzicielskiej, i każdorazowe sprawowanie jej na przemian przez rodziców, jest sprawowaniem pieczy naprzemiennej. Dziecko mieszkając z jednym z rodziców a następnie z drugim w powtarzających się cyklach jest więc pod pieczą naprzemienną. Sąd ustala okresy tego mieszkania i może to być okres tożsamy albo nie, w każdym przypadku, w czasie mieszkania dziecka z rodzicem, ten u którego dziecko mieszka</p>
----	-----------	--------------------	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 59 k.p.c.</p>	<p>Treść tego przepisu rodzi wątpliwość, czy obowiązek zawiadomienia prokuratora o każdej sprawie dotyczącej dziecka, obejmuje także postępowania w sprawie o rozwód lub separację, w których z urzędu sąd zamierza pozbawić rodzica władzy rodzicielskiej, czy też władzę tę ograniczyć. W sprawach o rozwód sąd jest zobowiązany rozstrzygać w przedmiocie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, a rozstrzygnięcia te, w sytuacji gdy nie są zgodne ze stanowiskiem stron sąd wydaje z urzędu, mimo iż postępowanie takie nie jest formalnie wszczynane.</p> <p>Nie ma racji do zawiadomiania prokuratora o każdej sprawie o ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej, chyba, że prokurator ma stać się jednostką kontrolującą sąd opiekuńczy - w takim razie należy zamieścić wyraźny zapis nie budzący wątpliwości co do tego oraz określić wyraźnie obowiązek prokuratora. W przeciwnym wypadku zawiadomienie będzie skutkowało</p>	<p>sprawuje nad nim tę pieczę w danym czasie. Mieszkanie na przemian u jednego i u drugiego rodzica, nie jest zatem równoznaczne z zamieszkiwaniem, o którym mowa w art. 26 k.c.</p> <p>Nałożony w projekcie ustawy obowiązek zawiadamiania prokuratora przez sąd o sprawie dotyczącej dziecka, którego dobro jest zagrożone, w szczególności w przedmiocie ograniczenia lub pozbawienia władzy rodzicielskiej lub o zmianę rozstrzygnięcia w tym przedmiocie wszczętej przez sąd z urzędu, nie dotyczy postępowań prowadzonych w przedmiocie rozwodu i separacji, w których sąd z urzędu, ze względu na dobro dziecka, rozstrzyga w przedmiocie władzy rodzicielskiej. Przepis art. 59 k.p.c. dotyczy spraw opiekuńczych, wszczętych przez sąd z urzędu. Obowiązek ten polega na zawiadomieniu prokuratora, a jego konsekwencją nie jest obowiązkowy udział prokuratora w tego typu postępowaniach.</p>
--	--	-----------------------	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Rodzinne postępowanie informacyjne</p>	<p>wyłącznie zaleganiem kolejnego dowodu doręczenia w aktach, gdyż z reguły prokuratorzy w tych sprawach nie biorą udziału.</p> <p>Przepisy nie regulują czasu trwania takiego postępowania, określając jedynie czas trwania mediacji. W związku z tym powstaje wątpliwość, jak długo mediator może podejmować starania o osobiste zapoznanie stron z pouczeniami o indywidualnych i społecznych skutkach rozpadu małżeństwa. Co dzieje się z takim postępowaniem, w sytuacji gdy jedna ze stron uporczywie nie bierze w nim udziału, nie stawia się na posiedzenie informacyjne, na mediację i nie jest możliwe poinformowanie tej strony o indywidualnych i społecznych skutkach rozpadu małżeństwa. Czy podlega ono wówczas umorzeniu i czy dołączenie postanowienia o umorzeniu postępowania informacyjnego z takiej przyczyny spełnia wymagania formalne pozwu o rozwód czy separację określone w art. 436⁴ k.p.c. i pozew taki nie będzie traktowany ponownie jako wniosek o wszczęcie rodzinnego postępowania informacyjnego.</p>	<p>Mediacja rodzinna trwa miesiąc, po upływie tego terminu może być przedłużona na okres do 6 miesięcy. Po upływie tych terminów mediator przedstawia protokół z mediacji sądowi. Sąd wydaje postanowienie w przedmiocie umorzenia rodzinnego postępowania informacyjnego zarówno wówczas gdy mediację przeprowadzono jak i wówczas gdy do niej nie doszło, upłynął zaś wyznaczony przepisami czas. Jeśli strona nie stawia się na posiedzenie informacyjne, a następnie na spotkanie mediacyjne to wyraża brak woli wzięcia udziału w mediacji. Projekt nie nakłada na strony obowiązku mediacji. Czas trwania rodzinnego postępowania informacyjnego będzie zatem zależał od czasu trwania mediacji, w przypadku braku uczestnictwa w niej – miesiąc od dnia posiedzenia informacyjnego. Jednocześnie w projekcie rezygnuje się z obowiązku potwierdzania przez strony odebrania pouczenia o indywidualnych i</p>
--	--	---	---	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 445^a § 3 k.p.c.</p>	<p>Powstaje wątpliwość czy złożenie wniosku o rodzinne postępowanie informacyjne skutkować ma zawieszeniem postępowania dotyczącego nakazu alimentacyjnego co do świadczeń za okres od złożenia wniosku.</p> <p>Wątpliwość dotyczy również kierowania do rodzinnego postępowania informacyjnego spraw, w których jedna ze stron jest osobą nieznaną z miejsca pobytu, co z przyczyn oczywistych powoduje niemożność zawarcia przez strony jakichkolwiek porozumień.</p> <p>Czy w przypadku wniesienia pozwu o rozwód, w którym wskazano, iż strona pozwana jest</p>	<p>społecznych skutkach rozpadu małżeństwa.</p> <p>Uwaga zasadna, uwzględniona w projekcie. Wniosek o przeprowadzenie rodzinnego postępowania informacyjnego nie jest sprawą o rozwód. Z uwagi na przyspieszony tryb uzyskiwania alimentów natychmiastowych niezasadne byłoby zawieszanie tego odrębnego postępowania.</p> <p>Projekt nie reguluje kwestii ustanowienia kuratora dla współmałżonka nieznanego z miejsca pobytu do reprezentowania go w rodzinnym postępowaniu informacyjnym. Udział małżonków w rodzinnym postępowaniu informacyjnym ma na celu wywołanie skutków materialnoprawnych (ustalenie wzajemnych uzgodnień dotyczących dzieci rozwodzących się</p>
--	--	--	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 436¹ §3 k.p.c.</p>	<p>nieznana z miejsca pobytu, a do pozwu nie dołączono postanowienia o umorzeniu rodzinnego postępowania informacyjnego, o którym mowa w art. 436³ k.p.c. sąd ma nadal obowiązek traktować taki pozew jako wniosek o wszczęcie rodzinnego postępowania informacyjnego, a jeśli tak, to czy ma obowiązek przeprowadzenia postępowania zmierzającego do ustanowienia dla nieznanego z miejsca pobytu kuratora.</p> <p>W świetle tego przepisu pojawia się pytanie jaki sąd będzie zatwierdzał ewentualne ugody zawarte przed mediatorem przez uczestników rodzinnego postępowania informacyjnego, w sytuacji gdy ugody te dotyczyć będą władzy rodzicielskiej, alimentów lub kontaktów, czy będzie to sąd właściwy do prowadzenia postępowania informacyjnego (okręgowy) czy sąd</p>	<p>małżonków, czy też pojednanie się małżonków). Niedopuszczalnym zatem, ze względu na sprzeczność z ustawowymi uprawnieniami kuratora procesowego wynikającymi z art. 143 k.p.c., jest ustanawianie kuratora do udziału w rodzinnym postępowaniu informacyjnym. A zatem w takich okolicznościach rodzinne postępowanie informacyjne nie byłoby przeprowadzane.</p> <p>Projekt przesądza obecnie, że czynności w rodzinnym postępowaniu informacyjnym wykonuje sąd właściwy dla spraw o rozwód i o separację, w tym zatwierdzenie ugody, bez udziału ławników, zatem nie może to być sąd opiekuńczy.</p>
--	--	---------------------------------------	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>opiekuńczy (rejonowy). Z chwilą zakończenia rodzinnego postępowania informacyjnego sąd okręgowy przestaje być sądem rozpoznającym sprawę, o którym mowa w art. 183¹ §2 k.p.c. gdyż strony po zakończeniu tego postępowania nie są zobligowane ani do wystąpienia z wnioskiem o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem, ani też tym bardziej do wniesienia pozwu o rozwód, czy separację, w których to postępowaniach sąd okręgowy miałby uprawnienie do rozstrzygania w przedmiocie alimentów, kontaktów czy władzy rodzicielskiej nad dzieckiem. Dlatego też dopuszczalne wydaje się przyjęcie, że sądem, który byłby właściwy do zatwierdzania zawartych przed mediatorem ugód byłby sąd okręgowy przed umorzeniem postępowania informacyjnego, a sąd rejonowy posiadający właściwość rzeczową w zakresie objętym ugoda.</p> <p>Zauważyć należy, iż żaden ze zmienianych przepisów kodeksu postępowania cywilnego nie odnosi się do niezwykle trudnej kwestii dotyczącej wniosków o ograniczenie rodzicom władzy rodzicielskiej nad dzieckiem poprzez ustanowienie rodziny zastępczej, które</p>	<p>W obecnym stanie prawnym sąd, przed którym toczy się sprawa o rozwód, może ograniczyć władzę rodzicielską także poprzez umieszczenie dzieci w rodzinie zastępczej.</p>
--	--	--	---	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>wpływają do sądu rejonowego przed wniesieniem sprawy o rozwód lub też w trakcie takiego postępowania i udziału kandydatów na rodziców zastępczych lub rodziców zastępczych w toczących się postępowaniach o rozwód. Zgodnie z treścią zmienionego art. 445¹ § 2 k.p.c. sprawa o władzę rodzicielską wszczęta przed wytoczeniem powództwa o rozwód lub o separację nie będzie obecnie przez sądy rejonowe zawieszana, lecz przekazywana do sprawy o rozwód lub separację tak więc w procesie mogą pojawić się osoby kandydatów na rodziców zastępczych, czy też osoby, które na czas określony zostały tymi rodzicami ustanowione.</p> <p>Nadal ustawodawca unika, chociażby przykładowej definicji pojęcia „dobro dziecka”, a także nie wskazuje, chociażby przykładowo, co należy rozumieć pod pojęciem „stosowne zarządzenia” Nie może to nadal pozostawać w kategorii wyobraźni sędziego, którego decyzje są następnie mocno kontrolowane i oceniane. Przepis jest dla sędziego narzędziem, którym się posługuje. Trudno sobie wyobrazić, aby np.</p>	<p>Pojęcie dobra dziecka funkcjonuje w orzecznictwie i nauce prawa i interpretacja tego pojęcia nie budzi wątpliwości praktycznych.</p>
--	--	--	--	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			lekarzowi nakazano : „ zastosuje stosowne leczenie" bez wskazania w nauce medycyny, jakie konkretnie metody i środki lecznicze mogą być użyte przy zdiagnozowaniu określonej choroby. Podobnie z nauczycielem : „stosuje odpowiednie metody wychowawcze".	
3.	SA Szczecin	Art. 107 § 2 k.r.o.	Dwa ostatnie słowa znowelizowanej treści § 2 art. 107 kro tj. „po rozwodzie" pozostają w sprzeczności z treścią tego przepisu oraz stanem faktycznym i okolicznościami prawnymi, w jakim ma on zastosowanie, albowiem przepis ten nie dotyczy rozstrzygnięcia o władzy rodzicielskiej w wyroku rozwodowym (tę sytuację normuje art. 58 § 1a kro), ale zastosowanie znajduje w stanie faktycznym, w którym zachodzi potrzeba rozstrzygnięcia o władzy rodzicielskiej nad małoletnim dzieckiem, którego rodzice żyją w rozłączeniu (przy czym nie pozostają w toku sprawy rozwodowej). Dlatego należałoby wykreślić z projektu zmiany słowa „po rozwodzie".	Uwaga zasadna, projektowany przepis zawiera przeklejenie z projektowanego art. 58 § 1a, i stanowi omyłkę redakcyjną, sformułowanie „po rozwodzie" zostało usunięte.
		Art. 133 § 4 k.r.o.	Propozycja nie uwzględnia interesów dziecka niepełnosprawnego, które ukończyło 25 lat, a nie jest w stanie samodzielnie zaspokoić	Uwaga zasadna, uwzględniona w projekcie.

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych</p>	<p>swych usprawiedliwionych potrzeb. Proponuje się w projekcie nowelizacji ten istotny problem dotyczący niepełnosprawnych dzieci uwzględnić tak, by zapewnić pełną ochronę ich interesów.</p> <p>Proponowana zmiana jest niekorzystna dla stron w postępowaniu o rozwód, które zgodnie wniosły o orzeczenie rozwodu bez orzekania o winie i w taki sposób został orzeczony przez sąd rozwód. Dotychczas w przypadku orzeczenia rozwodu bez orzekania o winie sąd z -urzędu zwracał stronie połowę uiszczonej opłaty od pozwu. Proponowana zmiana to uniemożliwia. W tym zakresie nie przekonuje zawarte w uzasadnieniu projektu uzasadnienie tej zmiany. Nie można także uznać, że opłata od pozwu o rozwód czy separację w kwocie 600 zł. była „w istocie niewielka”, nie uzasadnia tej zmiany okoliczność, że koszty postępowań rozwodowych są wyższe, niż ponoszone przez strony, jak podkreśla się w uzasadnieniu projektu. W przypadku bowiem sytuacji, gdy rozwód bez orzekania o winie jest orzeczony po przeprowadzeniu pierwszego posiedzenia wyznaczonego na rozprawę, tak nie jest.</p>	<p>Nie ma uzasadnienia dla promowania tego rodzaju porozumienia stron. Intencją projektu jest uchylenie możliwości zwrotu połowy opłaty od pozwu o rozwód, a poczynione w tym zakresie „oszczędności” przeznaczone byłyby na wynagrodzenie mediatorów w rodzinnym postępowaniu informacyjnym. Nadal pozostawiona jest możliwość zwrotu połowy opłaty od pozwu o separację.</p>
--	--	--	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			są płci. Tym bardziej powodowie nie posiadają informacji o miejscu ich zamieszkania oraz danych na temat istnienia wykonalnego orzeczenia lub ugody. Projektowana zmiana przepisów nie przewiduje w jaki sposób, przy obowiązywaniu przepisów ustawy o ochronie danych osobowych, powodowie mieliby uzyskiwać żądane dane.	
5.	KRK	Art. 58 § 1a k.r.o. Art. 107 § 2 k.r.o.	W przypadku pieczy naprzemienną należy wskazać pierwszoplanowe miejsce zamieszkania dziecka.	Ustalenie, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach nie oznacza automatycznie, że okresy te będą identyczne. Dla uznania, że rodzice sprawują pieczę naprzemienną nie jest konieczne sprawowanie pieczy nad dziećmi w okresach idealnie równych. Chodzi tu o sprawowanie pieczy w okresach powtarzających się. Jeśli jednak orzeczenie sądu wskazywać będzie na zrównoważone okresy, podczas których dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców, określenie pierwszoplanowego miejsca zamieszkania dziecka byłoby zbędne wobec treści art. 26 § 2 k.c., zgodnie z którą, jeżeli dziecko nie przebywa stale u żadnego z rodziców, jego

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>Zbędne jest wskazanie, iż musi być to wspólne wychowanie dziecka przez oboje rodziców, jak również założenie, iż kontakty po rozwodzie każdorazowo muszą być utrzymywane. Taki przepis faktycznie uniemożliwi sądowi zastosowanie pozbawienia władzy rodzicielskiej lub zakazu osobistej styczności w orzeczeniu dotyczącym sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej, gdyż te zarządzenia w sposób nie budzący wątpliwość wykluczają możliwość wspólnego wychowania dziecka.</p> <p><u>Propozycja:</u> <i>„W braku porozumienia, o którym mowa w §1, sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców rozstrzyga o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i</i></p>	<p>miejsce zamieszkania określa sąd opiekuńczy. Zgodnie z art. 28 k.c. możliwe jest tylko jedno miejsce zamieszkania. Wprowadzenia odrębnej regulacji nie jest więc konieczne. „Mieszkanie” w znaczeniu przebywania dziecka u rodzica, który sprawuje wówczas nad nim pieczę, nie jest tożsame z zamieszkaniem, o którym mowa w art. 26 k.c.</p> <p>Projektowane art. 58 § 1a k.r.o. i art. 107 § 2 k.r.o. zawierają w tym zakresie jedynie zmianę redakcyjną w stosunku do obecnej. Ponadto zgodnie z art. 112 k.r.o. pozbawienie władzy rodzicielskiej może być orzeczone także w wyroku orzekającym rozwód.</p>
--	--	--	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p><i>określa zasady kontaktu z dzieckiem po rozwodzie."</i></p> <p><u>Propozycja:</u> <i>„Jeśli dobro dziecka za tym przemawia sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom, a także określić, że dziecko będzie mieszkało, bądź utrzymywało kontakty z każdym z rodziców w powtarzających się okresach lub powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego z rodziców do określonych praw i obowiązków."</i></p> <p>Tak sformułowany zapis wysuwa na plan pierwszy dobro dziecka, którym sąd powinien się kierować przy wydaniu orzeczenia. Oczekiwania każdego z rodziców w tym zakresie winny mieć zasadniczo znaczenie drugoplanowe. Poza tym orzeczenie o wspólnym wykonywaniu władzy rodzicielskiej nie może każdorazowo determinować zamieszkiwania z każdym z rodziców w powtarzalnych okresach. Rodzice mogą wspólnie wykonywać władzę rodzicielską także w sytuacji, gdy miejsce zamieszkania dziecka zostało ustalone tylko u jednego z nich, a drugiemu z rodziców zagwarantowane</p>	
--	--	--	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawie o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p style="text-align: center;">Art. 133 § 4 k.r.o.</p>	<p>zostały kontakty z dzieckiem. Zaproponowany przepis przez projektodawcę w naszej ocenie możliwości takiej nie zapewnia.</p> <p>Tak wspólne wychowanie, jak i ograniczenie wykonywania władzy rodzicielskiej do określonych praw lub obowiązków powinno być fakultatywne, a przepis powinien jasno wskazywać, że są to rozwiązania alternatywne.</p> <p>Rozwiązanie może budzić wątpliwości, szczególnie w kontekście osób nie kontynuujących nauki. Zagwarantowanie im prawa do świadczeń alimentacyjnych do 25 roku życia może osłabiać ich aktywność społeczną i stanowić czynnik osłabiający motywację do podjęcia zatrudnienia.</p> <p>W ocenie Krajowej Rady Kuratorów przepis powinien wprowadzać ogólną normę wygaśnięcia z mocy prawa z chwilą osiągnięcia pełnoletności, z wyłączeniem osób kontynuujących naukę, w przypadku których powinien wygasać z mocy prawa z chwilą ukończenia 25 roku życia.</p> <p><u>Propozycja:</u> <i>„Świadczenie alimentacyjne rodzica względem dziecka wynikające z orzeczenia sądu, a także ugody zawartej przed sądem lub mediatorem</i></p>	<p>Przepis zostanie zmieniony w uwzględnieniu sytuacji osób niepełnosprawnych. Wprowadzenie wieku granicznego, kiedy wygasa to świadczenie, odnosi się wyłącznie do świadczeń alimentacyjnych ustalonych wyrokiem albo ugodą, jeżeli dziecko zachowywałoby swoje uprawnienia w tym zakresie, to jest nadal nie będzie mogło się utrzymać, jeżeli natomiast je utraci przed ukończeniem 25 lat, zastosowanie mają przepisy art. 133 § 1 lub 3 oraz art. 138 k.r.o.</p>
--	--	--	--	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 59 k.p.c.</p>	<p><i>wygasa z mocy prawa z chwilą ukończenia przez uprawnionego 18 roku życia, a w przypadku osób kontynuujących naukę po osiągnięciu pełnoletniości z chwilą ukończenia 25 roku życia."</i></p> <p>W pozostałej części rozwiązania dotyczące natychmiastowych świadczeń alimentacyjnych jako rozwiązania alternatywnego do zwykłej drogi dochodzenia roszczeń alimentacyjnych ocenić należy pozytywnie.</p> <p>Obligatoryjne powiadomienie prokuratora o każdym postępowaniu wszczętym z udziałem małoletniego nie znajduje uzasadnienia. Obligatoryjne powiadomienie prokuratury przez sąd powinno następować w przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, uchylania się od wykonywania obowiązków orzeczonych na rzecz małoletniego lub uchylania się od czynności z jego udziałem. W pozostałych sprawach zawiadomienie prokuratora powinno być uprawnieniem sądu, a nie jego obowiązkiem.</p> <p><u>Propozycja:</u> <i>„Sąd zawiadamia prokuratora o każdym przypadku uzasadnionego podejrzenia</i></p>	<p>Potrzeba wprowadzenia tego rozwiązania wyjaśniona została w uzasadnieniu projektu. Postulowana zmiana nie zawiera uzasadnienia dla wykazania, że proponowane rozwiązanie jest bardziej pożądane aniżeli projektowane.</p>
--	--	-----------------------	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 216¹ § 3 k.p.c.</p>	<p><i>popętnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, niewykonywaniu lub uporczywym utrudnianiu wykonania orzeczenia lub ugody związanej z obowiązkami względem małoletniego lub czynności z jego udziałem, a także o każdej sprawie, w której jego udział uważa za niezbędny".</i></p> <p>Wysłuchanie małoletniego powinno być czynnością, w której zachowane są określone standardy. Dlatego niezrozumiałym jest tworzenie przepisu, który zakłada pewną dowolność w tym zakresie i możliwość wysłuchania poza terenem sądu. Uważamy też, że przy wysłuchaniu małoletniego zawsze powinien być obecny psycholog.</p> <p><u>Propozycja:</u> <i>„§ 3. Wysłuchanie, o którym mowa w §1, odbywa się na terenie sądu lub prokuratury, przeprowadza się je w przyjaznych dziecku warunkach, a zwłaszcza w „Niebieskim pokoju”, każdorazowo przy udziale psychologa, zapewniając małoletniemu poczucie bezpieczeństwa i swobodę wypowiedzi.”</i></p> <p>Dodanie § 4:</p>	<p>Nowelizacja zmierza do sprecyzowania warunków jakie mają spełniać pomieszczenia, w których odbywać się będą wysłuchania. Wysłuchanie małoletniego nie jest dowodem w sprawie, dlatego nie ma potrzeby aby warunki techniczne pokoju wysłuchań odpowiadały tym określonym w postępowaniu karnym, w którym dokonuje się przesłuchania świadka (pokrzywdzonego). Zwrócić należy uwagę, że określenie „poza salą sądową” jest bardziej ogólne w porównaniu do proponowanego w projekcie określenia pomieszczenia, w których przeprowadzone będzie wysłuchanie. W sądach funkcjonują pojedyncze pomieszczenia, tzw. niebieskie pokoje. Z pokoju tego korzystają sędziowie z wydziałów rodzinnych i nieletnich oraz</p>
--	--	--	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 436¹ k.p.c. Art. 436⁴ k.p.c.</p>	<p><i>„§ 4. W szczególnie uzasadnionych przypadkach wysłuchanie może być przeprowadzone w siedzibie Opiniodawczego Zespołu Sądowych Specjalistów lub na terenie poradni psychologiczno- pedagogicznej.”</i></p> <p>Krajowa Rada Kuratorów ocenia negatywnie propozycje projektowanych przepisów, a przede wszystkim brak ich spójności i uważa, że powinny zostać one opracowane od nowa. Przepisy powinny jak się wydaje sprzyjać upowszechnianiu mediacji i możliwości</p>	<p>wydziałów karnych. Wysłuchania będą się odbywały się w takich pokojach. Sformułowanie wskazujące, że wysłuchanie mogłoby odbywać się poza sądem uwzględniają treść § 154 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 2316 z późn. zm.)</p> <p>Nadto, w zależności od okoliczności danej sprawy, sędzia zawsze może przeprowadzić wysłuchanie w obecności biegłego psychologa i do niego należy ocena zasadności udziału biegłego. Wprowadzenie sztywnej zasady nakazującej obecność psychologa przy każdym wysłuchaniu, w szczególności w przypadku dzieci starszych, jest zbędne.</p> <p>Rodzinne postępowanie informacyjne jest postępowaniem <i>lex specialis</i> wobec ogólnej regulacji dotyczącej mediacji. Kieruje się innymi zasadami. Celem tego szczególnego postępowania jest jednak, tak samo jak w mediacji pojednanie stron lub</p>
--	--	---	--	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>skorzystania z niej, a nie do niej zmuszać.</p> <p>Rodzinne postępowanie informacyjne ma być wszczynane na wniosek stron, co stanowi niekonsekwencję, gdyż przepis art. 436¹§1 kpc. wskazuje, że przed wniesieniem pozwu o rozwód lub separację przeprowadza się rodzinne postępowanie informacyjne. Tym samym wyklucza to dobrowolność i stawia strony przed obowiązkiem przystąpienia do niego, niezależnego od ich faktycznej woli.</p> <p>Jeśli rodzinne postępowanie informacyjne miało rozszerzyć możliwość stosowania mediacji, to powinno być zarządzane z urzędu i służyć przekazaniu stronom informacji o możliwości skorzystania z mediacji. Natomiast wniosek stron powinien dotyczyć mediacji, a nie samego posiedzenia informacyjnego.</p> <p>Poza tym w art. 436² § 2 k.p.c. wymienione zostały powody umorzenia przez sąd rodzinnego postępowania informacyjnego. Zabrakło wśród nich kilku istotnych elementów, w tym tego najbardziej oczywistego- braku zgody przynajmniej jednej ze stron na przystąpienie do mediacji. Jest to kolejne uchybienie naruszające zasadę dobrowolności mediacji.</p> <p>Projektodawca nie wziął też pod uwagę sytuacji, które wykluczają możliwość</p>	<p>doprowadzenie do zawarcia ugody w kwestiach dotyczących wspólnych małoletnich dzieci stron. Projekt przyjmuje, że mediacja nie jest obowiązkowa, konieczne jest jedynie przeprowadzenie rodzinnego postępowania mediacyjnego.</p>
--	--	--	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>przeprowadzenia mediacji. W doktrynie utrwalony i dominujący jest pogląd, że nie przeprowadza się mediacji w przypadku nierównej pozycji stron (najbardziej jaskrawym przykładem takiej sytuacji jest relacja pomiędzy sprawcą i ofiarą przemocy). Z przyczyn oczywistych, wynikających z niemożności dotrzymania poczynionych uzgodnień, nie przeprowadza się także mediacji z udziałem osób uzależnionych od alkoholu lub substancji psychoaktywnych.</p>	
		Art. 440 § 1 k.p.c.	Należy utrzymać dotychczasowe brzmienie przepisu, tym bardziej, że możliwość zawieszenia postępowania wynika wyłącznie z arbitralnej oceny sądu i nie wymaga uwzględnia stanowisk stron.	Projekt kładzie nacisk na trwałość małżeństwa i rodziny. W tym celu zostało skonstruowane całkowicie nowe rodzinne postępowanie informacyjne. Temu też celowi ma służyć możliwość wielokrotnego zawieszenia postępowanie w sprawie o rozwód i separację.
		Art. 505 ⁴⁰ §1 pkt 3 i 4 k.p.c.	Wątpliwości budzi obowiązek wskazania przez stronę powodową danych adresowych innych osób uprawnionych do świadczeń alimentacyjnych od pozwanego.	Uwaga słuszna, przepis zostanie w tym zakresie zmieniony.
		Art. 505 ⁴¹ § 2 k.p.c.	Podobne wątpliwości budzi faktyczna	Projekt obecnie przewiduje termin 14 dni.

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>możliwość rozpoznania przez sąd pozwu w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym w terminie 7 dni.</p>	
		<p>Art. 742 § 4¹k.p.c.</p>	<p>Propozycję należy ocenić negatywnie. Sąd może odrzucać wnioski wskazując na brak zmian w stanie faktycznym, ale każdorazowo powinien je rozpoznać.</p>	<p>Nowelizacja ma na celu ograniczenie możliwości przedłużania postępowania poprzez składanie kolejnych wniosków o zabezpieczenie. Aktualne wykorzystanie przez stronę przysługujących jej środków prawnych związanych z zabezpieczeniem skutecznie blokuje postępowanie sądowe na kilka miesięcy i dłużej. Odrzucenie wniosku o zabezpieczenie, sąd może orzec także po przeprowadzeniu rozprawy. Sąd może rozpoznać wniosek na posiedzeniu niejawnym, jeśli zachodzą oczywiste podstawy do jego odrzucenia. Przepis w</p>

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 209 a §2 k.k.</p>	<p>Konieczna jest zmiana redakcji przepisu, gdyż w takim brzmieniu może być on interpretowany nie jako dotyczący osoby zobowiązanej, której dotyczy orzeczenie sądu, ale kuratora sądowego wykonującego przymusowe odebranie osoby (sąd zleca przymusowe odebranie kuratorowi). Należy podkreślić, że zgodnie z art. 598¹²§2 k.p.c. kurator sądowy wykonujący takie orzeczenie ma nie tylko prawo, ale wręcz obowiązek wstrzymania się z wykonaniem orzeczenia, gdyby jego wykonanie zagrażało dobru dziecka lub je naruszało.</p> <p>Propozycja: <i>„§2. Jeżeli zobowiązany do oddania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej nie wykonuje orzeczenia, a zwłaszcza udaremnia, uniemożliwia lub utrudnia kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie tej osoby, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.”</i></p> <p>Nadanie brzmienia projektowanemu §3: <i>„§3. Jeśli sprawca czynu opisanego w §1 i §2</i></p>	<p>żaden sposób nie zamyka drogi do rozpoznania wniosku na rozprawie.</p> <p>Pomimo, że projektowany przepis nie uzasadnia wskazanych obaw, gdyż odpowiedzialności za to przestępstwo podlega tylko ten, kto uchyla się od wykonania orzeczenia, co oznacza wykluczenie z zakresu penalizacji sytuacji, w których zobowiązany nie wykonuje orzeczenia z przyczyn obiektywnych, tj. niezależnych od jego woli, przepis zostanie zmieniony w celu wyeliminowania podnoszonych wątpliwości.</p> <p>Postulat wprowadzenia instytucji szczególnej recydywy, pozwalającej na skazanie sprawcy przestępstwa z projektowanego art. 209a § 1</p>
--	--	---------------------------	---	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 318a § 2 k.p.k.</p>	<p><i>został w okresie ostatnich pięciu lat skazany za przestępstwo podobne, podlega karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności do lat 2."</i></p> <p>Projektowanym §3,4 i 5 zmienić numerację na 4,5 i 6.</p> <p>Zaproponowana zmieniona redakcja projektowanego art. 209a § 2 k.k. koresponduje z treścią art. 598⁵ k.p.c. i pozwala kuratorowi sądowemu na wykonanie orzeczenia o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką w sposób w pełni zbieżny z obowiązującymi przepisami, w tym z art. 598 12 §2 k.p.c. Natomiast możliwość zaostrenia kary w przypadku „swoistego recydywisty” powinna pozytywnie wpłynąć na prewencyjny charakter orzeczonej kary w przypadku osoby skazanej za taki czyn po raz pierwszy.</p> <p><u>Propozycja:</u> <i>„W czasie zawieszenie postępowania, prokurator co najmniej raz na 3 miesiące kontroluje wykonanie przez podejrzanego</i></p>	<p>lub 2 k.k. na karę pozbawienia wolności w przypadku, gdy „w okresie ostatnich 5 lat” został on skazany za przestępstwo podobne, nie zasługuje na aprobatę. Pomijając systemową niespójność przepisu w zakresie daty, od której liczony byłby 5-letni okres warunkujący tę szczególną recydywę z obowiązującym art. 64 k.k., który przyjmuje jako cezus określony czas „od odbycia kary” stwierdzić należy, że propozycja skazania sprawcy czynu z art. 209a § 1 lub 2 k.k. we wskazanych warunkach na karę pozbawienia wolności nie jest zasadna w kontekście ratio legis projektu (dobro dziecka) oraz specyfiki normowanych projektem stosunków (władza rodzicielska, opieka i utrzymywanie kontaktów z dziećmi). Kara izolacyjna nie tylko zaburzy prawidłowy proces opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjny dziecka, ale przede wszystkim pozbawi dziecko kontaktu z rodzicem.</p> <p>Projektowany przepis wskazuje jedynie na możliwość zlecenie przez prokuratora kuratorowi sądowemu przeprowadzenie wywiadu. Prokurator w oparciu o inne</p>
--	--	-----------------------------	---	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p><i>orzeczenia sądu, a także ugody zawartej przed sądem lub mediatorem, o których mowa w §1, w szczególności poprzez zlecenie w trybie art. 214 k.p.k. wywiadu środowiskowego kuratorowi sądowemu dla ustalenia sposobu wypełniania orzeczenia sądu albo przyczyn jego niewykonywania."</i></p> <p>Taka konstrukcja pozwoli prokuratorowi na elastyczne dostosowanie metod pozyskiwania informacji związanych z wypełnianiem obowiązku przez podejrzanego. Będzie mógł także zwrócić się o informacje do sądu rodzinnego, w którym to postępowanie jest wykonywane, czy też zlecić stosowne ustalenia funkcjonariuszom policji.</p> <p>Przepis w proponowanym brzmieniu wskazuje na preferowany system pozyskiwania informacji i możliwość zlecenia wywiadu kuratorowi, nie ogranicza jednak prokuratora w możliwości pozyskiwania informacji także z innych źródeł.</p>	<p>przepisy może czynić ustalenia na podstawie różnych źródeł informacji (policja, sąd rodzinny), a nie tylko na podstawie wywiadu sporządzonego przez kuratora. Projektowany przepis nie wyłącza stosowania art. 15 k.p.k. w toku postępowania przygotowawczego, którego jednym z celów, zgodnie z art. 297 § 1 pkt 4 k.p.k. jest wyjaśnienie okoliczności sprawy. W kontekście tej nowoprojektowanej podstawy wywiadu nic nie stoi na przeszkodzie by prokurator, zlecając jego przeprowadzenie, wskazał w zarządzeniu, że wywiad ten ma także obejmować informacje/ustalenia z poszczególnych sądów lub innych organów i instytucji. Projektowany przepis pozwala bowiem prokuratorowi, zgodnie z ustawowym celem postępowania przygotowawczego, na wyjaśnienie okoliczności sprawy, w zależności od jej specyfiki.</p>
--	--	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		Art. 505 ⁴¹ § 2 k.p.c.	<p>skutkowało wielokrotnie ostatecznie - prowadzeniem postępowania w trybie zwykłym.</p> <p>Ponadto w projekcie brak jest wyraźnego wskazania rygoru w razie wezwania powoda do uzupełnienia braków pozwu poprzez złożenie pozwu na urzędowym formularzu. Właściwe wydaje się, aby wezwanie takie następowało pod rygorem stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty i skierowania sprawy do rozpoznania na zasadach ogólnych. Rygor zwrotu pozwu - wynikający wprost z ustawy (art. 130 k.p.c.) jest zbyt daleko idący. W projekcie zawarto odwołanie do art. 486 § 1 k.p.c., jednak zwrócić uwagę należy, że brak urzędowego formularza jest brakiem formalnym pozwu uzupełnianym w trybie art. 130 k.p.c. Ocena czy ten brak występuje, ma miejsce, przed przystąpieniem do oceny, czy istnieją podstawy do wydania nakazu zapłaty.</p> <p>Postuluje się wydłużenie terminu rozpoznania sprawy przez sąd z 7 do 14 dni od wniesienia pозwu w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym.</p>	<p>Projekt przewiduje obecnie termin 14 dniowy.</p>
--	--	-----------------------------------	--	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

7.	SA Gdańsk	Nakaz alimentacyjny	Postuluje się aby wprowadzić w projekcie możliwość wydawania nakazu alimentacyjnego przez referendarza sądowego, co odciąży sędziów rodzinnych i umożliwi ubieganie się o etaty referendarskie przez wydziały rodzinne i nieletnich.	Referendarz w znaczeniu ustrojowym nie ma uprawnień orzeczniczych tego rodzaju.
8.	SA Katowice	Art. 133 § 4 k.r.o. Art. 59 k.p.c. Art. 505 ⁴¹ § 2 k.p.c.	W projektowanym przepisie nie uwzględniono osób, które po ukończeniu 25 roku życia z przyczyn od siebie niezależnych nie są w stanie samodzielnie się utrzymać np. osoby trwale niezdolne do pracy lub student, który ze względów zdrowotnych musiał skorzystać z urlopu dziekańskiego dla poratowania zdrowia. Niepotrzebny jest udział prokuratora w każdej sprawie wszczętej z urzędu dotyczącej dziecka, którego dobro jest zagrożone, w szczególności o ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej lub o zmianę rozstrzygnięcia w tym przedmiocie. Bardziej uzasadniony byłby udział ławników w składach orzekających w tych kategoriach spraw.	Uwaga zasadna, uwzględniona w projekcie. Przepis nakłada obowiązek zawiadomienia prokuratora, nie wymaga udziału prokuratora w postępowaniu. Potrzeba wprowadzenia tego rozwiązania wyjaśniona została w uzasadnieniu projektu. Projekt przewiduje obecnie termin 14

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		Art. 505 ⁴³ k.p.c.	<p>powinien być wydłużony do 14 dni.</p> <p>W związku ze sformułowaniem użytym w przepisie – upływ terminu zaspokojenia roszczenia – zachodzą wątpliwości czy chodzi o termin do zaspokojenia pierwszej wymagalnej raty świadczenia alimentacyjnego.</p>	<p>dniowy.</p> <p>Świadczenia alimentacyjne są świadczeniami okresowymi, nie powinno budzić wątpliwości, że projektowany przepis traktuje o terminie zaspokojenia pierwszej wymagalnej raty świadczenia.</p>
--	--	-------------------------------	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

9.	RPD	Art. 216 ¹ k.p.c. i 576 k.p.c.	<p>Zwrócić należy uwagę, że wystuchanie dziecka w odpowiednio przystosowanych przyjaznych pomieszczeniach nie gwarantuje pełnej ochrony dobra dziecka. Postępowanie karne zapewnia dodatkowe, szczególne ochronne warunki przesłuchania małoletnich. Między innymi, w stosunku do małoletniego, który nie ukończył 15 lat przesłuchania co do zasady dokonuje się tylko raz, na posiedzeniu niejawnym, obowiązkowo z udziałem psychologa. Również starsze dzieci przesłuchuje się w szczególnym trybie, gdy zachodzi uzasadniona obawa, przesłuchanie w innych warunkach mogłoby wywrzeć negatywny wpływ na stan psychiczny przesłuchiwanego.</p> <p>Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzonego w trybie określonym w art. 185a - 185c Kodeksu postępowania karnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 1642). określa sposób przygotowania małoletniego świadka/pokrzywdzonego do przesłuchania i warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do jego przeprowadzenia. Rozporządzenie stanowi między innymi, że jeżeli świadek jest</p>	<p>Sposób przesłuchania i warunki jakim powinno odpowiadać pomieszczenie, w którym odbywa się przesłuchanie określone w przepisach art. 185a-185c k.p.k., dotyczy przesłuchania małoletniego świadka i pokrzywdzonego. Art. 72 ust. 3 Konstytucji RP stanowi, że w toku ustalania praw dziecka, organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka – analogicznie do normy zawartej w art. 12 Konwencji o prawach dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r. Oba projektowane przepisy dotyczą wysłuchania a nie przesłuchania. Informacje uzyskane podczas wysłuchania nie są dowodem w sprawie, lecz pełnią subsydiarną rolę wobec pozostałego, zebranego w postępowaniu materiału dowodowego. Nie jest konieczne aby standard ochrony małoletnich podczas wysłuchania (warunki techniczne pokoju wysłuchania) odpowiadał tym określonym w przepisach procedury karnej. Propozycja nowelizacji aby do wysłuchania dochodziło nie tylko poza salą posiedzeń, ale w pokoju przyjaznym dla dziecka, gwarantującym</p>
----	-----	---	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>małoletnim, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, planowana pora i czas przesłuchania powinny uwzględniać potrzeby wynikające z jego wieku, potrzebę nawiązania z nim kontaktu przez biegłego psychologa przed przystąpieniem do przesłuchania oraz potrzebę ewentualnych przerw w prowadzonej czynności. Przed rozpoczęciem przesłuchania małoletniego, sędzia, prokurator, obrońca i pełnomocnik pokrzywdzonego mogą uzgodnić z biegłym psychologiem sposób formułowania zadawanych świadkowi pytań, w szczególności dotyczących sfery intymnej. Przed rozpoczęciem przesłuchania biegły psycholog przeprowadza ze świadkiem wstępną rozmowę w celu obniżenia poziomu lęku i niepokoju świadka. Biegły psycholog w miarę potrzeby udziela sędziemu pomocy w wyjaśnieniu w sposób zrozumiały dla świadka zasad przesłuchania, w tym prawa odmowy składania zeznań, o ile prawo to świadkowi przysługuje, obowiązku mówienia prawdy i faktu utrwalania czynności w formie zapisu na nośnikach. W ocenie Rzecznika Praw Dziecka zawarty w Kodeksie postępowania karnego oraz w ww. rozporządzeniu standard ochrony małoletnich, powinien znaleźć odpowiednie</p>	<p>swobodę wypowiedzi, jest wystarczające.</p>
--	--	--	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 436 i następane k.p.c.</p>	<p>odzwierciedlenie w Kodeksie postępowania cywilnego. Również w postępowaniu cywilnym dzieci zasługują na szczególne traktowanie w trakcie czynności procesowych oraz wysłuchania. Na powyższe Rzecznik zwracał uwagę między innymi w wystąpieniu z 29 października 2015 r.</p> <p>W ocenie Rzecznika przepisy dot. rodzinnego postępowania informacyjnego są wewnętrznie sprzeczne. Z jednej strony z treści projektowanych przepisów wynika, że udział w takim postępowaniu jest dobrowolny - następuje na wniosek - proj. art. 436² § 1. Wniosek taki może być cofnięty zgodnie z proj. art. 436³ § 2 k.p.c., który stanowi, że umorzenie rodzinnego postępowania informacyjnego następuje między innymi z powodu cofnięcia wniosku. Z drugiej strony proj. art. 436 § 1 k.p.c. zakłada, że pozew o rozwód lub o separację, do którego nie dołączono odpisu postanowienia o umorzeniu rodzinnego postępowania informacyjnego, sąd traktuje jako wniosek o wszczęcie rodzinnego postępowania informacyjnego. Zauważyć również należy, że w przepisach dot. rodzinnego postępowania informacyjnego całkowicie została pominięta osoba dziecka.</p>	<p>Projektowane przepisy wprowadzają dla rodzin posiadających wspólne małoletnie dzieci wymóg udziału w posiedzeniu informacyjnym w ramach rodzinnego postępowania informacyjnego. Częścią tego postępowania jest mediacja, lecz udział w niej zależy tylko od decyzji każdej ze stron, jest zatem dobrowolna. Umorzenie z powodu cofnięcia wniosku, należy odczytywać w kontekście całej projektowanej regulacji, cofnięcie takie jest zatem dowodem rezygnacji z uruchomienia procesu o rozwód lub separację.</p>
--	--	------------------------------------	--	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>Celem tego postępowania jest pojednanie małżonków, a w braku możliwości pojednania — wypracowanie porozumienia o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi, kontaktach rodziców z dziećmi oraz wysokości w jakiej każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka - proj. art. 436¹ § 1 k.p.c. W toku tego postępowania sąd nie bada sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka, nie ma możliwości wysłuchania dziecka. Jak stanowi proj. art. 441 § 2 k.p.c, w razie przedstawienia ugody zatwierdzonej przez sąd w rodzinnym postępowaniu informacyjnym sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe do ustalenia okoliczności dotyczących rozkładu pożycia. Z powyższego wynika, że sąd nie będzie badał sytuacji dziecka również w toku postępowania o rozwód lub o separację.</p> <p>Zauważyć również należy, że projekt ustawy nie bierze pod uwagę sytuacji, gdzie rodzicom, samodzielnie lub w wyniku mediacji, która odbyła się przed wniesieniem powództwa o rozwód lub o separację, udało się wypracować plan wychowawczy i ugode, np. w kwestii podziału wspólnego majątku, z którymi następnie zgodnie zwracają się do sądu.</p>	<p>Wzór pouczenia ma uwzględniać elementy</p>
--	--	--	---	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Postępowanie nakazowe alimentacyjne</p>	<p>Rzecznika Praw Dziecka ma również wątpliwości, czy pisemne pouczenie stron rodzinnego postępowania informacyjnego o indywidualnych i społecznych skutkach rozpadu małżeństwa, jednakowe dla wszystkich, z góry określone w drodze rozporządzenia, odniesie swój skutek. W ocenie Rzecznika treść pouczenia powinna być dostosowana do indywidualnej sytuacji danej rodziny, adekwatna do jej potrzeb. Wydaje się, że w miejsce mediatora, tego rodzaju pouczenie powinien udzielać sądowy specjalista, odpowiednio do tego przygotowany.</p> <p>Rzecznik Praw Dziecka negatywnie ocenia propozycję rozpoznawania spraw o alimenty w postępowaniu uproszczonym - postępowaniu nakazowym alimentacyjnym. Wskazać należy, że sprawy o alimenty są bardzo często zawile i wymagają przeprowadzenia rzetelnego postępowania dowodowego. Spór o ostateczną wysokość tych świadczeń przekłada się na relacje między rodzicami i dziećmi.</p> <p>Postępowanie uproszczone było odpowiedzią</p>	<p>niezbędne, natomiast podobnie jak każda sprawa wymaga indywidualnej oceny, również w danej sprawie pouczenie to będzie zindywidualizowane.</p> <p>Postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia alimentacyjnego służy natychmiastowemu dostarczeniu uprawnionemu środków utrzymania, ale nie kończy postępowania w sprawie. Właściwie jest to pierwszy etap, który skutecznie, poprzez uruchomienie procedury zaskarżenia, może wydłużyć postępowanie na kilka miesięcy.</p> <p>Sformalizowanie alimentacyjnego postępowania nakazowego poprzez</p>
--	--	--	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>prawodawcy na postulaty społeczne, domagające się umożliwienia załatwiania spraw drobnych i prostych szybko, w postępowaniu odformalizowanym i pozbawionym zbędnych komplikacji. Postępowanie to ma regulować rozpoznawanie spraw drobnych, występujących w obrocie powszechnym, konsumenckim. Uproszczenie, tj. sformalizowanie i przyspieszenie postępowania sądowego w takich kategoriach spraw jest o tyle uzasadnione, o ile mamy do czynienia w konkretnym postępowaniu z „oczywistym” - niebudzącym wątpliwości faktycznych i prawnych, stanie sprawy. Celem postępowania uproszczonego jest uproszczenie i przyspieszenie uzyskiwania ochrony prawnej, zmniejszenia jej kosztów, co pociąga za sobą konieczność jego większego sformalizowania. Uproszczenia zmierzające do zwiększenia szybkości postępowania polegają, z jednej strony, na usprawnieniu i optymalizacji postępowania dowodowego oraz odwoławczego przez przyspieszenie i odformalizowanie czynności sądu. z drugiej natomiast, na zwiększeniu rygorów formalnych w stosunku do stron, zdyscyplinowaniu ich przy podejmowaniu</p>	<p>wprowadzenie formularza pozwu ma na celu usprawnienie i ułatwienie stronom skorzystania z nowej instytucji alimentów natychmiastowych. Wydanie nakazu alimentacyjnego kończy postępowanie w sprawie. Jest to przy tym postępowanie alternatywne do istniejącego, i od dziecka jako powoda lub jego ustawowego przedstawiciela, uzależnione będzie czy z tej nowej formy możliwości uzyskania świadczenia alimentacyjnego skorzysta.</p>
--	--	--	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 732 § 2 k.p.c.</p>	<p>czynności procesowych.</p> <p>Zauważyć dodatkowo należy, że uprawniony do alimentów może na podstawie obowiązujących przepisów złożyć wniosek o udzielenie zabezpieczenia poprzez zobowiązanie obowiązanego do zapłaty uprawnionemu jednorazowo albo okresowo określonej sumy pieniężnej. Celem zabezpieczenia jest natychmiastowe dostarczenie uprawnionemu środków utrzymania. W sprawach tych podstawą zabezpieczenia jest jedynie uprawdopodobnienie istnienia roszczenia - art. 753 k.p.c. Natomiast w projektowanym postępowaniu nakazowym alimentacyjnym, od uprawnionego wymaga się wskazania dowodów na poparcie swoich twierdzeń. Dodatkowym obciążeniem dla osoby uprawnionej jest obowiązek złożenia pozwu na urzędowym formularzu.</p> <p>Zauważyć należy, że potrzeba udzielenia zabezpieczenia może nastąpić na każdym etapie postępowania. Art. 730 § 1 k.p.c. stanowi, że sąd może udzielić zabezpieczenia przed wszczęciem postępowania lub w jego</p>	<p>Projektowany przepis nie zamyka drogi do uzyskania zabezpieczenia roszczenia na każdym etapie postępowania. W praktyce sądowej wnioski o zabezpieczenie pociągające za sobą kontrolę judykacyjną</p>
--	--	----------------------------	---	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>toku. Należyte wyjaśnienie i rozstrzygnięcie sprawy rodzinnej wymaga czasu. Zdarza się często, że w chwili zakończenia postępowania sądowego sytuacja faktyczna lub prawna łącząca strony stosunków rodzinnych jest inna niż w chwili wszczęcia postępowania, co może uniemożliwić wykonanie zapadłego orzeczenia lub wywołanie innych właściwych jego skutków. Zwiększeniu skuteczności postępowania cywilnego mają służyć regulacje zapewniające, że mimo upływu czasu koniecznego do rozstrzygnięcia sprawy możliwe będzie osiągnięcie celów tego postępowania. Służą temu właśnie przepisy o postępowaniu zabezpieczającym. Celem postępowania zabezpieczającego jest udzielenie natychmiastowej i tymczasowej ochrony prawnej uprawnionym podmiotom po to, aby całe postępowanie w sprawie osiągnęło swój cel.</p> <p>Z uzasadnienia do projektu ustawy wynika, że celem wprowadzenia powyższego przepisu jest przyspieszenie rozpoznawania spraw. Temu celowi służy również propozycja nowelizacji art. 742 k.p.c. poprzez dodanie § 4¹ oraz uchylenia art. 756¹ k.p.c. Autorzy projektu nie wzięli pod uwagę dobra dziecka, którego sytuacja na każdym etapie</p>	<p>skutecznie przedłużają czas trwania postępowań. Wnioskom tym nie przyświeca idea dobra dziecka, lecz interes wnioskującego. Dlatego przepis znacząco ogranicza termin do złożenia wniosku i liczbę wniosków. Wnioski o zabezpieczenie złożone po tym terminie (pierwszy czy też kolejne) będą badane przez sąd pod kątem bezpośredniego zagrożenia dobra małoletniego dziecka.</p>
--	--	---	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 756¹ k.p.c.</p>	<p>postępowania może ulec zmianie i wymagać wydania nowego postanowienia zabezpieczającego.</p> <p>Art. 756 k.p.c. wszedł w życie na mocy ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. poz. 1381). Wprowadzenie konieczności przeprowadzenia rozprawy w przedmiocie rozpoznania wniosku o udzielenie zabezpieczenia w sprawach dotyczących pieczy nad małoletnim dzieckiem oraz kontaktów z małoletnim dzieckiem wynika ze skomplikowanych stosunków prawnorodzinnych oraz konieczności zachowania szczególnej ostrożności w rozpoznawaniu wniosków w tego typu sprawach. Ustawodawca wprowadził wymóg, aby przed podjęciem decyzji co do udzielenia zabezpieczenia sąd wysłuchał oboje rodziców, nie ograniczając się wyłącznie do relacji jednego z nich, nierzadko skłóconego z drugim rodzicem.</p> <p>W ocenie Rzecznika Praw Dziecka zachodzi konieczność poszukiwania rozwiązań, które pozwalałyby możliwie szybko na wydanie postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia, z jednoczesnym zagwarantowaniem prawa</p>	<p>Projekt nie przywiduje obecnie uchylenia tego przepisu.</p>
--	--	------------------------------------	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		Art. 209a k.k. i 318a k.p.k.	<p>obojga rodziców do bycia wysłuchanym. Powyższy problem był przedmiotem wystąpienia Rzecznika z 31 marca 2016 r. Projekt ustawy nie spełnia tego postulatu - wraca do zasady, że wszystkie wnioski o udzielenie zabezpieczenia rozpoznawane są na posiedzeniu niejawnym, bez możliwości wysłuchania rodziców.</p> <p>Zmiana przepisów Kodeksu karnego (art. 3 i 4 projektu ustawy) uwzględnia, co do zasady, zgłaszane przez Rzecznika postulaty. Rzecznik wskazuje jednocześnie, że zachodzi potrzeba uzupełnienia przepisów w celu uniknięcia sytuacji, w których prawo karne zostanie potraktowane instrumentalnie, jako narzędzie, za pomocą którego jeden rodzic będzie próbował dotkliwie dokuczyć drugiemu, co może godzić również w dobro dziecka.</p>	<p>Projektowany przepis art. 209a k.k. ma pełnić rolę subsydiarną wobec przepisów Kodeksu postępowania cywilnego regulujących zagadnienie wykonywania kontaktów, zatem obawy o instrumentalne wykorzystywanie projektowanych rozwiązań wydają się przedwczesne.</p>
--	--	------------------------------	--	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

10.	RPO	Art. 58 k.r.o. oraz 107 k.r.o.	<p>Proponowane uzupełnienie przepisów Kodeksu powinno być bardziej jednoznaczne - zatem w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym powinien pojawić się zwrot „opieka naprzemienna” bądź „piecza naprzemienna”. W związku z tym warto rozważyć zmianę projektowanej treści art. 58 § 1aa zd. 1 KRO i sformułować ją w sposób następujący: „Sąd może pozostawić wykonywanie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom oraz określić, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach (opieka naprzemienna)” - obecnie użyte słowo „powierzyć” nie jest spójne z planowaną treścią art. 107 § 2a KRO oraz z opisywaną sytuacją, w której oboje rodziców dysponuje władzą rodzicielską. Analogicznie - z dodatkiem zwrotu „opieka naprzemienna” - brzmiałaby proponowana treść art. 107 § 2a KRO.</p> <p>Zasadne wydaje się również uzupełnienie projektowanych postanowień art. 58 § 1aa zd. pierwsze oraz art. 107 § 2a zd. pierwsze o zwrot - Jeżeli dobro dziecka za tym przemawia. tak aby nie budziło wątpliwości, że podstawową przesłanką uzasadniającą powierzenie rodzicom opieki czy pieczy naprzemiennnej jest zawsze dobro dziecka.</p>	<p>Wprowadzenie podstawy materialnoprawnej stosowania instytucji pieczy naprzemiennnej nie wymaga wprowadzenia nazwy tej instytucji do treści ustawy.</p> <p>W sprawach o rozwód, rodzice mogą już mieć za sobą uprzednie postępowanie o władzę rodzicielską, stąd sformułowanie „powierzyć”, inaczej aniżeli w przypadku sprawy prowadzonej po raz pierwszy przez sąd opiekuńczy na podstawie art. 107 § 1 k.r.o., gdy oboje na równi, w znaczeniu prawnym, wykonują w tym czasie władzę rodzicielską, stąd właściwym jest w tym przypadku sformułowanie – „pozostawić”.</p> <p>Nakaz ochrony dobra dziecka ma walor ogólny. Projektowane przepisy, jak ma to miejsce w obowiązującym stanie prawnym, eksponują prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców i w tym zakresie dochodzi jedynie do zabiegu legislacyjnego polegającego na wprowadzeniu dodatkowej jednostki redakcyjnej, dla wyraźnego</p>
-----	-----	--------------------------------	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		Art. 133 § 4 k.r.o.	Proponowana treść przepisu budzi zasadnicze wątpliwości Rzecznika Praw Obywatelskich. Wygaśnięcie z mocy prawa świadczeń alimentacyjnych wynikających z orzeczenia sądu lub ugody zawartej przed sądem lub mediatorem nie uwzględnia specyficznej sytuacji osób z niepełnosprawnościami, które - pomimo osiągnięcia pełnoletności czy wprowadzanego w projektowanym art. 133 § 4 wieku 25 lat - bardzo często mogą nie osiągnąć zdolności do samodzielnego utrzymania się aż do końca życia. Obecnie rozwiązanie legislacyjne, nieokreślające konkretnego wieku, od którego świadczenia	wskazania w jaki sposób ma być wykonywana wspólna władza rodzicielska. Okoliczność eksponowania prawa dziecka do wychowywania przez oboje rodziców, nie oznacza, że sąd pominie w ocenie sprawy element dobra dziecka, to właśnie dlatego, że będzie miał to na względzie, będzie mógł od tej zasady odstąpić, o czym mowa w ostatnim zdaniu projektowanych art. 58 § 1aa i art. 107 § 2a. Tym samym powielanie tego samego sformułowania w tej samej jednostce redakcyjnej jest zbędne.	Uwaga częściowo zasadna, przepis zostanie zmieniony.
--	--	---------------------	---	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>alimentacyjne przestają być należne, a wiążące wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego z uzyskaniem tej możliwości, jest lepsze i nie powinno być zmieniane.</p> <p>Należy mieć na uwadze, że wyrok wydany przez sąd na podstawie art. 138 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, zmieniający zakres obowiązku alimentacyjnego lub czas jego trwania (albo ustalający ustanie obowiązku alimentacyjnego), może działać wstecz i obejmować okres poprzedzający wytoczenie powództwa. Takie rozwiązanie w pełni zabezpiecza interesy osoby zobowiązanej, gwarantując ustanie obowiązku z datą, kiedy faktycznie nastąpiła zmiana stosunków, o której mowa w art. 138 KRO. Warto podkreślić, że w uzasadnieniu do projektu, w innym miejscu, znajduje się fragment, który uzasadnia pozostawienie w obecnym kształcie rozwiązania kodeksowego dotyczącego „możliwości zarobkowych zobowiązanego”, ale który doskonale opisuje brak potrzeby zmiany także w aspekcie uzyskania zdolności do samodzielnego utrzymania się: „Przepis ten pozwala sądowi na pewną elastyczność, która sprzyja uwzględnieniu wielu czynników mających wpływ na zakres obowiązku alimentacyjnego, leżących czy to po stronie</p>	
--	--	--	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 216¹ § 3 k.p.c.</p> <p>Rodzinne postępowanie informacyjne.</p>	<p>uprawnionego, czy zobowiązanego (...) Uzależnione jest to od ich stanu zdrowia, zainteresowań, posiadanych zdolności".</p> <p>W ocenie Rzecznika, aby wysłuchania dziecka w toku postępowania cywilnego mogły być jednolicie stosowane przez sądy powszechne na terenie całego kraju, wskazane byłoby określenie, w formie np. rozporządzenia, ramowych warunków, jakim musi odpowiadać wysłuchanie. Obecnie - jak wynika z raportów Instytutu Wymiana Sprawiedliwości -praktyka sądów w tym zakresie jest bardzo rozbieżna i niespójna.</p> <p>Wątpliwości może budzić obowiązek poddania się temu postępowaniu, gdy toczy się postępowanie w sprawie stosowania przemocy w rodzinie, chociaż nie zostały jeszcze przedstawione zarzuty konkretnej osobie. Co do szczegółów projektowanej procedury, to wydaje się, że wymagają one gruntownego przemyślenia, tak aby uniknąć niebezpieczeństwa przedłużania postępowania we wcześniej wszczętych sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej, kontaktów bądź alimentów.</p>	<p>Projektowany art. 216¹ § 3 k.p.c. jak i 576 § 3 k.p.c. określają jedynie warunki techniczne i lokalowe czynności wysłuchania.</p> <p>Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z projektowanym art. 436³ § 2 pkt 5 k.p.c., w przypadku przedstawienia zarzutów w toku rodzinnego postępowania informacyjnego, sąd umorzy to postępowanie.</p> <p>Brak wskazania czego dotyczą uwagi, nie pozwala na odniesienie się do nich, dostrzeżono jednak potrzebę zmiany projektowanych art. 436² § 3 oraz 436³ § 1 k.p.c.</p>
--	--	---	--	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 440 § 1 k.p.c.</p>	<p>Projektowana zmiana umożliwi zawieszanie postępowania rozwodowego więcej niż raz, jeśli tylko sąd dojdzie do wniosku, że istnieją widoki na utrzymanie pożycia małżeńskiego. W praktyce może to jednak prowadzić do przedłużania postępowań rozwodowych, co nie jest w interesie ani stron, ani ich małoletnich dzieci - a zwiększenie sprawności postępowań o rozwód i separację jest jednym z deklarowanych celów projektu ustawy. Pozostawienie projektowanej treści art. 440 § 1 w niezmienionym stanie oznaczać będzie niekonsekwencję projektodawcy - z jednej strony w uzasadnieniu projektu deklaruje się jako cel nowelizacji usprawnienie i przyspieszenie postępowań rozwodowych, a z drugiej przewiduje rozwiązanie, które w jeszcze większym stopniu spowoduje długotrwałość postępowania sądowego.</p> <p>Wymaga odnotowania, że w uzasadnieniu do projektu postawiona została (niepoparta żadnymi danymi ani badaniami) teza, że bardzo często małżonkowie rozwodzą się „pochopnie”. W celu eliminacji „pochopnych” rozwodów w projekcie przewidziano właśnie rozwiązania, m.in. dotyczących wspomnianego art.440 § 1 KPC ale też np. eliminujących możliwość uzyskania zwrotu połowy opłaty</p>	<p>Ideą proponowanych zmian jest nie tylko przyspieszenie oraz usprawnienie postępowań sądowych (rozwodowych, alimentacyjnych, w przedmiocie zabezpieczenia) lecz również zwiększenie ochrony dobra małoletniego dziecka oraz zwiększenie trwałości związku małżeńskiego i rodziny. Proponowana zmiana realizuje konstytucyjną zasadę ochrony prawnej i opieki państwa nad małżeństwem. Projekt kładzie nacisk na trwałość małżeństwa i rodziny. W tym celu zostało skonstruowane całkowicie nowe, rodzinne postępowanie informacyjne. Temu też celowi ma służyć możliwość zawieszenia postępowanie w sprawie o rozwód i separację więcej niż jeden raz.</p>
--	--	----------------------------	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		Art. 756 ¹ k.p.c.	<p>sądowej w sprawach o rozwód, jeśli sąd orzekł rozwód na zgodny wniosek stron i bez orzekania o winie. W uzasadnieniu stwierdza się (znów bez oparcia w statystykach bądź analizach), że perspektywa zwrotu połowy opłaty nie stanowi dla małżonków bodźca do szukania porozumienia. Jednocześnie pozostawia się możliwość zwrotu połowy opłaty sądowej od pozwu o separację (choć przy zmienionych przesłankach), co wydaje się nieuzasadnionym promowaniem separacji w miejsce rozwodu.</p> <p>Rzecznik Praw Obywatelskich nie akceptuje projektowanego rozwiązania, polegającego na rezygnacji z względnego obowiązku przeprowadzania rozprawy w przedmiocie zabezpieczenia w sprawach dotyczących pieczy nad małoletnimi dziećmi i kontaktów z dzieckiem. Celowi temu służy projektowane uchylenie art. 756¹ Kodeksu postępowania cywilnego, zwłaszcza przy jednoczesnym ograniczeniu prawa do składania wniosków o zabezpieczenie (projektowany art. 732 § 2 KPC) oraz wniosków o zmianę zabezpieczenia (projektowany art. 742 § 4¹ KPC). Oznacza to, że złożony przez jedną stronę czy uczestnika wniosek o zabezpieczenie będzie rozpoznany</p>	Projekt aktualnie nie przewiduje uchylenia tego przepisu.
--	--	------------------------------	--	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>na posiedzeniu niejawnym. Druga strona czy uczestnik postępowania nie będą mieli więc praktycznej możliwości przedstawienia swoich argumentów, zaś zmiana takiego zabezpieczenia będzie bardzo trudna dowodowo. Już obecnie, w przypadkach, w których sąd uznaje, że wystąpił wypadek niecierpiący zwłoki, jedno z rodziców czy opiekunów ma niekiedy słuszne pretensje co do tego, że nie zostało wysłuchane przed wydaniem decyzji, zaś planowana treść przepisów sprawi, że stanie się to normą. W praktyce takie rozwiązanie spowoduje „wyścig” wniosków o zabezpieczenie, bowiem ten z rodziców czy opiekunów, który pierwszy złoży wniosek o zabezpieczenie, będzie „na wygranej pozycji” w stosunku do drugiego, który nie będzie miał możliwości przedstawienia swego stanowiska i odniesienia się do wniosku. Wymaga przy tym podkreślenia, że obecnie obowiązujący art. 756¹ KPC został wprowadzony do ustawy nowelizacją Kodeksu z 2011 r., zaś uchwalenie takiego rozwiązania postulował RPO już w 2008 r.</p>	
--	--	--	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

11.	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	Art. 58 k.r.o. oraz 107 k.r.o.	<p>Projekt bezpośrednio wprowadza do przepisów możliwość uregulowania miejsca pobytu dziecka poprzez „mieszkanie z każdym rodziców w powtarzających się okresach” czyli opiekę naprzemienną.</p> <p>Aktualnie w toku prac legislacyjnych znajduje się Projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Kodeks karny (Druk nr 776), której celem jest przyjęcie automatycznego orzekania opieki naprzemiennnej jako priorytetowego sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej oraz egzekwowania orzeczeń sądowych w tym zakresie. Niniejsza nowelizacja obejmuje rozwiązanie projektu nr 776. W związku z powyższym, zwracamy uwagę, że trwają równoległe prace nowelizacyjnego tego samego aktu prawnego, w tym samym obszarze.</p> <p>Obszar opieki naprzemiennnej budzi obecnie wiele kontrowersji zarówno w środowiskach prawniczych i psychologicznych, jak i dyskusji publicznej. Następuje polaryzacja stanowisk. Z jednej strony absolutna akceptacja wprowadzenia tego rozwiązania w celu zapewnienia prawa rodziców do równego</p>	<p>Zaproponowane brzmienie powyższych przepisów wprowadza podstawę materialnoprawną do ustalenia przez sąd pieczy naprzemiennnej. Nakaz ochrony dobra dziecka ma walor ogólny. Projektowane przepisy, jak ma to miejsce w obowiązującym stanie prawnym, eksponują prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców i w tym zakresie dochodzi jedynie do zabiegu legislacyjnego polegającego na wprowadzeniu dodatkowej jednostki redakcyjnej, dla wyraźnego wskazania możliwości orzeczenia przez sąd o określonym w projektowanym przepisie sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej wspólnie przez oboje rodziców. Okoliczność eksponowania prawa dziecka do wychowywania przez oboje rodziców, nie oznacza, że sąd pominie w ocenie sprawy element dobra dziecka, to właśnie dlatego, że będzie miał to na względzie, będzie mógł od tej zasady odstąpić, o czym mowa w ostatnim zdaniu projektowanych art. 58 § 1aa i art. 107 § 2a.</p>
-----	-------------------------------	--------------------------------	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>spędzania czasu z dzieckiem. Drugim biegunem dyskusji jest negacja tego rozwiązania jako zagrażającemu stabilnemu rozwojowi dziecka. W literaturze podkreśla się, że opieka naprzemienna powinna być orzekana wyłącznie gdy rodzice nie pozostają ze sobą w konflikcie tj. prezentują w miarę jednolity i spójny system wychowawczy, są zdolni uzgadniać szczegóły dotyczące codziennych czynności. Podkreśla się również, że rodzice powinni mieszkać blisko siebie, tak aby dziecko nie musiało zmieniać środowiska wychowawczego. Ważne jest również aby potrafili zadbać o stworzenie pozytywnej atmosfery przy przekazywaniu sobie dziecka, ufali sobie, szanowali i doceniali więzi pomiędzy dzieckiem a drugim rodzicem. Oprócz wysokiego poziomu konfliktu, wśród okoliczności niesprzyjających orzekaniu pieczy naprzemiennej wskazuje się: wysoki poziom gniewu w stosunku do drugiego rodzica powiązany z przekonaniem o konieczności jego ukarania, przekonanie, że drugi rodzic jest zły oraz niezdolność do rozdzielenia własnych uczuć od odczuć i przekonań dziecka.</p> <p>Nie negując proponowanych rozwiązań, Fundacja proponuje zmianę w treści art. 58 §1</p>	
--	--	--	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		Art. 109 k.r.o.	<p>a krio jak i art. 107§ 2a wpisanie „ Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom oraz określić, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach, uwzględniając przy rozstrzygnięciu przede wszystkim dobro dziecka.”</p> <p>Propozycje należy ocenić negatywnie. Art. 109 k.r.o. pozwala sądowi opiekuńczemu podejmować odpowiednie zarządzenia w każdym przypadku, w którym poweźmie informacje, że dobro dziecka jest zagrożone. Pojęcie „zagrożenia dobra dziecka” jest klauzulą generalną. Jest to zwrot niedookreślony o charakterze wartościującym, dający swobodę decyzyjną i odsyłający do norm pozaprawnych, zawarty w akcie normatywnym, umożliwiający zastosowanie pewnego stopnia dowolności w wykładni prawa. Podstawowa zaleta istnienia klauzul generalnych polega na tym, że dzięki nim prawo jest bardziej elastyczne, bliskie społecznemu poczuciu sprawiedliwości, moralności i obyczajowości. Odpowiada to zwłaszcza celowi działań sądu rodzinnego,</p>	<p>Zamysłem projektodawcy było wzmocnienie, na każdej płaszczyźnie, właściwego wykonywania orzeczeń lub ugód regulujących kontakty z dzieckiem oraz orzeczeń o przymusowym odebraniu dziecka. Z tego względu projektuje się również nowy typ przestępstwa związany z niewykonywaniem orzeczeń sądów w tym przedmiocie.</p>
--	--	-----------------	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 133 § 4 k.r.o.</p>	<p>który w każdej sprawie jest obowiązany kierować się dobrem dziecka. Literalna wykładnia przepisów k.r.o. ogranicza możliwość dostosowania prawa do indywidualnych potrzeb dziecka i rodziny. „Zasada ochrony dobra dziecka to fundamentalna zasada działania sądu opiekuńczego w wszystkich sprawach. W celu jej realizacji sąd opiekuńczy jest zobowiązany wydać odpowiednie w danych warunkach zarządzenia. Ustawodawca nie stawia przy tym żadnych ograniczeń sądowi opiekuńczemu w zakresie wyboru sposobu reakcji w celu ochrony tego dobra. Istotne jest tylko, aby wydane zarządzenie w sposób adekwatny chroniło dobro dziecka.” Projektodawca, chce wprowadzić do tego przepisu, dodatkowe warunki. W ocenie fundacji jest to niezasadne, obecny zapis prawny zdecydowanie obejmuje wskazane przez projektodawcę warunki.</p> <p>Propozycję należy ocenić negatywnie. Projekt z mocy prawa przewiduje wygaśnięcie alimentów z chwilą ukończenia przez uprawnionego 25 lat. Nie jest zrozumiały cel wprowadzonego rozwiązania, nie został on</p>	<p>Celem projektowanego rozwiązania jest ograniczenie postępowań o uchylenie obowiązku alimentacyjnego w sprawach, w których sąd zasądził alimenty od rodziców na rzecz dziecka albo zostały one ustalone</p>
--	--	----------------------------	---	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>również wskazany w uzasadnieniu. Obowiązująca obecnie konstrukcja przepisu artykułu 133 k.r.o. w wystarczającym stopniu zabezpiecza interesy zarówno dziecka jak i rodzica. Obecnie granicą łożenia alimentów jest sytuacja dziecka, które „nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie” - kolejny zapis umożliwiający sądowi odniesienie się do faktycznej sytuacji, a nie tylko litery prawa. Rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych, względem dziecka pełnoletniego, czyli dziecka, które ukończyło lat 18 lub też zawarło wcześniej małżeństwo. Dotychczasowe orzecznictwo SN podkreśla, że sam wiek nie powinien być przesłanką do wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego, bowiem nie można określić wieku dziecka, którego osiągnięcie prowadzi do wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego. W wyroku z 27.01.1999 r., II CKN 828/97, LEX nr 110587, SN podkreślił, że samo ukończenie przez uprawnionego 20 lat nie stanowi podstawy „anulowania” alimentów. Podobnie w wyroku z 24.02.1998 r., I CKN 545/97, LEX nr 1225352, SN stwierdził, iż nie stanowi podstawy ustalenia, że obowiązek alimentacyjny wygaś, fakt ukończenia szkoły średniej, jeśli uprawniona podjęła naukę w studium</p>	<p>ugodą. Obecnie obowiązujące przepisy w tym przedmiocie nie zostają zmieniane i będą miały zastosowanie w stosunku do dzieci, które zdolność utrzymania uzyskały przed ukończeniem 25 lat. Jednocześnie projektowany przepis zostanie zmieniony w celu uwzględnienia sytuacji osób niepełnosprawnych oraz innych szczególnych przypadków gdy dziecko moim ukończenia 25 lat, nadal nie będzie mogło się utrzymać.</p>
--	--	--	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 133¹ k.r.o.</p>	<p>policealnym. Paragraf 3 w obecnie obowiązującym art. 133 został dodany przez art. 1 pkt 26 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. zmieniającej k.r.o. z dniem 13 czerwca 2009 r. i był odpowiedzią na zmieniającą się sytuację społeczną, a tym samym sytuacje w której osoba pobierając nadal alimenty od rodzica/rodziców spełniała kryteria osoby będącej stanie utrzymać się samodzielnie. Obecne brzmienie art. 133 krio w wystraszającym stopniu chroni rodzica przed wykorzystywaniem go przez dziecko, będące w stanie się utrzymać. Wprowadzenie w obowiązującej konstrukcji przepisu art. 133 k.r.o. sztywnej granicy wiekowej służy przede wszystkim realizacji interesów rodziców, co jest sprzeczne ze wskazanym w uzasadnieniu celem projektu. Wprowadzone prawo pozostawi bez środków utrzymania osoby po ukończeniu 25 roku życia, będące osobami z niepełnosprawnością, oraz osoby z innymi deficytami nie pozwalającymi utrzymać im się samodzielnie lub też osoby będące na kilka miesięcy przed obroną magisterium.</p> <p>Popieramy wprowadzenie świadczenia alimentacyjnego - w postaci</p>	<p>Uwaga zasadna, uwzględniona w projekcie.</p>
--	--	------------------------------------	---	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		Postępowanie nakazowe alimentacyjne	<p>natychmiastowych alimentów dla dziecka. Nie jest natomiast zrozumiałym wyłączenie spod tego świadczenia są rodzin z sześciorgiem i więcej dzieci - § 2 proponowanego art. 133¹ k.r.o. Stosownie do wyliczeń procentowych z § 1 należałoby im umożliwić korzystanie z instytucji natychmiastowych alimentów.</p> <p>W art. 505⁴⁰ -505⁴⁵ kpc została uregulowana instytucja - „Postępowania nakazowego alimentacyjnego” co koreluje z wprowadzenie do krio natychmiastowego świadczenia alimentacyjnego. Pozew będzie składany na formularzu urzędowym, co oznacza, że brak właściwego wypełnienia skutkować będzie odrzuceniem pozwu. Zwracamy uwagę na konieczność modyfikacji proponowanego art. 505⁴⁰ § 1 pkt 3. Proponowany zapis nakazuje dołączenie do pozwu m.in.: „oświadczenie powoda lub jego przedstawiciela ustawowego o osobach, którym przysługują od tego samego pozwanego świadczenia alimentacyjne stwierdzone wykonalnym orzeczeniem lub ugodą oraz o wysokości tych świadczeń.” Taki zapis powoduje, że osoba dochodzącą alimentów na rzecz swojego dziecka musi podać dane personalne dzieci z poprzednich związków partnera, musi</p>	Uwaga zasadna, uwzględniona w projekcie.
--	--	-------------------------------------	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 59 k.p.c.</p>	<p>wiedzieć czy partner ma zasądzone wyrokiem lub ugodą na nie alimenty oraz podać ich wysokość. Takich informacji jak wynika z praktyki pracy Fundacji, rodzic dziecka dochodzącego alimentów nie ma, a wobec braku uprawnień do ich uzyskania jest osobą obcą dla dzieci partnera, a partner nie ma interesu w tym aby ich udzielać) oraz obowiązujących przepisów o ochronie danych osobowych nie może uzyskać. To spowoduje brak takiej informacji dołączonej do formularza urzędowego, a tym samym brak w wypełnieniu formularza i odrzucenie pozwu. Postulujemy o usunięcie tego punktu z treści nowelizowanego przepisu.</p> <p>Fundacja popiera proponowaną zmianę art. 59 k.p.c., stwierdzając, że będzie służyć zakładanemu celowi nowelizacji czyli ochronie małoletnich dzieci przez zachowaniami naruszającymi ich dobro. Jednakże uważamy za wskazane, aby sąd nie zawiadamiał Prokuratury w każdej sprawie, a jedynie w określonej kategorii spraw np. związanej z podejrzeniem popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka. Jak pokazują statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości, do Sądów Rejonowych, Wydział Rodzinny i Nieletnich w</p>	<p>Potrzeba nowelizacji tego przepisu została wyjaśniona w uzasadnieniu. Prokurator nie będzie zobowiązany do udziału w postępowaniu, powinien mieć jednak wiedzę, że takie postępowanie jest w toku. Kategoria spraw została określona bardzo szeroko i to sąd opiekuńczy będzie właściwy do oceny czy w danej sprawie dobro dziecka jest zagrożone i tym samym czy istnieje potrzeba zawiadomienia prokuratora.</p>
--	--	-----------------------	---	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 216¹ k.p.c. i 576 k.p.c.</p>	<p>2017 r. wpłynęło ogółem 1 348 887, w tym - 230 055 w kategorii opiekuńcze (Nsm) czyli związane z zagrożeniem dobra dziecka. Zawiadanie Prokuratury w każdej z tych spraw spowoduje ogromnej ilości wniosków, która może spowodować zjawisko „wyczonej niewrażliwości” w Prokuraturze, ze względu na faktyczną niemożność podjęcia realnych działań. Z tych względów wskazane jest sprecyzowanie kategorii spraw o jakich sąd opiekuńczy informuje Prokuraturę. Zwłaszcza, że sam ustawodawca w uzasadnieniu stwierdza, iż inspiracją do zmiany prawa w tym zakresie, były doniesienia "że w ostatnim okresie odnotowano liczne zdarzenia, w których dochodziło do użycia przemocy fizycznej wobec małoletnich dzieci ze strony ich rodziców lub opiekunów."</p> <p>Nowelizowany przepis został wprowadzony do kodeksu nowelą z dnia 6 listopada 2008 r. Jednym z celów tej nowelizacji było zaakcentowanie rosnącej samodzielności dorastających dzieci w podejmowaniu decyzji i składaniu oświadczeń woli. Ustawodawca dostrzegł potrzebę zwiększenia uprawnień procesowych małoletnich dzieci. Jak wskazano</p>	<p>Należy odróżnić wystuchanie małoletniego od przesłuchania prowadzonego w oparciu o przepisy Kodeksu postępowania karnego. Wystuchanie małoletniego nie jest dowodem w sprawie, dlatego nie istnieje potrzeba aby odpowiadało warunkom technicznym wymaganym przez przepisy postępowania karnego. Jednocześnie obecna regulacja w</p>
--	--	---	--	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>w uzasadnieniu projektu noweli z dnia 6 listopada 2008 r., konieczność wprowadzenia art. 216¹ k.p.c. wynikała m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none">• art. 72 ust. 3 Konstytucji RP, który stanowi, że w toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka.• art. 12 Konwencji o prawach dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. - zapewnienie dziecku możliwości wypowiedania się w każdym postępowaniu sądowym i administracyjnym, dotyczącym dziecka, bezpośrednio lub za pośrednictwem przedstawiciela bądź odpowiedniego organu.• trzeciej zasady rekomendacji nr R/84/4 Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 28 lutego 1984 r. w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej - wysłuchanie i w miarę możliwości uwzględnianie zdania dziecka przez organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko. <p>Standard ten nie był wcześniej respektowany w odpowiednim zakresie w przepisach kodeksu postępowania cywilnego</p>	<p>tym zakresie wskazuje na wymóg wysłuchania małoletniego jedynie poza salą posiedzeń. Oznacza to, że może się ono odbywać w każdym pomieszczeniu nie będącym salą rozpraw, np. biurowym. W projekcie wskazano minimalne warunki jakim pomieszczenie, w którym następuje wysłuchanie powinno spełniać. Zwrócić należy uwagę, że nie w każdym sądzie znajduje się tzw. „niebieski pokój”, a nawet jeśli jest, wysłuchanie nie może się w nim odbyć z uwagi na konieczność przesłuchania w nim ad hoc małoletniego pokrzywdzonego w sprawie karnej. W większości sądów znajdują się pomieszczenia przyjazne, a tylko część z nich spełnia wymogi techniczne określone w przepisach Kodeksu postępowania karnego.</p>
--	--	--	---	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>Działania Fundacji na tym polu (badania, poradnictwo prawne, praca z ekspertami) pokazały, że wprowadzony przepis nie był wykorzystywany w toku spraw opiekuńczych. Wynikało to przede wszystkim z enigmatyczności jego konstrukcji, i barku uregulowania sposobu jego realizacji, jak również braku przygotowania sędziów do tej czynności. W 2015 r. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę przeprowadziła badanie jakościowe dotyczące doświadczeń i opinii dzieci na temat czynności wysłuchania przez sąd. Z badań wynika, że relacjonowane przez dzieci spotkania z sędzią odbywały się w większości w salach sądowych lub w pomieszczeniach biurowych nieprzystosowanych do potrzeb dzieci. Czynniki jakie wpływały na dzieci pozytywnie podczas wysłuchania to:</p> <ul style="list-style-type: none">• przyjazne pomieszczenie, w którym odbywa się rozmowa.• podejście sędziego - przyjazna postawa, rozmowa, używanie adekwatnego do wieku dziecka języka,• liczba osób uczestniczących w wysłuchaniu - brak obecności rodziców, ograniczona liczba osób (sędzia, ewentualnie sędzia i psycholog), brak protokolanta (utrudniał wypowiedanie	
--	--	--	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>się dziecka w swobodny sposób),</p> <ul style="list-style-type: none">• informacja o prawach związanych z czynnością wysłuchania - poinformowanie dzieci o tym co mogą a czego nie mogą podczas samej czynności wysłuchania.• przygotowanie dzieci przed wysłuchaniem - zwizualizowanie miejsca i przebiegu wysłuchania, informacja o tym jak będzie przebiegać wysłuchanie,• wiedza o czynności wysłuchania i jej roli w procesie podejmowania przez sąd decyzji odnośnie dziecka - poinformowanie dzieci czy i jaki wpływ na postępowanie będą miały ich wypowiedzi,• wiedza o podstawowych zasadach funkcjonowania prawa i porządku prawnego - potrzeba wiedzy i rozumienia sytuacji prawnej w jakiej się znalazły. <p>Powyższe wyniki badań wskazują jasno czego brakuje w konstrukcji przepisu 216¹ k.p.c. oraz art. 576 § 2 k.p.c. (który reguluje czynność wysłuchania w postępowaniu nieprocesowym)</p> <ul style="list-style-type: none">• Konieczne jest kompleksowe uregulowanie wysłuchania dziecka, określające warunki jej przeprowadzenia, osoby przeprowadzające, oraz status tej czynności w postępowaniu dowodowym.	
--	--	--	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 436¹ - 436⁴ k.r.o.</p>	<p>Proponowane rozwiązanie oceniamy jako fragmentaryczne i nie spełniające celu nowelizacji czyli ochrony praw małoletnich dzieci przed zachowaniami naruszającymi ich dobro. Zwłaszcza w kontekście rosnącej liczb spraw, których podłożem jest spór rodziców o sprawowanie władzy rodzicielskiej oraz realizowanie kontaktów, ważne jest uregulowanie czynności wysłuchania w taki sposób, aby informacje uzyskane od dziecka pozwalały sędziemu na podejmowanie decyzji jest wysoce zasadne.</p> <p>Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę w oparciu o przepisy prawa, piśmiennictwo, badania i zdanie ekspertów opracowała wytyczne pt. „Jak zorganizować wysłuchanie dziecka w trybie art. 216¹ i 576 § 2 k.p.c. będące kompleksowym opracowaniem instytucji wysłuchania. Są one dostępne i zachęcamy ustawodawcę do wykorzystania naszego opracowania w tworzeniu prawnego uregulowania instytucji wysłuchania.</p> <p>Nowelizacja wprowadza instytucję „rodzinnego postępowania informacyjnego”.</p>	<p>Projektowane przepisy dotyczące mediacji rodzinnej są lex specialis wobec pozostałych</p>
--	--	--	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>W uzasadnieniu projektu możemy znaleźć następujące argumenty za wprowadzeniem tej instytucji: „W zakresie nowelizacji przepisów dotyczących rozwiązania małżeństwa, zaznaczyć należy, że polski system prawny otacza opieką instytucję małżeństwa.” oraz „Główną osią regulowanych w projekcie zapisów jest dobro dziecka i to właśnie na rzecz dobra najmłodszych i najbliższych członków rodziny podejmowana jest inicjatywa zmian prawa rodzinnego, które zagwarantować mają większą ochronę instytucji małżeństwa.”</p> <p>Fundacja wskazuje, że utożsamianie dobra dziecka z koniecznością ochrony instytucji małżeństwa jest niezasadne. Jak wskazuje Główny Urząd Statystyczny 1980 roku co 20. dziecko rodziło się poza małżeństwem. W 2015 roku było to już co czwarte dziecko - 91 tys. urodzeń.” Zasadnym byłoby wprowadzenie do krio skutecznych rozwiązań pozwalających na elastyczne działania sądów w zakresie edukacji rodziców oraz umożliwienie orzekanie rozwiązań umożliwiających polubownego załatwiania sporów na tle wykonywania władzy rodzicielskiej niż przywracanie rozwiązań, z</p>	<p>regulacji dotyczących mediacji i dotyczą innego zakresu mediacji. Projekt nie przewiduje obligatoryjnej mediacji w sprawach rozwodowych. Przewidziane regulacje nie nakładają na małżonków, mających wspólne małoletnie dzieci, obowiązku podjęcia mediacji. Jeśli bowiem w przewidzianym w projekcie terminie, małżonkowie nie podejmą próby pojednania się czy chociażby uzgodnienia warunków rozwodu w kwestii władzy rodzicielskiej nad dziećmi i wysokości alimentów, lub próba ta zakończy się niepowodzeniem, mogą przystąpić do postępowania rozwodowego na dotychczasowych zasadach. Założeniem jest, aby przed rozprawą o rozwód czy separację strony miały możliwość spotkania się na neutralnym gruncie, gdzie przed mediatorem uzgodnią warunki w wyżej wskazanych kwestiach.</p>
--	--	--	--	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>których zrezygnowano już prawie polskim takich jak: posiedzenie pojednawcze w postępowaniu rozwodowym oraz obowiązkowa mediacja w sprawach rozwodowych. Ze wszystkich postępowań rodzinnych, postępowanie w sprawach o rozwód najjaskrawiej pokazuje rozdźwięk pomiędzy dobrem/intereselem rodzica, a dobrem/intereselem dziecka. Przyczyną przedłużających się postępowań rozwodowych jest przede wszystkim orzekanie o winie za rozpad małżeństwa. Ten właśnie proces najbardziej zagraża dobru dziecka, gdyż skoncentrowani na swoich potrzebach rodzice, w trudnej sytuacji psychicznej po rozpadzie związku skupiają się na partnerze, którego uważają za przeciwnika, a nie widzą w nim rodzica wspólnego dziecka. Rzadko kiedy małżonek, który upatruje winę w drugim jest skłonny do zmiany stanowiska, likwidacja orzekania o winie spowodowałaby przyspieszenie spraw i nie napędzała konfliktu pomiędzy stronami. Fundacja wskazuje, że postępowania gdzie brak jest porozumienia co do rozwiązania małżeństwa przez rozwód trwają latami - co odbija się bardzo negatywnie na sytuacji dzieci.</p> <p>Do końca 2005 roku w postępowaniu w</p>	
--	--	--	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>sprawach o rozwód lub separację nie występowała mediacja -małżonkowie musieli spotkać się przed rozprawą główną na obowiązkowym posiedzeniu pojednawczym. Niegdyś celem posiedzenia pojednawczego było pogodzenie skłóconych małżonków, z uwagi na dobro małoletnich dzieci oraz z uwagi na społeczne znaczenie trwałości małżeństwa. Nowelizacja kodeksu prawa cywilnego w 2005 r. wprowadziła instytucję mediacji jako alternatywną formę rozwiązywania sporów cywilnych, w tym z zakresu prawa rodzinnego. W uzasadnieniu nowelizacji k.p.c. z 2005 możemy przeczytać dlaczego ustawodawca zrezygnował z posiedzenia pojednawczego. „ Instytucja (posiedzenie pojednawcze) ta była jednak w praktyce martwa. Zdecydowano więc o zastąpieniu obowiązkowego posiedzenia pojednawczego - dobrowolną mediacją. Projekt zawiera szczególne rozwiązania dotyczące mediacji w sprawach rodzinnych oraz w sprawach opiekuńczych. W związku z ustanowieniem mediacji w tych sprawach, przewiduje się usunięcie z postępowania w sprawach o rozwód i separację dotychczasowych przepisów regulujących postępowanie pojednawcze. Rozwiązania</p>	
--	--	--	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>dotychczasowe nie zdają bowiem egzaminu, a prowadzą jedynie do przewlekłości postępowania.</p> <p>W obecnie obowiązujących przepisach w każdej sprawie, w której zawarcie ugody jest dopuszczalne, sąd dąży w każdym stanie postępowania do ich ugodowego załatwienia, w szczególności przez nakłanianie stron do mediacji (art. 10 k.p.c.) ponadto mimo zupełnego i trwałego rozkładu pożycia rozwód nie jest dopuszczalny, jeżeli wskutek niego miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków (56 §2 krio). Wydaje się więc wobec powyższych przepisów instytucja małżeństwa jest zabezpieczona. Z tych względów nie jest wskazane wprowadzanie do k.r.o. proponowanego rozwiązania - „rodzinne postępowanie informacyjne”.</p> <p>Chcemy zwrócić również uwagę, że konstrukcja przepisów regulujących rodzinne postępowanie informacyjne jest niejasna, skomplikowana i w zasadzie zakłada obowiązkową mediację. Proponowany art. 436² § 1 pkt 1 - art. 436² § 1 pkt 2 zakłada obowiązkowy udział w posiedzeniu i zarządzenie mediacji, natomiast § 3 stwierdza,</p>	
--	--	--	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		Art. 732 k.p.c.	<p>ze udział w mediacji nie jest obowiązkowy, ale jest obowiązek potwierdzenia, że zostało się pouczonym o skutkach rozstania. To założenie stoi w sprzeczności z jednym z podstawowych założeń mediacji, tj. dobrowolności. Biorąc pod uwagę bardzo niską skuteczność argument obniżenia kosztów postępowania jest zupełnie nietrafiony, za każdą mediację trzeba będzie zapłacić mediatorowi, ale 90 procent spraw i tak wróci do pełnego postępowania sądowego - tak wynika z dotychczasowych doświadczeń Fundacji w zakresie doradztwa prawnego.</p> <p>Projekt zakłada termin 30 dni dla złożenia wniosku o zabezpieczenie od daty złożenia pisma wszczynającego postępowanie. Niewątpliwie przyczyni się to do przyspieszenia postępowania w sprawach rodzinnych. Pragniemy zwrócić uwagę na fakt, iż osoby działające bez pełnomocnika nie mają wiedzy o przebiegu postępowania, zwłaszcza o formach, biorąc pod uwagę fakt, że postępowanie rodzinne informacyjne może trwać do 6 m-cy spowoduje brak możliwości zabezpieczenia roszczenia dla strony. Postępowanie o alimenty wszczęte w sądzie opiekuńczym ulega z mocy prawa zawieszaniu,</p>	<p>Propozycja przepisu ogranicza jego zastosowanie do spraw, w których wniosek o zabezpieczenie składa pełnomocnik, nie wskazując jednak czy chodzi o profesjonalnego pełnomocnika czy każdego. Proponowany w projekcie zapis służy usprawnieniu postępowań, które na skutek wniosków o zabezpieczenie, a następnie uruchamianej kontroli judykacyjnej znacznie wydłużają czas trwania postępowania. Wskazany w przepisie termin 30 dniowy nie jest bezwzględny i przewidziane są od niego wyjątki.</p>
--	--	-----------------	--	---

Raport z konsultacji publicznych
projektu o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>Art. 209a k.k.</p>	<p>w przypadku złożenia wniosku o rodzinne postępowanie informacyjne. Jeśli strona powodowa działająca samodzielnie z braku wiedzy nie złożyła wniosku o zabezpieczenie, pozostaje bez środków przez cały okres trwania rodzinnego postępowania informacyjnego czyli co najmniej 6 m-cy.</p> <p>Proponujemy zatem modyfikację przepisu i następujące sformułowanie zdania pierwszego. „W sprawach rodzinnych i opiekuńczych wniosek o zabezpieczenie strony działającej przez pełnomocnika może być złożony najpóźniej w ciągu 30 dni od złożenia pisma wszczynającego postępowanie lub wystąpienia okoliczności go uzasadniającej.”</p> <p>Fundacją z ostrożnością podchodzi do propozycji wprowadzenia sankcji karnych za utrudnianie lub uniemożliwianie wykonywania kontaktów lub opieki nad małoletnim. Obecnie prawo dysponuje następującymi, środkami dyscyplinującymi, które można zastosować w przypadku utrudniania kontaktów: mediacje, nadzór kuratora, odpowiedzialność finansowa za niewykonywanie postanowienia o kontaktach, zwrot wydatków poniesionych w związku z przygotowaniem kontaktu, kierowanie</p>	<p>Wprowadzenie nowego typu czynu karalnego wpisuje się w zasadę subsydiarności prawa karnego w szczególności w przypadku spraw rodzinnych. Projektowany przepis art. 209a kk znajdzie zastosowanie dopiero w sytuacji wykorzystania ścieżki cywilnego, a więc po wyczerpaniu wszystkich środków służących zdyscyplinowaniu w wykonywaniu orzeczenia sądu w przedmiocie kontaktów i przymusowego odebrania dziecka (nakazanie zapłaty sumy pieniężnej,</p>
--	--	-----------------------	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		<p>rodziców na terapię. W uzasadnieniu projektodawca wskazuje, że „Ustalenia dokonane w toku prowadzonego monitoringu wykazują, że główna przyczyna nieskuteczności w wykonaniu orzeczeń sądów w zakresie realizacji kontaktów z dzieckiem nie leży po stronie sądów, lecz po stronie rodziców bądź samego dziecka, które odmawia kontaktu, lub gdy wykonanie kontaktu z uwagi na jego stan psychofizyczny stanowiłoby zagrożenie dobra dziecka.” Bez zapoznania się z wskazanym monitoringiem trudno ocenić treść nowelizacji w tym zakresie.</p> <p>Przeniesienie egzekwowania kontaktów na grunt kodeksu karnego będzie miało swoje określone następstwa:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Rodzic/rodzice mogą wykorzystywać ścieżkę karna w walce przeciwko sobie.2. Sąd karny będzie rozstrzygał czy kontakty lub ugoda są realizowane, i wydawał wyrok. Bez znaczenia będą okoliczności sprawy np.: nierealizowanie kontaktów w sytuacji kiedy trwa sprawa o podejrzenie przestępstwa na szkodę dziecka przez osobę uprawnioną do kontaktów.	<p>przymusowe odebranie dziecka przez kuratora). Reakcja karna jest zatem ograniczona do sytuacji kiedy niewystarczające okazały się regulacje cywilistyczne. Projektodawca nie projektuje stosowania sankcji w postaci kary izolacyjnej, aby proponowane rozwiązanie w efekcie nie wyrządziło dodatkowej szkody w relacjach rodzinnych.</p>
--	--	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>3. Może dość do sytuacji kiedy rodzic będzie jednocześnie oskarżonym w sprawie o nierealizowanie kontaktów i reprezentantem interesów dziecka pokrzywdzonego przestępstwem ze strony rodzica.</p> <p>4. Jest to kolejne postępowanie, które może toczyć się równolegle w sprawie kontaktów, co spowoduje zaangażowanie dziecka w kolejną procedurę.</p> <p>5. Dziecko może być wykorzystywane jako środek dowodowy w sprawie karnej o nierealizowanie kontaktów.</p> <p>6. Przeniesienie sporu o egzekwowanie wyroku o kontaktach nie spowoduje skuteczniejszej egzekcji, jedynie otworzy nową ścieżkę w walce rodziców pomiędzy sobą.</p> <p>7. Egzekwowanie sporu o kontakcie na drodze karnej będzie miało swoje poważne konsekwencje. Rodzic, który zostanie skazany za ten występki będzie figurował w Krajowym Rejestrze Karnym jako skazany za przestępstwo na szkodę dziecka, co wpłynie na jego pozycję na rynku pracy.</p> <p>Ponadto, wskazujemy, że ten obszar podlega obecnie pracom legislacyjnym w Projekcie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawy - Kodeks postępowania</p>	
--	--	--	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>cywilnego oraz ustawy - Kodeks karny (Druk nr 776).</p> <p>Podsumowując, pragniemy wskazać, iż Rzecznik Praw Dziecka Marek Michalak, podczas konferencji prasowej 12 lipca zaprezentował projekt nowego Kodeksu rodzinnego. Projekt został przekazany do Kancelarii Prezydenta z wnioskiem o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w tym zakresie. Zaprezentowany przez RPD projekt kodeksu rodzinnego obejmuje między innymi obszary z niniejszej nowelizacji. Może zaistnieć sytuacja, iż będą procedowane w tym samym czasie co najmniej trzy (niniejsza nowelizacja, projekt - Druk nr 776, projekt RPD) projekty prawa rodzinnego obejmujące swoim zakresem te same obszary. Dla stworzenia najlepszego prawa chroniącego interesy dzieci a jednocześnie zachowującego zasady dobrej legislacji zasadne jest połączenie tych prac.</p>	
--	--	--	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

12.	KRRP	Art. 58 § 1a i art. 107 § 2 k.r.o.	<p>Aktualnie pisemne porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem może być podstawą orzekania w tym zakresie w wyroku rozwodowym albo o separację na żądanie jednego z małżonków (art. 58 § 1 KRO, art. 61³ KRO).</p> <p>Porozumienie rodziców o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej znane jest ustawodawstwu wielu państw. To co może budzić obawy, to ewentualny „automatyzm” w praktyce orzeczniczej. Sąd musi bowiem każdorazowo analizować skutki takiego porozumienia dla dziecka.</p> <p>Samo porozumienie może być niekorzystne dla dziecka. Rozwój psychiczny czy emocjonalny w odmienny sposób przebiega u różnych dzieci. Takie rozstrzygnięcie powinno być poprzedzone opinią psychologa, a także starannie przeprowadzonym postępowaniem dowodowym. Porozumienie może być dobre (wygodne) dla rodziców, niekoniecznie jednak zgodne z zasadą dobra dziecka, która ma fundamentalne znaczenie w prawie rodzinnym.</p> <p>Ustanowienie pieczy naprzemiennej powinno być poprzedzone opinią psychologa. Naprzemienne mieszkanie z każdym z</p>	<p>Dopuszczenie dowodu z opinii biegłego psychologa powinno być pozostawione decyzji sądu, który na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego i okoliczności sprawy oceni czy taka opinia jest niezbędna do prawidłowego rozstrzygnięcia. Obligatoryjne przeprowadzenie tego rodzaju dowodu mogłoby być zbędne w sytuacji kiedy rodzice zgodnie wnioskowałiby o ustanowienie pieczy naprzemiennej albo jeśli z innych, nie budzących wątpliwości okoliczności, ustanowienie pieczy naprzemiennej nie byłoby zgodne z dobrem dziecka. Przeprowadzanie wówczas tego dowodu skutkowałoby niepotrzebnym wydłużaniem postępowania.</p>
-----	------	------------------------------------	--	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

		Art. 59 k.p.c.	<p>dowodowego. Lepszym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie widełkowego wyliczenia alimentów.</p> <p>Nie kwestionując tego rozwiązania, należy jednak zauważyć, że aktualnie prokuratorzy rzadko angażują się w sprawy rodzinne. Nałożenie na nich zwiększonych obowiązków musi skutkować zwiększeniem ilości prokuratorów, dodatkowo kształconych z zakresu spraw między rodzicami a dziećmi. W przeciwnym razie będzie tylko to unormowanie bez większego praktycznego znaczenia.</p>	<p>lub przedstawiciel ustawowy powoda zdecyduje czy domagać się alimentów w ustandaryzowanej wysokości czy z uwagi na możliwości zarobkowe zobowiązanego, wystąpić z pozwem o alimenty w wyższej wysokości na dotychczasowych zasadach. Potrzeba nowelizacji tego przepisu została wyjaśniona w uzasadnieniu. Prokurator nie będzie zobowiązany do udziału w postępowaniu, powinien mieć jednak wiedzę, że takie postępowanie jest w toku.</p> <p>Uzasadnienie projektu zawiera wyjaśnienie celu projektowanej zmiany.</p>
--	--	----------------	---	--

Raport z konsultacji publicznych
projektu o ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD392)

			<p>Rozszerzenie procedur zmierzających do podejmowania prób ratowania małżeństwa należy ocenić pozytywnie. Podobnie jak możliwość wielokrotnego zawieszania postępowania, gdy istnieje perspektywa pogodzenia się małżonków.</p> <p>Za zmianami legislacyjnymi powinna być jednak dokonana zmiana w sądach rodzinnych. Warto podkreślić, postulowane wielokrotnie w literaturze, podniesienie wieku sędziów rodzinnych, wprowadzenie dwustopniowej struktury sądów rodzinnych, specjalne szkolenie z zakresu psychologii.</p>	<p>Postulat wprowadzenia dwuinstancyjnego sądownictwa rodzinnego wykracza poza zakres projektu.</p>
--	--	--	---	---

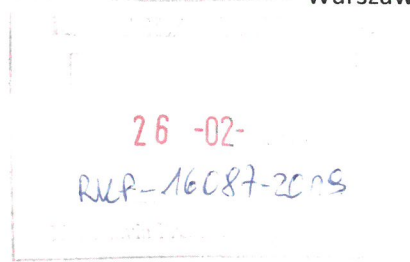

Warszawa, ²⁵ lutego 2019 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.927.2018/12/SZ

dot.: RM-10-19-19 z 20 lutego 2019 r.

KPRM

Pan
Jacek Sasin
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia
o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, wyrażona przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

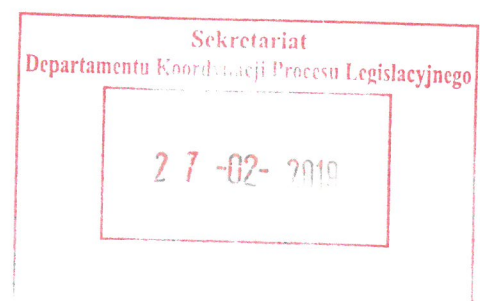
Szanowny Panie Ministrze,

w związku z przedłożonym projektem ustawy pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.
Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem

z up. Ministra Spraw Zagranicznych
Piotr Wawrzyk
Podsekretarz Stanu

Do wiadomości:
Pan Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI¹⁾

z dnia

w sprawie wysokości wynagrodzenia i zryczałtowanych wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym i w rodzinnym postępowaniu informacyjnym oraz udziału mediatora w posiedzeniu informacyjnym w rodzinnym postępowaniu informacyjnym

Na podstawie art. 98¹ § 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360, z późn.zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa wysokość wynagrodzenia mediatora, w tym stałego mediatora, zwanych dalej „mediatorem”, za prowadzenie postępowania mediacyjnego w sprawach cywilnych wszczętego na podstawie skierowania sądu, w tym w rodzinnym postępowaniu informacyjnym, oraz za udział w posiedzeniu informacyjnym w rodzinnym postępowaniu informacyjnym i zryczałtowane wydatki mediatora podlegające zwrotowi.

§ 2. 1. W sprawach o prawa majątkowe wynagrodzenie mediatora wynosi 1% wartości przedmiotu sporu, jednak nie mniej niż 150 złotych i nie więcej niż 2000 złotych za całość postępowania mediacyjnego.

2. W sprawach o prawa majątkowe, w których wartości przedmiotu sporu nie da się ustalić, w sprawach o prawa niemajątkowe oraz w rodzinnym postępowaniu informacyjnym wynagrodzenie mediatora za prowadzenie postępowania mediacyjnego, wynosi za pierwsze posiedzenie 150 złotych, a za każde kolejne – 100 złotych, łącznie nie więcej niż 450 złotych.

3. Wynagrodzenie mediatora za udział w posiedzeniu informacyjnym w rodzinnym postępowaniu informacyjnym wynosi 100 złotych.

¹⁾ Minister Sprawiedliwości kieruje działem administracji rządowej – sprawiedliwość, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Sprawiedliwości (Dz.U. poz. 2330).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1467, 1499, 1544, 1629, 1637, 1693, 2385 i 2432 oraz z 2019 r. poz. 55 i 60.

§ 3. Zwrotowi podlegają zryczałtowane wydatki mediatora poniesione w związku z przeprowadzeniem mediacji w wysokości 50 złotych za każde przeprowadzone posiedzenie mediacyjne, łącznie nie więcej niż 200 złotych.

§ 4. Wynagrodzenie mediatora, będącego podatnikiem zobowiązanym do rozliczenia podatku od towarów i usług, określone w § 2, oraz wydatki mediatora, o których mowa w § 3, podwyższa się o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług przewidzianą dla tego rodzaju czynności w przepisach o podatku od towarów i usług.

§ 5. Traci moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (Dz. U. poz. 921).

§ 6. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ...

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

UZASADNIENIE

Projekt zmierza do wykonania obowiązku Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia w sprawie wynagradzania mediatorów, w tym za udział w rodzinnym postępowaniu informacyjnym, wynikającego z treści znowelizowanej ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI¹⁾

z dnia

**zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia wzorów i sposobu udostępniania
urzędowych formularzy pism procesowych w postępowaniu cywilnym**

Na podstawie art. 125 § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, z późn.zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia wzorów i sposobu udostępniania urzędowych formularzy pism procesowych w postępowaniu cywilnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 723, z 2016 r. poz. 269 i 1213 oraz z 2018 r. poz. 898) w § 1 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) wzór formularza pozwu oznaczonego symbolem PAN – dla pozwu w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym, o którym mowa w art. 505⁴⁰ § 1 kodeksu, który jest określony w załączniku nr 1a do rozporządzenia;”.

§ 2. Dodaje się załącznik nr 1a do rozporządzenia w brzmieniu określonym w załączniku nr 1a do niniejszego rozporządzenia.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem....

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

¹⁾ Minister Sprawiedliwości kieruje działem administracji rządowej – sprawiedliwość, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Sprawiedliwości (Dz.U. poz. 2330).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego zostały opublikowane w Dz. U z 2018 r. poz. 1467, 1499, 1544, 1629, 1637, 1693, 2385 i 2432 oraz z 2019 r. poz. 55 i 60.

UZASADNIENIE

Projekt zmierza do wykonania obowiązku Ministra Sprawiedliwości wynikającego z przepisu art. 125 § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, w związku z nowelizacją tego Kodeksu, którą wprowadzono, w art. 505⁴⁰, postępowanie nakazowe alimentacyjnego z określeniem, że pozew w tym postępowaniu wnoszony jest na formularzu urzędowym.

WZÓR

UWAGA! PRZED WYPEŁNIENIEM NALEŻY DOKŁADNIE ZAPOZNAĆ SIĘ Z POUCZENIAMI

PAN	POZEW O ALIMENTY NATYCHMIASTOWE W POSTĘPOWANIU NAKAZOWYM ALIMENTACYJNYM	Data wpływu (wypełnia sąd)
<p>1. Pouczenie</p> <ul style="list-style-type: none">- formularz należy wypełnić czytelnie, dokonując wpisów bez skreśleń i poprawek. Pożądane jest wypełnienie druku na komputerze i przedstawienie wydruku. Gdy w rubrykach występuje tekst oznaczony znakiem *, to należy niepotrzebne skreślić;- każdą rubrykę niezacieniowaną należy wypełnić albo skreślić. Jeśli po wpisaniu treści w rubryce pozostało wolne miejsce, należy je skreślić w sposób uniemożliwiający dopisywanie;- do pozwu należy dołączyć jego odpisy i odpisy załączników w celu doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom, a ponadto, jeżeli w sądzie nie złożono załączników w oryginale, po jednym odpisie każdego załącznika do akt sądowych;- w wypadku gdy żądanie pozwu, inne wnioski pozwu, uzasadnienie lub załączniki nie zmieściły się w odpowiednich rubrykach, ciąg dalszy zamieszcza się na kolejnych, ponumerowanych kartach formatu A4, ze wskazaniem uzupełnianej rubryki. Pod dodaną do formularza treścią należy złożyć podpis. <p>2. Sąd rejonowy, do którego jest składany pozew (nazwa i siedziba sądu, ewentualnie również właściwy wydział)</p>		
W rubrykach 3.1.1.– 4.1. należy podać: imię i nazwisko stron, pełnomocnika, przedstawiciela ustawowego oraz adres ze wskazaniem kodu pocztowego, miejscowości, ulicy, numeru domu i lokalu.		
3. Strona powodowa		4. Strona pozwana
3.1.1. Powód, oznaczenie miejsca zamieszkania, nr PESEL	4.1. Pozwany, oznaczenie miejsca zamieszkania, nr PESEL (jeżeli jest znany stronie powodowej)	
3.1.2. Przedstawiciel ustawowy powoda, oznaczenie miejsca zamieszkania		
3.1.3. Pełnomocnik powoda		
3.2. Adresy dla doręczeń (jeżeli są one inne niż wskazane powyżej)		

5. Uzasadnienie	
Należy wskazać wszystkie fakty według poniższego schematu	
5.1 wiek powoda (należy podać wiek i datę urodzenia)	
5.2 wysokość kosztów utrzymania powoda:	
5.2.1 szacunkowy miesięczny koszt ogółem	
5.2.2 wyszczególnienie najważniejszych miesięcznych kosztów utrzymania przypadających na powoda (mieszkanie, nauka, leczenie, wyżywienie, inne)	
5.3. wysokość miesięcznych dochodów netto powoda (ogółem i poszczególne elementy dochodu)	ogółem:
5.4 majątek posiadany przez powoda i jego wartość: (oszczędności, akcje, udziały w spółkach, nieruchomości, inne)	
5.5 miesięczny dochód netto przedstawiciela ustawowego powoda (należy podać ich źródła, wynagrodzenie, zasiłki, inne)	
5.6 koszty miesięczne ogółem ponoszone przez przedstawiciela ustawowego powoda	
5.6.1 liczba dzieci pochodzących od tych samych rodziców, od których pochodzi powód (łącznie z powodem), uprawnionych do alimentów	

5.6.2 wyszczególnienie miesięcznych kosztów ponoszonych przez przedstawiciela ustawowego powoda

5.6.3 inne informacje dotyczące kosztów lub dochodów dotyczących strony powodowej

6. Informacje posiadane przez stronę powodową odnośnie miesięcznych dochodów i kosztów utrzymania pozwanego

7. Inne, nie ujęte powyżej informacje dotyczące kosztów i dochodów stron (należy wskazać również czas jaki miesięcznie powód pozostaje pod pieczęcią pozwanego, wartość przekazywanych przez pozwanego na rzecz powoda świadczeń w naturze i pieniądzu (np. ubrania, wyżywienie, kieszonkowe, inne)

8. Dowody dołączone (akt urodzenia powoda) **do pozwu oraz wskazane w pozwie** (zaświadczenia o dochodach w tym rozliczenie podatku za rok poprzedzający wniesienie pozwu, dokumenty poświadczające ponoszone koszty, inne zaświadczenia)

8.1.1 Zgłaszany dowód

8.1.2. Fakt podlegający stwierdzeniu przez zgłaszany dowód

8.2.1. Zgłaszany dowód

8.2.2. Fakt podlegający stwierdzeniu przez zgłaszany dowód

8.3.1. Zgłaszany dowód	8.3.2. Fakt podlegający stwierdzeniu przez zgłaszany dowód
8.4.1. Zgłaszany dowód	8.4.2. Fakt podlegający stwierdzeniu przez zgłaszany dowód
9. Czy powyżej zgłoszono wszystkie dowody? (w wypadku odpowiedzi „nie” należy dołączyć wykaz dodatkowych dowodów)	tak/nie*
10. Informacja o mediacji lub innym pozasądowym sposobie rozwiązania sporu (należy przedstawić informację, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, a w przypadku gdy takich prób nie podjęto, wyjaśnienie przyczyn ich niepodjęcia)	
11. Oświadczenie o niewywiązywaniu się przez pozwanego z obowiązku dostarczania środków utrzymania na rzecz powoda.	
12. Oświadczenie o nieszczęściu przez rodziców małoletniego powoda postępowania w sprawie o rozwód lub o separację.	
13. Oświadczenie, że obowiązek alimentacyjny pozwanego na rzecz powoda nie został wcześniej ustalony.	
14. Załączniki (należy wymienić wszystkie dołączone do pozwu dokumenty)	
1) odpisów pozwu i wszystkich załączników, 2) pełnomocnictwo*, 3) akt urodzenia powoda.	
15. Imię i nazwisko (czytelne) osoby wnoszącej pozew oraz podpis	16. Data
Jestem świadoma/y odpowiedzialności karnej za złożenia fałszywych oświadczeń.	

POUCZENIE

Pozew należy złożyć na urzędowym formularzu w sprawach, które podlegają rozpoznaniu w postępowaniu nakazowym alimentacyjnym, tj. w sprawach, w których powód dochodzi natychmiastowego świadczenia alimentacyjnego, a obowiązek alimentacyjny pozwanego wobec powoda nie został wcześniej ustalony orzeczeniem sądu lub ugodą zawartą przed sądem lub mediatorem, następnie zatwierdzoną przez sąd.

W sprawach tych zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i pisma zawierające wnioski dowodowe nie wymagają złożenia na urzędowych formularzach.

W postępowaniu nakazowym alimentacyjnym jednym pozwem można dochodzić roszczeń alimentacyjnych na rzecz kilku powodów. Połączenie kilku roszczeń w jednym pozwie jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy skierowane są wobec tego samego pozwanego.

Formularze są dostępne w budynkach sądów oraz w Internecie pod adresem www.ms.gov.pl.

Pozew należy złożyć w biurze podawczym sądu lub przesłać za pośrednictwem operatora pocztowego.

Niezachowanie warunków formalnych pisma, które uniemożliwia nadanie mu dalszego biegu, powoduje wezwanie do uzupełnienia braków w terminie tygodniowym. Jeżeli braki nie zostaną w tym terminie uzupełnione, pismo podlega zwrotowi.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI¹⁾

z dnia

**w sprawie wzoru pouczenia stron rodzinnego postępowania informacyjnego o
indywidualnych i społecznych skutkach rozpadu małżeństwa**

Na podstawie art. 436² § 7 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, z późn.zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa wzór pouczenia stron rodzinnego postępowania informacyjnego o indywidualnych i społecznych skutkach rozpadu małżeństwa.

§ 2. Pouczenie zawiera:

- 1) informację o skutkach rozwodu lub separacji;
- 2) wskazanie konsekwencji rozwodu lub separacji dla prawidłowego rozwoju dzieci stron;
- 3) wskazanie możliwych konsekwencji ekonomicznych na wypadek rozwodu lub separacji;
- 4) wskazanie skutków prawomocnego skazania za umyślne przestępstwo popełnione na szkodę drugiego małżonka lub ich wspólnego małoletniego dziecka albo przedstawienia zarzutów w tych sprawach dla rodzinnego postępowania informacyjnego
- 5) informacje o metodach polubownego rozwiązywania sporów i formach pomocy psychologicznej i terapeutycznej.

¹⁾ Minister Sprawiedliwości kieruje działem administracji rządowej – sprawiedliwość, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Sprawiedliwości (Dz.U. poz. 2330).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1467, 1499, 1544, 1629, 1637, 1693, 2385 i 2432 oraz z 2019 r. poz. 55 i 60.

§ 3. Ustala się wzór pouczenia o następującej treści:

„W związku z zainicjowaniem rodzinnego postępowania informacyjnego, proszę o przyjęcie i zapoznanie się z informacjami niezbędnymi do możliwie pełnego i rozważnego podjęcia, zapewne niezwykle trudnej i dotkliwej dla rodziny decyzji o rozstaniu oraz ewentualnym rozwiązaniu małżeństwa przez sąd.

Rozstanie małżonków posiadających wspólne małoletnie dzieci, może nieść ze sobą wiele konsekwencji zarówno w zakresie praw i obowiązków, sytuacji prawnych, jak i relacji osobistych dotyczących nie tylko rozważających rozwód lub separację małżonków - rodziców, lecz także w szczególności ich dzieci i rodzin, które zapewne nawiązały wzajemne relacje.

Mając to na uwadze, proszę rozważyć i wnikliwie przeanalizować, po zapoznaniu się z niniejszym pouczeniem, możliwość skorzystania z pomocy niezależnego mediatora lub innych instytucji lub osób, udzielających rodzinom znajdującym się w kryzysie, wszelkiej możliwej pomocy w dążeniu do zachowania trwałości małżeństwa, czy też doprowadzenia do polubownego rozstrzygnięcia sporów wynikających z faktu rozwiązania małżeństwa. Zawarcie porozumienia lub ugody ograniczy w przyszłości trudne, długotrwałe i często kosztowne postępowania przed sądami i innymi urzędami.

Rozwód jest bowiem kryzysowym wydarzeniem w życiu. To wyjątkowo silny stres i jedna z najpoważniejszych, traumatycznych sytuacji w życiu człowieka.

Rozwód rodziców to przede wszystkim sytuacja trudna dla dzieci, które najbardziej doświadczają jego skutków. Dla dzieci rozwód rodziców niesie poczucie braku utraconej na zawsze jedności rodziny, niezależnie nawet od stałego kontaktu z obojgiem z rodziców czy to poprzez pieczę naprzemienną czy ustalone kontakty. Towarzyszyć temu może poczucie winy po stronie dziecka, które obarcza się odpowiedzialnością za rozstanie rodziców. Dziecko doświadcza wówczas trudności w kształtowaniu własnej osobowości. Skutki rozwodu już na zawsze są obecne w życiu dziecka. Nie istnieją rozwody, które nie zostawiałyby negatywnych skutków u osób rozwodzących się, a przede wszystkim u ich dzieci. Jeden z rodziców nie jest w stanie spełnić podwójnej roli ojca i matki z punktu widzenia potrzeby dziecka bycia kochanym przez oboje rodziców. Jeden rodzic nie zastąpi dziecku drugiego, dziecko potrzebuje ich obojga. Utrata pełnej rodziny wskutek rozwodu powoduje u dziecka poczucie zagrożenia.

Zbyt późne zaangażowanie w pomoc osobom doświadczającym kryzysu i podejmującym decyzję o rozwodzie powoduje nasilenie kryzysu.

Rozwód to proces, a nie jednorazowe wydarzenie. Postępowanie rozwodowe jest etapem rozpadu rodziny, który może trwać kilka miesięcy, jak również kilka lat. Konsekwencje rozpadu rodziny pozostają już na całe życie.

Rozwód angażuje organy ochrony prawnej (np. sąd), których obecność potęguje istniejący kryzys, małżonkowie stają się bowiem przeciwnikami procesowymi, nastawionymi na osiągnięcie korzystnego dla siebie rozstrzygnięcia.

Negatywne konsekwencje rozpadu rodziny dotyczą wszystkich uczestników postępowania: dziecka/dzieci, matki/żony, ojca/męża, rodziny dalszej. Rozwód rodziców może mieć też znaczący wpływ na relację między wnukami a dziadkami. Dochodzi wówczas do utraty więzi przez zmniejszenie lub nawet utratę kontaktów między nimi.

W czasie rozwodu i po jego orzeczeniu, niekiedy wrogo do siebie usposobieni rodzice, traktują dziecko, nie jako wymagające codziennej troski i uwagi, lecz jako narzędzie do osiągnięcia celu. Skutkiem takich postaw rozwodzających się rodziców są problemy opiekuńczo-wychowawcze. Odejście jednego z rodziców sprawia, że w dziecku narasta smutek, przygnębienie i poczucie osamotnienia. Rodzi się w nim złość, bunt, agresja. Pojawiają się trudności w nauce, nałogi, izolacja od otoczenia, zamknięcie w sobie. Liczba zmian pojawiających się w następstwie rozwodu (ponowne małżeństwo czy partnerstwo) może przyczynić się do pogłębiania problemów u dzieci.

Rozwód powoduje zazwyczaj obniżenie standardu życia. Prowadzi również do psychologicznie bardzo trudnego podziału wspólnego dorobku i przeorganizowania dotychczasowego życia, co rodzi kolejne głębokie konflikty na tle finansowym i majątkowym.

Aby zapobiec sytuacjom, do których prowadzi rozwód lub separacja, w ramach rodzinnego postępowania informacyjnego proponujemy: bezpłatne mediacje oraz informacje o terapiach i innych formach wsparcia rodziny.”

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ...

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

UZASADNIENIE

Projekt zmierza do wykonania obowiązku Ministra Sprawiedliwości wynikającego z nowelizacji ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, w przedmiocie wydania rozporządzenia w sprawie określenia wzoru pouczenia stron rodzinnego postępowania informacyjnego o indywidualnych i społecznych skutkach rozpadu małżeństwa.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI¹⁾

z dnia

w sprawie podstawowych elementów jakim powinna odpowiadać ugoda o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi obojga małżonków, utrzymywaniu kontaktów każdego z małżonków z ich wspólnymi dziećmi oraz alimentach pomiędzy nimi a ich wspólnymi małoletnimi dziećmi podlegająca zatwierdzeniu przez sąd w rodzinnym postępowaniu informacyjnym

Na podstawie art. 436²⁾ § 8 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, z późn.zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa podstawowe elementy ugody o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi obojga małżonków, utrzymywaniu kontaktów każdego z małżonków z ich wspólnymi małoletnimi dziećmi oraz alimentach pomiędzy nimi a ich wspólnymi małoletnimi dziećmi, podlegająca zatwierdzeniu przez sąd w rodzinnym postępowaniu informacyjnym.

§ 2. Ugoda zawiera w szczególności:

- 1) oznaczenie miejsca i czasu zawarcia małżeństwa;
- 2) imiona i nazwiska małżonków oraz ich numery PESEL;
- 3) imiona i nazwiska oraz daty urodzenia wspólnych małoletnich dzieci małżonków;

¹⁾ Minister Sprawiedliwości kieruje działem administracji rządowej – sprawiedliwość, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Sprawiedliwości (Dz.U. poz. 2330).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1467, 1499, 1544, 1629, 1637, 1693, 2385 i 2432 oraz z 2019 r. poz. 55 i 60.

- 4) określenie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej, w przypadku wprowadzenia ograniczeń w podejmowaniu decyzji dotyczących dziecka wskazanie rodzaju ograniczeń;
- 5) wskazanie, przy którym z rodziców dziecko będzie mieszkać;
- 6) uregulowanie kontaktów dziecka z rodzicami, w tym godzinę rozpoczęcia i zakończenia, miejsce rozpoczęcia i zakończenia, miejsce odbywania kontaktu, obecność osób trzecich, pokrycie kosztów podróży dziecka związanej z kontaktem, sposób uregulowania dłuższych okresów wolnych od zajęć szkolnych zwłaszcza wakacji, ferii, świąt, kontaktowanie się za pomocą środków porozumiewania się na odległość, w tym ze środków komunikacji elektronicznej, sposób i termin informowania o przeszkodach uniemożliwiających odbycie kontaktu;
- 7) w przypadku ustalenia, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach, wskazanie okresów w jakich dziecko mieszkać będzie przy każdym z rodziców i częstotliwości powtarzania się tych okresów;
- 8) określenie w jaki sposób każdy z małżonków obowiązany jest do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka, w tym wysokość kwoty, częstotliwość wpłat, datę początkową, od której świadczenie będzie spełniane, sposób zapłaty, termin spełnienia świadczenia;
- 9) inne uzgodnienia małżonków, w tym sposób korzystania ze wspólnego mieszkania przez czas wspólnego w nim zamieszkiwania po orzeczeniu rozvodu, uzgodnienia z zakresu stosunków majątkowych między małżonkami, alimenty na rzecz małżonka;
- 10) oświadczenie małżonków, że postanowienia ugody są dla nich zrozumiałe i nie wnoszą żadnych zastrzeżeń co do jej treści;
- 11) podpisy osób zawierających ugode, ewentualnie przyczyny odmowy lub niemożliwości podpisania.

§ 3. Ugode sporządza się w trzech egzemplarzach.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ...

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

UZASADNIENIE

Projekt zmierza do wykonania obowiązku Ministra Sprawiedliwości wynikającego z przepisów znowelizowanej ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, w przedmiocie wydania rozporządzenia w sprawie określenia podstawowych elementów ugody między stronami, wypracowanej w rodzinnym postępowaniu informacyjnym.